

Wishing Journal Review

ISSN : 2774-0218 (Online)

Wishing Journal Review (WJR)

วารสารภาวนาสารปริทัศน์

Vol.04 No.02 (May-August 2024)

ปีที่ 04 ฉบับที่ 02 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2567)

Wishing Journal Review. (WJR)

ISSN : 2774-0218 วารสารภาวนาสารปริทัศน์

Volume 4 No 2 (May – August 2024) ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2567)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน / ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม / ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม

วัตถุประสงค์ (Objective)

เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยด้านการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี เพื่อให้บริการทางวิชาการในสังคมอุดมปัญญาและภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดด้านการศึกษาพระพุทธศาสนาและปรัชญา และเพื่อประชาสัมพันธ์ผลงานและกิจกรรมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระธรรมปัญญาภรณ์ (ไพบูลย์ ชินวิโส)

พระครูศรีธรรมนาท

พระราชสุตถาภรณ์ (ประศักดิ์ อคฺคปญฺโญ) รศ.ดร.

พระสุวรรณเมธาภรณ์ (ขุนทอง สุวณฺณเมโ) ผศ.

พระเมธีธรรมาจารย์ (ประสาน จนฺทสาโร) รศ.ดร.

พระครูโสภณพุทธศาสตร์ (เชี่ยว ชุตินฺธโร) ผศ.ดร.

ศาสตราจารย์ ดร. จำนง อติวัฒนสิทธิ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรยุทธ์ พึ่งเทียน

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม

บรรณาธิการ (Chief Editor) : พระครูภาวนาโชติคุณ, ดร.

ผู้ช่วยบรรณาธิการ (Assistant Editors) : ผศ. ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และ ดร. ดลนพร วราโพธิ์

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

ภายใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. จำนง อติวัฒนสิทธิ์

รองศาสตราจารย์ ดร. อินฉา ศิริวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

พระปลัดทวีญญ อคฺคชโร, ดร.

ภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร. ชลวิทย์ เจียรจิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนันภรณ์ อารีกุล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พระมหาฉัตรชัย ขยญาณเมธี, ดร.

รองเจ้าคณะอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู

พระมหาคณาวุฒิ อคฺคปญฺโญ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหานพพร อภิพนฺโธ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เลขานุการ/ศิลปกรรม : ดร. ดลนพร วราโพธิ์

สำนักงาน วัดถ้ำสิงโตทอง ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150 โทร 032-206290

สารจากบรรณาธิการ

วารสารภาวนาสารปริทัศน์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2567) นี้ นับได้ว่าเป็นวารสารที่มีคุณภาพทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการศึกษา สังคมศึกษา พระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ที่จักได้รับการยอมรับในระดับชาติ และจักพัฒนาฐานข้อมูลปรากฏในศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย TCI (Thai-Journal Citation Index Center) ในอนาคตตอนใกล้นี้ บทความวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ ถือว่าเป็นข้อมูลทางวิชาการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริการวิชาการด้านสังคมและพระพุทธศาสนา และการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กับสังคมศาสตร์สมัยใหม่ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

สิ่งที่พึงตระหนักและพัฒนาควบคู่กันไปกับวิชาการคือความมีศีลธรรมและจรรยาบรรณของความเป็นนักวิชาการแบบสังคัมพุทธ กล่าวคือ ต้องมีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างละเอียดถึงแหล่งสังคัมปฐมภูมิ สังคัมทุติยภูมิ เคารพกฎกติกา และสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งรายงานผลการวิจัยและข้อค้นพบตามความเป็นจริงในเชิงสร้างสรรค์ วิพากษ์ วิจาร์ณ อยู่บนฐานข้อมูลและหลักแห่งเหตุผล ที่สำคัญนักวิชาการทางสังคัมทางพระพุทธศาสนานั้น พึงปลูกศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา สร้างสรรค์งานเพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาประเทศชาติ และเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

ขออนุโมทนาทีมงานจัดทำวารสารภาวนาสารปริทัศน์ ที่ได้ช่วยกันผลิตงานวิชาการแก่สังคม สร้างองค์ความรู้บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ให้ชาวโลกได้ศึกษาและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางสืบไป

(พระครูภาวนาโชติคุณ)

บรรณาธิการ

วารสารภาวนาสารปริทัศน์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระมหาสมบุรณ์ สุธมโม รัต.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระณรงค์ ฐานวุฑโฒ ฌศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูภาวนาโชติคุณ, ดร.	เจ้าคณะตำบลปากช่อง เจ้าอาวาสวัดถ้ำสิงโตทอง
พระครูวัชรสุวรรณาท, ดร.	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูสุนทรวัชรกิจ, ดร.	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหากังวาน ธีรธมโม, ดร.	วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.อินตา ศิริวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ชวาล ศิริวัฒน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนทอง วัฒนประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดาภูมิ หมั่นมี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.ดลนพร วราโพธิ์	นักวิชาการอิสระ

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระราชรัตนมณี (บุญเทียม ญาณินโท)	วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ สุจริตรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวน ภารังกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชชุดา หนูวิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิต	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาพรณ ัญญา	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธันยธร ตินภพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รุ่งรังสิมา สัตยาไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนันภรณ์ อารีกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนูวัต กระจ่าง	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
อาจารย์ ศุภินันท์การย์ ระวังวงศา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร. สีฟ้า ณ นคร	นักวิชาการอิสระ
ดร. อาทิตา ชูตระกูล	นักวิชาการอิสระ
ดร. ณัฏพงษ์ วิชัยอั้งชะ	นักวิชาการอิสระ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
สารจากบรรณาธิการ	i
ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลง (Peer Review)	(1)
สารบัญ	ก
Academic Articles/บทความวิชาการ	
1. Active Learning Student Development Activities กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบการเรียนรู้เชิงรุก <i>Phra Direksak Attatheepo (Phimpabud), Asst. Prof. Dr.Kasem Saengnont, Asst. Prof. Dr.Booncherd Chumnisart พระดิเรกศักดิ์ อุตตทโทโป (พิมพ์บุตร), ผศ. ดร.เกษม แสงนนท์, ผศ. ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์</i>	AA 1-12
2. Conceptual Social Studies for Life Style According to Tri-Sikkha แนวคิดสังคมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักไตรสิกขา <i>Phramaha Supharoek Supattajaree (Siwankham) พระมหาศุภฤกษ์ สุภททจारी (สีวันคำ)</i>	AA 13-22
3. Integration of the Tri-Sikha with Learning Theories and Management Principles การบูรณาการไตรสิกขากับทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการจัดการ <i>Phramaha Prayom Kunlayano (Lammai) พระมหาประยอม กลุยาโณ (ล่อมไมล์)</i>	AA 23-34
Research Articles/บทความวิจัย	
4. Guidelines for Managing Student Activities to Enhance a Meaningful and Valuable way of Life According to the Ikigai Concept of the Students at the Affiliated School of Khlong San District Office Bangkok Metropolitan แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิกิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร <i>Amornthep Sasima, Pratumthong Trairat อมรเทพ สาสิมา, ประทุมทอง ไตรรัตน์</i>	AR 1-22

Research Articles/บทความวิจัย

หน้า

5. Guidelines for Student Affairs Administration to Promote 8 Desirable Characteristics According to The Sustainable Development Concept of Tha Chin Inter-School Group Under the Office of Samut Sakhon Primary Educational Service Area
แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้านตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
Rungaroon Sorsirikul, Pratumthong Trairat
รุ่งอรุณ สอสิริกุล, ประทุมทอง ไตรรัตน์ AR 23-44
6. Guidelines for Managing Information Systems to Enhance Efficiency in Educational Management of Primary Schools in Kathum Baen District Under Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office
แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
Nartlada Thongteeb, Pratumthong Trairat
นาทลดา ทองดีบ่ ประทุมทอง ไตรรัตน์ AR 45-64
7. The relationship between the leadership of school administrators and the quality of life in Work performance of teachers for the balance between work and life of teachers in Wang Sitha Interdisciplinary Education Under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 2
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิต ในการปฏิบัติงานของครู เพื่อความสมดุลระหว่างการทำงาน และการดำรงชีวิตของครูในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2
Kesorn Pruekjan, Dr.Trairat Sittithun, Dr.Jeerath Sintuaree
เกสร พฤษจันทร์, ดร.ไตรรัตน์ ลิทธิกุล, ดร.จีรภัฏ์ สินธุอารีย์ AR 65-78

Research Articles/บทความวิจัย

หน้า

8. Guidelines for Leveraging Teamwork Relationships in Conjunction with Academic Affairs Administration to Enhance the Teaching Effectiveness of Secondary Schools under Bangkok Educational Service Area Office 1 Group 4

แนวทางการใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4

Jantida Jankla, Dr.Trairat Sittithun, Dr.Jeerath Sintuaree

จันทร์ธิดา จันทร์กล้า, ดร.ไตรรัตน์ ลิทธิกุล, ดร.จีรภัฏร์ สินธุอารีย์

AR 79-94

9. Implementing Academic Management Practices According to the Guidelines of the Ministry of Education to Enhance the Academic Performance of schools in the Mueang Phichit Campus Affiliated with the Office of Secondary Education Area, Mueang Phichit District.

การประยุกต์การบริหารงานวิชาการตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเมืองพิจิตร

Montira Nimsomboon, Dr.Trairat Sittithun, Dr.Jeerath Sintuaree

มนทิรา นิมสมบุญ, ดร.ไตรรัตน์ ลิทธิกุล, ดร.จีรภัฏร์ สินธุอารีย์

AR 95-112

10. Performance-oriented Budget Management Approach to Increase the Efficiency of the School's Budget Operations and Expand Educational Opportunities under the Jurisdiction of Saraburi Primary Educational Service Area Office 2

แนวทางการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

Jatuporn Jaturaprom, Dr.Trairat Sittithun, Assoc.Prof.Dr.Kittima Chareonhirun

จตุพร จตุรพรหม, ดร.ไตรรัตน์ ลิทธิกุล, รศ.ดร.กิตติมา เจริญทริฎ

AR 113-128

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

หนึ่ง

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning Student Development Activities

พระดิเรกศักดิ์ อุตตททีโป (พิมพบุตร)¹ ผศ. ดร.เกษม แสงนนท์² ผศ. ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์³

นิสิตดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตร์ดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา^{2, 3}

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{2, 3}

Phra Direksak Attatheepo (Phimpabud)¹ Asst. Prof. Dr.Kasem Saengnont²

Asst. Prof. Dr.Booncherd Chumnisart³

Ph.d Student for Buddhist Educational Administration, Faculty of Education¹

Mahachulalongkornrajvidyalaya University¹

Professor for Buddhist Educational Administration, Faculty of Education^{2, 3}

Mahachulalongkornrajvidyalaya University^{2, 3}

E-mail : surachaihongtrakool@gmail.com.¹

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเองใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย

คำสำคัญ : กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, การเรียนรู้เชิงรุก.

Abstract

Active learning (Active learning) is a teaching and learning process that encourages students to participate in the classroom. Create interaction between teachers and students. Aiming for students to practice with teachers as facilitators Inspire, give advice, care, advise,

act as a coach and mentor. Seeking techniques for organizing learning and various learning resources Let students learn in a meaningful way Learners can create knowledge. Have self-awareness, use intelligence, think, analyze, and create innovative works that indicate having important competencies in the 21st century. Have academic skills, life skills, and professional skills. Achieve learning goals according to age level.

Keywords: Student Development Activities, Active Learning.

1. บทนำ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเองเพื่อเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยและมีจิตสำนึกสาธารณะที่ดีงาม เป็นคนดีมีปัญญาในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหาและการใช้เทคโนโลยีและเป็นคนมีความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงโดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสร้างสรรค์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552: 2) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบน พื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาที่สมดุลอย่างเป็นองค์รวมทุกด้านเพื่อความเป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ มีพื้นฐานทางจริยศาสตร์ ความเป็นคนดีทั้งร่างกาย สติ ปัญญา อารมณ์ และสังคม ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสร้างองค์ ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและ พลศึกษา ศิลปะ การงาน อาชีพ และเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นการ บูรณาการองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติที่เกิดจากการ เรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

ด้วยเหตุผลดังกล่าว กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จึงเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะ จากการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเองเพื่อเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย และมีจิตสำนึกสาธารณะที่ดีงามเป็นคนดีมีปัญญาในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสารการแก้ปัญหาและการใช้เทคโนโลยี และเป็นคนมีความสุข

ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง โดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ ฝ่ายกิจกรรมโรงเรียนเทพบดินทร์วิทยาเชียงใหม่ จึงจัดทำเอกสารฉบับนี้ขึ้น จุดมุ่งหมายเพื่อสนับสนุนให้ผู้สอน หรืออาจารย์ที่ปรึกษาในแต่ละกิจกรรมชมรม หรือกลุ่มสนใจได้บันทึกข้อมูลต่างๆ ในการพบปะ นักเรียนทุกครั้ง เพื่อนำสิ่งที่สมควรมาปรับ/แก้ไข ไปปรับปรุงพัฒนา ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมชมรม หรือกลุ่มสนใจ บังเกิดประโยชน์สำหรับนักเรียนอย่างเต็มที่ (กิจกรรมพัฒนาการเรียน, ออนไลน์)

2. แนวคิดการจัดกิจกรรม

2.1 ความหมายของการจัดกิจกรรม

สถานศึกษามีความจำเป็นต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนได้มีความสนใจ และแสดงความสามารถตามความถนัดของตนเองกิจกรรมนั้นจะเป็นเครื่องมือช่วยนักเรียนให้รู้จักตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบและความเสียสละเพื่อส่วนรวม เป็นการฝึกฝนการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เป็นการสร้างประสบการณ์ตามความแตกต่างของนักเรียนเพื่อสร้างเจตคติที่ดี และพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ได้ ดังนั้นจึงมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมไว้มากมาย เช่น

สุพิน บุญชูวงศ์ (2542: 2) ให้ความหมายว่ากิจกรรมนักเรียน หมายถึง งานหรือสิ่งทีบุคคลกระทำอย่างมีเป้าหมาย กิจกรรมนักเรียนมีชื่อเรียกในภาษาไทยหลายชื่อ เช่น กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมพิเศษ กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมนอกหลักสูตร กิจกรรมร่วมหลักสูตรซึ่งกิจกรรมที่จัดเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่กำหนดให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับหลักสูตรหรือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เพิ่มเติมจากการเรียนการสอนตามปกติทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาในตัวนักเรียนอย่างสมบูรณ์

นิวรรณ์ สุทธิบุญ (2545: 116) ให้ความหมายว่ากิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลักสูตรกำหนดเนื้อหาไว้เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตสนองความสนใจ ความสามารถและความถนัดของนักเรียนโดยนักเรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการเองโดยสมัครใจทั้งนี้ภายใต้การอนุมัติของผู้บริหารโรงเรียนโดยไม่เกี่ยวกับคะแนนในการวัดผลการศึกษา

วิชัย ดิสสระ (2545: 116) ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า หมายถึง รูปแบบต่างๆ ที่ครูผู้สอนจัดให้กับนักเรียน โดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า มีการใช้สื่ออุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุดและจัดด้วยรูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2543: 491) ให้ความหมายว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนร่วมกันจัดขึ้นนอกเวลาเรียนหรือนอกเหนือหลักสูตรที่โรงเรียนกำหนดให้เรียนในเวลาปกติทั้งนี้ด้วยความสมัครใจของนักเรียนเองและด้วยความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกของโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้กิจกรรมแต่ละอย่างบรรลุความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้

Good (2542: 4) ให้ความหมายว่า กิจกรรมนักเรียนมีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. เป็นกิจกรรมที่นักเรียนสมัครใจเข้าร่วมดำเนินการด้วยตนเองโดยความเห็นชอบและสนับสนุนจากอาจารย์และอยู่ภายใต้การควบคุมของสถานศึกษา
2. จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนานเพิ่มพูนความรู้ให้โอกาสนักเรียนได้แสดงความสามารถรวมทั้งเพื่อส่งเสริมความเจริญเติบโตของนักเรียน
3. จัดขึ้นโดยไม่กำหนดให้มีหน่วยกิต และสิทธิที่ได้จะไม่ถือว่าเป็นสำเร็จการศึกษา
4. มีบรรยากาศเป็นกันเองยิ่งกว่าการเรียนในชั้นเรียนปกติจากความหมายแสดงให้เห็นลักษณะสำคัญๆ เกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน มีดังนี้
 - 1) กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่จัดนอกเวลาเรียนปกติ
 - 2) กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมตามความสมัครใจ
 - 3) กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่ไม่มีคะแนนที่เกี่ยวกับการวัดผลการศึกษา
 - 4) กิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543: 23-25) ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดกิจกรรมไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดกิจกรรมโดยวิธีต่างๆ อย่างหลากหลายที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้อย่างแท้จริงเกิดการ พัฒนาตนและสังคมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศชาติต่อไปการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนจึงต้องใช้เทคนิควิธีการเรียนรูรูปแบบการสอนหรือกระบวนการเรียนการสอนในหลากหลายวิธีซึ่งจำแนกได้ ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม ได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบค้น แบบค้นพบ แบบแก้ปัญหา แบบสร้างแผนผังความคิดแบบใช้กรณีศึกษาแบบตั้งคำถามแบบใช้การตัดสินใจ
2. เทคนิคการศึกษาเป็นรายบุคคลได้แก่ วิธีการเรียนแบบศูนย์การเรียน แบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน
3. เทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ ประกอบการเรียน เช่น การใช้สิ่งพิมพ์ ตำราเรียน และแบบฝึกหัดการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ศูนย์การเรียน ชุดการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป

4. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย การโต้วาที Buzz การอภิปราย การระดมพลังสมอง กลุ่มแก้ปัญหา กลุ่มติว การประชุม การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มสืบค้นคู่มือการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

5. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ เช่น การจัดการ เรียนรูแบบมีส่วนร่วม เกม กรณีตัวอย่างสถานการณ์จำลองละคร เกม กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง ละคร บทบาท สมมติ

6. เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ ได้แก่ ปริศนาความคิดร่วมมือแข่งขันหรือกลุ่ม สืบค้น กลุ่มเรียนรู้ ร่วมกัน ร่วมกันคิด กลุ่มร่วมมือ

7. เทคนิคการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ได้แก่ การเรียนการสอนแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) และการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem-Solving)

สำนักงานพัฒนาคุณภาพ ให้ความหมายกิจกรรม 5 ส ไวดังนี้

1. สะสาง คือ แยกสิ่งที่ไม่จำเป็นกับสิ่งที่จำเป็น
2. สะดวก คือ การจัดวางสิ่งจำเป็นให้ง่ายต่อการหยิบใช้ รู้ได้ทันทีว่าอยู่ที่ใด
3. สะอาด คือ การรักษาความสะอาดสถานที่ เครื่องใช้ อุปกรณ์ บริเวณ ทางเดินให้ปราศจากขยะ ฝุ่นผงและเศษวัสดุ
4. สุขลักษณะ คือรักษาสถานที่ทำงานให้สะอาดโดยรักษา 3 ส.แรกให้ติดอยู่ เสมอ
5. สร้างนิสัย คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้นำเสนอถึงการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ไว้เป็นแนวทาง 4 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร กิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์ กิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมพิเศษอื่นๆ

1. กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร ได้แก่ พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ประกวดมารยาทชาวพุทธกิจกรรมค่ายพุทธบุตร (ตามสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา) กิจกรรมบริหารจัดการจิตเจริญปัญญา เรียนธรรมศึกษา/สอบธรรมศึกษา บรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อน

2. กิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์ กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมที่กระทำเพื่อระลึกถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ก่อนเคารพธงชาติ)กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ แผ่เมตตา และสงบนิ่ง (สมาธิ)กิจกรรมพุทธศาสนาสุภาชิตวันละบท กิจกรรม น่องไหวพื (ในแถวหน้าเสาธง) กิจกรรมเดินแถวเข้าห้องอย่างมีสติ เช่น เดินพร้อม ทอศติธรรมขณะเข้าห้องเรียน

3. กิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาโรงเรียนวิสุทธิพุทธนคร จัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา วันอัฐมีบูชา

4. กิจกรรมพิเศษอื่นๆ เช่น กิจกรรมไขปัญหาธรรม กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ กิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำความดี กิจกรรมอาสา ตาวิเศษ (มีผู้สังเกตพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติธรรม) กิจกรรมบันทึกความดีของผู้ปฏิบัติธรรม กิจกรรมต้นไม้พูดได้ (เน้นคติธรรม) กิจกรรมจัดนิทรรศการผลงานทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมการกำหนดทักษะและความรู้ทางพระพุทธ ศาสนา กิจกรรมสมათานศีลในวันพระ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม เช่น ทำความสะอาดห้องน้ำกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ เช่น ครู ต้อนรับทักทายนักเรียนด้วยกิริยาวาจาอ่อนหวาน และสัมผัสที่ประกอบด้วยเมตตา กิจกรรมต้นไม้อธิษฐาน กิจกรรมอบรมธรรมะ 5 นาที เป็นต้น

สถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมากในเบื้องต้นของกระบวนการให้คำปรึกษา แนะนำ ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมดั้งเดิมที่สะสมมานานเป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถปรับตัวให้เขาสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นและไม่มีความมั่นคงเมื่อสภาวะการณ์เปลี่ยนไปพฤติกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งในเรื่องต่างๆ ต่อการทำงานภายในองค์กรเมื่อถูกสะสมเก็บไว้เป็นเวลานานๆ ก็เกิดความรู้สึกเก็บกดไว้อยู่ในเมื่อมีการแสดงออกมาภายนอกจึงเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสภาวะการณ์ไม่เป็นที่ยอมรับและก่อให้เกิดปัญหาต่อองค์กรในชั้นตอนนี้ที่ปรึกษาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วม ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเหล่านี้เสียใหม่และกำหนดขั้นตอนในการให้คำปรึกษาเพื่อละลายพฤติกรรม การจัดกิจกรรมนันทนาการ ละลายพฤติกรรมขึ้นในหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ยอมส่งผลดีต่อบุคลากรในหน่วยงานนั้นๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มผู้ร่วมกิจกรรม โดยอาศัยเกมนันทนาการที่จะสร้างบรรยากาศแห่งความสนุกสนานการละลายพฤติกรรมการรู้จักกัน และสามารถทำงาน หรือทำกิจกรรมร่วมกันได้เพื่อแนวทางปฏิบัติข้อคิดและเป็นเนื้อหาสาระที่จะทำให้ผู้มีกิจกรรมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้ดียิ่งขึ้น

2.2 วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน และสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2552-2559) (2554: 37-49) โดยมีวัตถุประสงค์ของแผน เพื่อให้บรรลุตามปรัชญาหลักและเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุงฯ จึงกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนที่สำคัญ 3 ประการ คือ

2.2.1 เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา

2.2.2 เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้

2.2.3 เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้

แนวนโยบาย เป้าหมาย และกรอบการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งสามประการ ดังกล่าว ประกอบกับการคำนึงถึงทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคตที่เน้นการใช้ความรู้เป็นฐานของการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประชากร สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงได้กำหนดแนวนโยบายในแต่ละวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ 1 พัฒนาคนอย่างรอบด้าน และสมดุล เพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาแนวนโยบาย

- พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภทการศึกษา
- ปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมมีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและรังเกียจการทุจริตต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง
- เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตได้มีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ หรือทุพพลภาพยากจน อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลทุรกันดาร
- ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน และร่วมมือกับนานาชาติ
- พัฒนามาตรฐานและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก
- ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน มีคุณธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 2) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1. พัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญาอารมณ์และสังคม
2. พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ โดยมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม

3. เข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เลือกตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

2.3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบบ Active Learning

Active Learning จึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning (2553) เป็นดังนี้

1. เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
2. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
3. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
5. ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
6. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
7. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง
8. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด
9. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
10. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปทบทวนของผู้เรียน

บทบาทของอาจารย์ผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของ Active Learning (2566: ออนไลน์) ดังนี้

จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน

1. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
3. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย
5. วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหา และกิจกรรม
6. ครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดของผู้เรียน

ตัวอย่างเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับนักเรียนทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ McKinney (2008) ได้เสนอตัวอย่างรูปแบบหรือเทคนิค การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี (สถาพร พงษ์พิบูล, 2566) ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think-Pair-Share) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดแต่ละคน ประมาณ 2-3 นาที (Think) จากนั้นให้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนอีกคน 3-5 นาที (Pair) และนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share)
2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning group) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดเป็นกลุ่มๆ ละ 3-6 คน
3. การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led review sessions) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาข้อสงสัยต่าง ๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูจะคอยช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหา
4. การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้าบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในชั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน และหรือชั้นการประเมินผล

5. การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วีดีโอ (Analysis or reactions to videos) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ดูวีดีโอ 5-20 นาที แล้วให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ดู อาจโดยวิธีการพูดโต้ตอบกัน การเขียน หรือ การร่วมกันสรุปเป็นรายกลุ่ม

6. การเรียนรู้แบบโต้วาที (Student debates) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ เพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม

7. การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student generated exam questions) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว

8. การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-research proposals or project) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ เรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างผลงาน และสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรืออาจเรียกว่าการสอนแบบโครงงาน (project-based learning) หรือ การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning)

9. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze case studies) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

10. การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping journals or logs) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ที่ได้พบเห็น หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

11. การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and produce a newsletter) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนร่วมกันผลิตจดหมายข่าว อันประกอบด้วย บทความ ข้อมูลสารสนเทศ ข่าวสาร และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วแจกจ่ายไปยังบุคคลอื่นๆ

12. การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept mapping) คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิด เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอด และความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิด โดยการใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่นๆ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

3. บทสรุป

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและ พี่เลี้ยง (Coach & Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเองใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย โดยลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ได้แก่ 1) เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ 2) เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด 3) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน 5) ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ 6) เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง 7) เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง 8) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด 9) ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง 10) ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปบทวนของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี ได้แก่ การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think-Pair-Share) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning group) การเรียนรู้แบบบททวนโดยผู้เรียน (Student-led review sessions) การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or reactions to videos) การเรียนรู้แบบโต้วาที (Student debates) การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student generated exam questions) การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-research proposals or project) การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze case studies) การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping journals or logs) การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and produce a newsletter) การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept mapping)

4. เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กาญจนา ศรีภาพสินธุ์. (2543). *การบริหารกิจการนักเรียน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน*. (ออนไลน์). <https://sites.google.com/>.
- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). *การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). *Active Learning*. ข่าวสารวิชาการ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ประจำเดือนพฤศจิกายน.
- ณชนัน แก้วชัยเจริญกิจ. (2566). *บทบาทครูกับ Active Learning*. ออนไลน์. www.pochanukul.com/?p=169.
- นิวัฒน์ สุทธิบุญ. (2538). *กิจกรรมเสริมหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิชัย ดิสสระ. (2545). *การพัฒนาหลักสูตรและการสอน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2566). เอกสารประกอบการฝึกอบรม. *คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้*. คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตสระแก้ว, 2566.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงานกฤษฎีกา. (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2559*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2542). *กิจกรรมร่วมหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

แนวคิดสังคมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักไตรสิกขา

Conceptual Social Studies for Life Style According to Tri-Sikkha

พระมหาศุภฤกษ์ สุภททจารี (สีวันคำ)¹

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Phramaha Supharoek Supattajaree (Siwankham)¹

Ph.d Student for Department Teaching Social Studies, Faculty of Education¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹

E-mail : suparer1935@gmail.com.¹

บทคัดย่อ

ไตรสิกขา: ระบบการศึกษา ซึ่งพัฒนาชีวิตที่ดำเนินไปทั้งระบบ มนุษย์เป็นสัตว์ที่ประเสริฐด้วยการศึกษาศักยภาพของมนุษย์ คือจุดเริ่มของพระพุทธศาสนา ชีวิตที่ดี คือชีวิตที่ศึกษา เมื่อพัฒนาคนด้วยไตรสิกขา ชีวิตก็ก้าวไปในอริยมรรคามี 3 ด้าน การฝึกศึกษาก็ต้องประสานกัน 3 ส่วน พัฒนาคนแบบองค์รวม จึงเป็นเรื่องธรรมดาของการศึกษา ไตรสิกขา: ระบบการศึกษา ซึ่งพัฒนาชีวิตที่ดำเนินไปทั้งระบบ ระบบแห่งสิกขา เริ่มด้วยจัดปรับพื้นที่ให้พร้อมที่จะทำงานฝึกศึกษา ชีวิตทั้ง 3 ด้าน การศึกษาทั้ง 3 ชั้น ประสานพร้อมไปด้วยกัน การศึกษาจะดำเนินไป มีปัจจัยช่วยเกื้อหนุน การศึกษา[ที่สังคม]จัดตั้ง ต้องไม่บดบังการศึกษาที่แท้ของชีวิต ระบบไตรสิกขาเพื่อการพัฒนาอย่างองค์รวมในทุกกิจกรรม ปฏิบัติการฝึกศึกษาด้วยสิกขา แล้ววัดผลด้วยภาวนา

คำสำคัญ: แนวคิดสังคมศึกษา, การดำเนินชีวิต,หลักไตรสิกขา

Abstract

Tri-Sikkha: The educational system, which develops life in its entirety. Humans are beings endowed with education. The potential of humans is the starting point of Buddhism. A good life is a life of education. When developing individuals with Tri-Sikkha, life moves towards the noble path of life which consists of three aspects. Educational training must be coordinated in three parts. Developing individuals collectively is a common matter in education. Tri-Sikkha: The educational system, which develops life in its entirety. The system of Sikkha starts with arranging the area ready to work on education. Life in all three aspects

and education in all three stages must be coordinated together. Education will progress with supporting factors. [In society], establishing education must not obstruct the true education of life. Tri-Sikkha system for comprehensive development in all activities, conducting educational training with Sikkha, and then measuring results with Phawana.

Keywords: Conceptual, Life style, Tri-Sikkha.

1. บทนำ

ไตรสิกขา: หลักการสำคัญของการพัฒนามนุษย์ การฝึกฝนและพัฒนามนุษย์นั้นทางพุทธศาสนาจัดวางเป็นหลักเรียกว่า *ไตรสิกขา* คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการ และให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีดุลยภาพ ซึ่งประกอบด้วย

1. **ศีล** เป็นเรื่องของการฝึกในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมเคยชิน เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีล ก็คือวินัย วินัยเป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ เพราะวินัยเป็นตัวการจัดเตรียมชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยจัดระเบียบความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมให้เหมาะกับการพัฒนาและให้เอื้อโอกาสในการที่จะพัฒนา เมื่อฝึกได้ผลจนคนมีพฤติกรรมเคยชินที่ดีตามวินัยนั้นแล้วก็เกิดเป็นศีล ดังนั้น โดยสรุปวินัยจะมาในรูปของการฝึกพฤติกรรมเคยชินที่ดี และการจัดสภาพแวดล้อมที่จะป้องกันไม่ให้มีพฤติกรรมที่ไม่ดี และเอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่ดีที่พึงประสงค์ การฝึกคนให้คุ้นกับพฤติกรรมที่ดี ตลอดจนการจัดระเบียบระบบทั้งหลายทั้งปวงในสังคมมนุษย์

2. **สมาธิ** เป็นเรื่องของการฝึกในด้านจิต หรือระดับจิตใจ ได้แก่การพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ของจิตทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่มั่นคง ความมีสติ สมาธิ และในด้านความสุข เช่น ความอิมใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่นผ่องใส ความรู้สึกพอใจ พุดสั้นๆ ว่า พัฒนาคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของจิต

3. **ปัญญา** เป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความเห็น ความรู้ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ตรวจสอบ คิดการต่าง ๆ สร้างสรรค์ เฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริง หรือรู้เห็นตามที่มันเป็น ตลอดจนรู้แจ้งความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง จนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมชาติของโลกและชีวิต ที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระ ปลอดปัญหา ไร้ทุกข์ เข้าถึงอิสรภาพโดยสมบูรณ์

หลักทั้ง 3 ประการที่กล่าวมานี้ เป็นส่วนประกอบของชีวิตที่ติงาม เราก็กฝักคนให้เจริญงอกงามในองค์ประกอบเหล่านี้ และให้องค์ประกอบเหล่านี้นำเขาสู่การเข้าถึงอิสรภาพและสันติสุขที่แท้จริง ตัวการฝึกที่จะทำให้มีชีวิตที่ติงามเป็นสิกขา ตัวชีวิตที่ติงามที่เกิดจากการฝึกนั้นก็เป็นมรรค

การฝึกที่เรียกว่าสิกขา หรือแปลว่าการศึกษานี้ บางทีก็ใช้ศัพท์แทนเป็นคำว่า ภาวนา ซึ่งก็คือเรื่องของสิกขานั้นเอง แต่คำว่าภาวนา แปลว่าทำให้เจริญ ทำให้เป็นทำให้มีขึ้น หรือฝักอบรม ภาวนาจัดเป็น 4 อย่างคือ

1. กายภาวนา การพัฒนากาย คือ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ
2. ศิลภาวนา การพัฒนาศีล คือ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับเพื่อนมนุษย์ในสังคม
3. จิตภาวนา การพัฒนาจิต คือ การทำจิตใจให้เจริญงอกงามขึ้นในความติงาม ความเข้มแข็ง มั่นคงสงบสุข และเป็นอิสระ
4. ปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา คือ การเสริมสร้าง ความรู้ความเข้าใจ ความคิดเหตุผล และการหยั่งรู้ความจริง จนเข้าถึงอิสรภาพ มีชีวิตที่ติงามปลอดทุกข์ปราศปัญหา

คำศัพท์อีกคำหนึ่งที่ใช้แทนสิกขาได้คือคำว่า ทมะ ซึ่งก็แปลว่า การฝึก ทมะเป็นคำที่มาจากคำที่เรามองมนุษย์ โดยเทียบกับสัตว์ทั้งหลายในแง่ของการฝึก ซึ่งจะเห็นได้ว่ามี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่หนึ่ง เป็นการฝึกในแง่ของการปราบพยศ ทำให้หมดสัญชาตญาณป่า เป็นแง่ลบ อีกขั้นหนึ่งมองในแง่บวก เป็นการฝึกให้ทำอะไรต่ออะไรได้อย่างพิเศษ หรือที่ติงามเป็นประโยชน์ ทมะ เป็นการฝึก ถ้าเป็นคนก็เป็นทัมมะ แปลว่าผู้ที่จะต้อง (ได้รับการ) ฝึก ดังที่ปรากฏในบทพุทธคุณที่ยกมาให้ดูข้างต้น

2. แนวทางพุทธศาสนาไว้ในพระไตรปิฎก

พระพุทธองค์ทรงแสดงหลักการศึกษาตามแนวทางพุทธศาสนาไว้ในพระไตรปิฎกว่า สิกขา 3 ประการ (อง.ตัก. (ไทย) 20/87/312, 20/90/319, ขุ.ม. (ไทย) 29/10/48-49) คือ (1) อธิศีลสิกขา (2) อธิจิตสิกขา (3) อธิปัญญาสิกขา ความหมายของไตรสิกขาในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมว่า ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา 3 ประการ เพื่อฝักหัดอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไป จนบรรลุเป้าหมายสูงสุดคือพระนิพพาน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546: 107)

คำว่า ไตรสิกขา มีรากศัพท์มาจากคาสองคำ คือ 1) ไตร หรือ ตรี เป็นภาษาสันสกฤตตรงกับภาษาบาลีว่า ตี แปลว่า สาม และ 2) คำว่า สิกขา เป็นภาษาบาลี ตรงกับภาษาสันสกฤตว่า ศิกษา หมายถึง การศึกษา การปฏิบัติ และการอบรมความประพฤติให้บริสุทธิ์ (อง.ตัก.(ไทย) 20/91/320) ส่วนคำว่า ตี หรือ ไตร นั้น

หมายถึง องค์ประกอบ 3 ประการ คือ อธิศีลสิกขา, อธิจิตสิกขา, อธิปัญญาสิกขา หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา โดยมีความหมายตามพระไตรปิฎกดังนี้

1) อธิศีลสิกขา (สิกขาคือศีลอันยิ่ง) หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง ดังคำอธิบายในคฤหัสถ์กถาสุตตนิเทศ คัมภีร์มหานิทเทส ว่า อธิศีลสิกขาเป็นอย่างไร คือ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ที่มีศีล สำรวมด้วยความสังวรในพระปาติโมกข์ สมบูรณ์ด้วยอาจารย์และโคจร เห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมาทาน ศึกษาในสิกขาบททั้งหลายอยู่ คือ สีสันต์เล็ก สีสันต์ใหญ่ ศีลเป็นที่พึ่ง เป็นเบื้องต้น เป็นความประพฤติ เป็นความสำรวม เป็นความระวัง เป็นหัวหน้า เป็นประธานเพื่อความถึงพร้อมแห่งธรรมที่เป็นกุศล นี้ชื่อว่า อธิศีลสิกขา (ขุ.ม. (ไทย) 29/10/48) โดยการฝึกอบรมศีลนั้น มุ่งเน้นที่การสำรวมเพื่อให้เกิดความบริสุทธิ์ในการกระทำเป็นเกราะกั้นกิเลสทั้งหลายที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อน และการเบียดเบียน ดังที่แสดงในมาติกากถา คัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรคว่า “เนกขัมมะ ชื่อว่า สีสวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า กั้นกามฉันทะ...ความสำรวม ชื่อว่า อธิศีลสิกขา.

อพยบาท ชื่อว่า สีสวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า กั้นพยบาท...อรหัตตมรรค ชื่อว่า สีสวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า กั้นกิเลสทั้งปวง” (ขุ.ป. (ไทย) 31/40/606)

2) อธิจิตสิกขา (สิกขาคือจิตอันยิ่ง) หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูงการสังัดจากกามและอกุศลทั้งหลายดังคำอธิบายในคฤหัสถ์กถาสุตตนิเทศ คัมภีร์มหานิทเทสว่า

อธิจิตสิกขา เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ สังัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลายบรรลุปฐมฌานที่มีวิตก วิจารณ์ ปิติและสุข อันเกิดจากวิเวกอยู่ เพราะวิตกวิจารณ์ สงบระงับไปแล้ว บรรลุตติยฌาน มีความผ่องใสในภายใน มีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น ไม่มีวิตกไม่มีวิจารณ์ มีแต่ปิติและสุขที่เกิดจากสมาธิอยู่เพราะปิติจางคลายไป มีอุเบกขา มีสติสัมปชัญญะเสวยสุขด้วยนามกาย บรรลุตติยฌานที่พระอรหิยะทั้งหลายสรรเสริญว่า ผู้มีอุเบกขา มีสติอยู่เป็นสุขเพราะละสุขและทุกข์ได้แล้ว เพราะโสมนัสและโทมนัสดับไปก่อนแล้ว บรรลุตตตฌานที่ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข มีสติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาอยู่ นี้ชื่อว่า อธิจิตสิกขา (ขุ.ม. (ไทย) 29/10/49)

โดยการฝึกอบรมจิตนั้น มุ่งเน้นที่ความตั้งมั่นแห่งจิต, การทำใจให้สงบแน่วแน่เพื่อให้จิตบริสุทธิ์ไม่ฟุ้งซ่าน เป็นกลาง ปราศจากอคติ ดังที่แสดงในมาติกากถา คัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรคว่า “ชื่อว่าจิตตวิสุทธิ เพราะมีความหมายว่า ไม่ฟุ้งซ่าน ความไม่ฟุ้งซ่าน ชื่อว่าอธิจิตสิกขา” (ขุ.ป (ไทย) 30/41/606-607)

3) อธิปัญญาสิกขา (สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง) หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง การรู้ชัดตามความเป็นจริงในอริยสัจ 4 เป็นลำดับไปจนทำให้แจ้งทั้งเจเนวิมุตติ และปัญญาวิมุตติ สามารถทำลายอาสวะกิเลสให้หมดไป ดังคำอธิบายใน คฤหัสถ์กถาสุตตนิเทศ คัมภีร์มหานิทเทส ว่า

อธิปัญญาสิกขา เป็นอย่างไร คือภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ที่มีปัญญา ประกอบด้วยปัญญาอันประเสริฐหยั่งถึงความเกิดและความดับ เพิกถอนกิเลสให้บรรลถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบ รู้ตามความเป็นจริงว่า

“นี่ทุกข์” ... “นี่ทุกข์สมุทัย (เหตุเกิดทุกข์)” ... “นี่ทุกข์นิโรธ (ความดับทุกข์)” .. “นี่ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติเครื่องดำเนินไปสู่ความดับทุกข์)” เธอรู้ตามความเป็นจริงว่า “เหล่านี้อาสวะ” .. “นี้อาสวะสมุทัย” .. “นี้อาสวนิโรธ” .. “นี้อาสวนิโรธคามินีปฏิปทา” นี้ชื่อว่า อธิปัญญาสิกขา (ขุ.ม. (ไทย) 29/10/49)

โดยการฝึกอบรมปัญญานั้น มุ่งเน้นที่การรู้และเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงเพื่อให้เกิดความเห็นที่บริสุทธิ์ จึงจะสามารถทำลายกิเลสได้ ดังแสดงในมาติกาถก คัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรคว่า “ชื่อว่าทิวฐิวสุทธิ” เพราะมีความหมายว่าเห็น... ความเห็นชื่อว่าอธิปัญญาสิกขา (ขุ.ธ. (ไทย) 25/226/103)

การฝึกอบรมทั้ง 3 ด้าน จึงมีวัตถุประสงค์โดยรวมเพื่อการทำลายกิเลสอันเป็นเครื่องเศร้าหมองของบุคคล ดังที่พระพุทธองค์ทรงดำรัสว่า “สำหรับบุคคลผู้ตื่นอยู่ตลอดเวลาหมั่นศึกษาไตรสิกขาทั้งกลางวันและกลางคืน น้อมจิตเข้าหาวิปัสสนา อาสวะทั้งหลาย ย่อมตั้งอยู่ไม่ได้” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/226/103) ทั้งนี้ พระสารีบุตรได้แสดงอรรถาธิบายวัตถุประสงค์เพิ่มเติมไว้ในคัมภีร์มหานิทเทสว่า

1. เพื่อไม่ประพฤติผิดทางกาย วาจา ใจ เพราะรู้ในเหตุที่ทำให้ประพฤติผิดนั้น
2. เพื่อละเมถุนธรรม เพราะรู้ว่าเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมยศและเกียรติของสมณะ
3. เพื่อกำจัดราคะในรูป เสียง กลิ่น รส และผัสสะ
4. เพื่อทางแห่งญาณ เพราะรู้เหตุแห่ง ความลึกลับสงสัยว่าเกิดจากสิ่งที่น่าปรารถนาและสิ่งที่ไม่ปรารถนา
5. เพื่อกำจัดมลทินของตน คือ ราคะ โทสะ โมหะ มานะ ทิวฐิว กิเลส ทุกจริต

มิจฉาทิวฐิว มิจฉาสังกัปปะ มิจฉาวาจา มิจฉากัมมันตะ มิจฉาอาชีวะ มิจฉาวายาเม มิจฉาสติ มิจฉาสมาธิ มิจฉาญาณ มิจฉาวิมุตติ เพราะได้สมาทานไตรสิกขาจึงมีสมาธิ มีสติ มีปัญญาที่

รักษาตน

3. ความหมายของไตรสิกขา

เพื่อให้เข้าใจความหมายของไตรสิกขามากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงรวบรวมคำอธิบายจากวรรณกรรมชั้นรองลงมา ซึ่งอรรถกถาจารย์ และนักวิชาการร่วมสมัยได้ขยายความเพิ่มเติมจากพระไตรปิฎกมาแสดงไว้ดังต่อไปนี้

พระอุปัชฌาย์ ได้ให้ความหมายของการศึกษาและขอบเขตของการศึกษา ไว้ในวิมุตติมรรคว่า สิกขา หมายถึง การศึกษาเรื่องที่ควรศึกษา การศึกษาอันยอดเยี่ยมและการศึกษาเพื่อความเป็นพระอเสชชะ (ผู้ไม่ต้องศึกษา) (พระอุปัชฌาย์, 2548: 4)

พระพุทธโฆษาจารย์ (2538: 4, 9-12) ได้อธิบายไว้ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคว่า ไตรสิกขาเป็นทั้งหลักการและวิธีปฏิบัติเพื่อให้สามารถล่วงพ้นจากอบาย, กามธาตุ และภพทั้งปวง โดยมีเป้าหมายที่การบรรลุพระนิพพานอันบริสุทธิ์ปราศจากมลทิน ไตรสิกขาเป็นแนวปฏิบัติในทางสายกลางที่มีใช้การปรนเปรอ ตนด้วยกาม

สุขและการทรมานตน มีศีลเป็นปฏิปักษ์ต่อกิเลสที่แสดงออกทางกาย วาจา สมาธิเป็นปฏิปักษ์ต่อกิเลสที่กลุ่ม
รุมจิต และปัญญาเป็นปฏิปักษ์ต่ออนุสัยกิเลสที่แอบแนบอยู่ในจิตสามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นพระอรหันต์ผู้มี
ความบริบูรณ์ด้วยศีล ได้แก่ พระโสดาบัน และพระสกทาคามี, บริบูรณ์ด้วยสมาธิ ได้แก่พระอนาคามี และ
บริบูรณ์ด้วยปัญญา ได้แก่ พระอรหันต์ นอกจากนี้ องค์กรธรรมทั้ง 3 ยังเป็นเครื่องอุดหนุนให้บรรลुकุณวิเศษอัน
หาได้ยากในบุคคลทั่วไป ดังมีวิชา 3 เป็นต้น

พุทธทาสภิกขุ (2549: 185-186) ได้อธิบายว่า การศึกษา ในภาษาไทยหมายถึง การศึกษาเล่าเรียน
ซึ่งตรงกับคำว่า สิกขา ในพระพุทธศาสนา หมายถึง การปฏิบัติ ได้รับปริญญาคือ สิ้นราคะ สิ้นโทสะ สิ้นโมหะ
ผลของการปฏิบัติสิกขาเป็นอย่างนั้น การปฏิบัติอย่างนั้นก็เพื่อความรอดจากสิ่งอันไม่พึงปรารถนา สิ่งใดที่เป็น
ความทุกข์ทรมาน ความยุ่งยากลำบากแก่จิตใจก็เรียกว่า อันไม่พึงปรารถนา แก้ไขด้วยการศึกษา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2550: 7) ได้ให้ความหมายไตรสิกขาว่า หมายถึงการพัฒนา
มนุษย์ให้ดำเนินชีวิตดีงามถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็นมรรค เป็นทางดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงามของ
มนุษย์ ต้องเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตน คือ สิกขามรรคกับสิกขาจึงประสานเป็นอันเดียวกัน เมื่อมองในแง่ปริยัติ 4
ก็เป็นอริยมรรค คือ วิถีชีวิตอันประเสริฐเมื่อเป็นมรรคก็ดำเนินก้าวหน้าไปสู่จุดหมายโดยกำจัดสมุทัยให้หมดไป
ช่วยให้เรามีชีวิตที่พึ่งพาวิชา ตัณหา อุปาทาน น้อยลงไป ไม่อยู่ใต้อ่านาจรอบงำ ของมันพร้อมกับที่เรามี
ปัญญาเพิ่มขึ้น และดำเนินชีวิตด้วยปัญญามากขึ้นตามลำดับจนกระทั่งในที่สุดพอสมุทัยหมดทุกข์ก็หมดก็บรรลु
หมายเป็น นิโรธ โดยสมบูรณ์

บุญมี แท่นแก้ว (2539: 198) ให้ความหมายของไตรสิกขาว่า หมายถึง ข้อปฏิบัติ 3 ชั้น คือ

1. **ขั้นศีล** ได้แก่ การเว้นชั่ว ประพฤติดี ปฏิบัติเพื่อความปกติสงบเรียบร้อยไม่ทำให้ตนและผู้อื่น
เดือนร้อน ข้อปฏิบัติเหล่านี้เรียกว่า ศีลสิกขา แปลว่า สิ่งที่ควรศึกษาอบรม เป็นขั้นศีล

2. **ขั้นสมาธิ** ได้แก่ การฝึกฝนหรืออบรมจิตใจให้เหมาะสม ตั้งมั่นในลักษณะที่พร้อมจะปฏิบัติงาน
คือ พิจารณาความเป็นจริง เพื่อเป็นพื้นฐานของการเจริญปัญญา การฝึกบังคับจิตใจให้ตั้งมั่นโดยระลึกรู้ตัวทั่ว
พร้อม ดังนี้เรียกว่า จิตตสิกขา

3. **ขั้นปัญญา** ได้แก่ การฝึกฝนอบรมในการพิจารณาสิ่งทั้งปวงให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง
ตามความเป็นจริง หมายถึง การฝึกฝนอบรมจนเกิดความรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งปวงถึงกับเกิดความสดสังเวช
เบื่อหน่ายในสิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตาได้จริง ๆ การฝึกฝนเช่นนี้เรียกว่า ปัญญาสิกขา

ระวี ภาวิไล (2528) ได้กล่าวถึงไตรสิกขาว่า หมายถึง การศึกษาสามประการตามหลักธรรมใน
พระพุทธศาสนา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นกุศโลบายแห่งการพัฒนาตนเองที่ถูกต้องของมนุษย์ทุกคน เป็น
รากฐานของการพัฒนาทั้งหลายอันจะนำสังคมไปสู่อายุธรรมที่ถูกต้อง

จากความหมายของไตรสิกขาที่กล่าวมานั้นพอสรุปได้ว่า ไตรสิกขา หมายถึง การพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตดีงามถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็นมรรค เป็นทางดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงามของมนุษย์ ต้องเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตนเอง เริ่มจากการรักษาศีล เพื่อขัดเกลาพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของตนเองให้บริสุทธิ์ รวมถึงการฝึกหัดการอยู่ร่วมกันของเพื่อนร่วมงานให้มีความเกื้อกูลต่อกัน และกระบวนการที่สำคัญในการศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้บริบูรณ์ด้วยศีล บริบูรณ์ด้วยสมาธิ และบริบูรณ์ด้วยปัญญาเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายสูงสุดในปัจจุบันและอนาคต

4. ความสำคัญของไตรสิกขา

ไตรสิกขานั้นเป็นกระบวนการที่สำคัญ ในการพัฒนามนุษย์คือการจัดตั้งระบบ ระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ซึ่งเนื้อหาสาระที่สำคัญของไตรสิกขานั้นได้สอดแทรกอยู่ในหลักธรรมต่าง ๆ เช่น โอวาทปาติโมกข์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงจำแนกพุทธโอวาทที่แสดงถึงความสำคัญของไตรสิกขาออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมใหญ่เพื่อกำจัดกิเลสของภิกษุและบุคคลทั้งหลาย ดังปรากฏในอนุพุทธสูตร ว่าด้วยการตรัสรู้ธรรมเป็นเหตุสิ้นภพว่า ภิกษุทั้งหลาย เพราะไม่รู้แจ้งตลอดธรรม 4 ประการ เราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ธรรม 4 ประการ อะไรบ้าง คือ อริยศีล อริยสมาธิ อริยปัญญา และอริยวิมุตติ เราถอนภพได้แล้ว ภพเนตติสิ้นไปแล้ว ธรรมเหล่านี้คือ ศีล สมาธิ ปัญญาและวิมุตติอันยอดเยี่ยมพระโคตมผู้มียศได้ตรัสรู้แล้ว ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสบอกธรรมแก่ภิกษุทั้งหลาย เพื่อความรู้ยิ่ง (อง.จตุกก. (ไทย) 21/1/1-2)

2) ไตรสิกขารากฐานที่สำคัญของพระวินัย ดังปรากฏในวัชชีปุตตสูตร ว่า พระพุทธองค์ทรงให้คำแนะนำภิกษุรูปหนึ่งว่า หากเธอไม่อาจประพฤติปฏิบัติตามสิกขา บทที่บัญญัติไว้ได้ครบถ้วน บริบูรณ์ ก็ให้พึงศึกษาปฏิบัติในสิกขา 3 เพื่อการละราคะ โทสะ โมหะ ทำให้เป็นผู้ไม่ประกอบอกุศลกรรม (อง.ติก. (ไทย) 20/85/310-311) เพราะสิกขา 3 ประการนี้เป็นที่รวมของสิกขาบท นั้นเอง (อง.ติก. (ไทย) 20/89/312, 20/88/314, 20/89/319)

3) ไตรสิกขาเป็นกระบวนการฝึกศึกษาพัฒนามนุษย์เป็นกระบวนการพื้นฐานในการฝึกพฤติกรรมที่ดีของมนุษย์ให้ดียิ่งขึ้น ดังที่แสดงในปฐมมสิกขาสสูตร ว่าภิกษุผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล ทำพอประมาณในสมาธิ และปัญญา ย่อมสามารถบรรลุเป็นพระโสดาบัน หรือเป็นพระสกทาคามี ขณะที่ภิกษุผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล และสมาธิทำพอประมาณในปัญญา ย่อมสามารถบรรลุเป็น พระอนาคามี ส่วนภิกษุผู้ทำให้บริบูรณ์ในศีล สมาธิ ปัญญา ย่อมหลุดพ้นจากอาสวะกิเลสทั้งปวง (อง.ติก. (ไทย) 20/97/312-314)

พุทธทาสภิกขุ (2549: 205-206) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาไว้ พอสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาทุกอย่งให้เสริมสร้างมนุษยธรรม ความเป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง ไม่มีปัญหาแก่ฝ่ายใด จัดการศึกษาทุกอย่งให้เสริมสร้างมนุษยธรรมคือสร้างมนุษยธรรมขึ้นมา แล้วเสริมมนุษยธรรมให้ก้าวหน้า ก้าวหน้าไปนับตั้งแต่ว่า ละสัญญาตญาณอย่างสัตว์แล้วก็มีความคิดนึกอย่างมนุษย์ ก็เป็นมนุษยธรรมก็ส่งเสริมให้ก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป ดังนั้นเป้าหมายของการศึกษา ก็คือการพัฒนาามมนุษยธรรมให้มันมาในทิศ ทางที่ถูกต้อง คือละอหังการ มมังการ ละความเห็นแก่ตัว ก็เลสไม่อาจจะเกิด บุคคลก็จะมีสันติสุข สังคมก็จะมีสันติภาพ นี่คืเป้าหมายของการศึกษา

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2544: 237) กล่าวถึงความสำคัญของไตรสิกขาไว้พอสรุปได้ว่า ไตรสิกขา นี้เมื่อนำมาแสดงเป็นคำสอนในภาคปฏิบัติ ได้ปรากฏในหลักที่เรียกว่า โอวาทปติโมกข์ (พุทธโอวาทที่เป็นหลักใหญ่ 3 อย่ง) คือ

- 1.การไม่ทำความชั่วทั้งปวง ทั้งทางกาย ทางวาจา จัดเป็น ศีล
- 2.การบำเพ็ญความดีให้เพียบพร้อม จัดอยู่ในการปฏิบัติจิตขั้นที่เรียกว่า สมาธิ
- 3.การทำจิตของตนให้ผ่องใส จัดเป็นการฝึกปฏิบัติในขั้นสูงสุดเรียกว่า ปัญญา

พระเทพโสมถ (ประยูร ธมมจิตโต) (2546: 42-42) ได้กล่าวถึงความสำคัญของไตรสิกขา หรือ การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักพระพุทธศาสนา ว่าการศึกษา หมายถึง การเรียนรู้เพื่อเป็นมนุษย์ที่เต็มบริบูรณ์ เพราะได้รับการพัฒนาทั้งทางกายและทางจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีจิตใจที่เปี่ยมด้วยปัญญา จึงเป็นอิสระหลุดพ้นจากการบีบคั้นของอำนาจกิเลสตัณหาดังกล่าวที่ว่า “ทุกข์มีเพราะยึด ทุกข์ยึดเพราะอยาก ทุกข์มากเพราะพลอย ทุกข์น้อยเพราะหยุด ทุกข์หลุดเพราะปล่อย” เมื่อปล่อยวางแล้ว ย่อมหลุดพ้นทุกข์ และพบความสุขสงบคือสันติ ดังนั้นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในพระพุทธศาสนาจึงหมายถึงผู้บรรลุ วิมุตติ คือเป็นอิสระหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงเพราะ ฉะนั้น วิมุตติจึงเป็นเป้าหมายของการศึกษาตามหลัก ไตรสิกขาตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “สมาธิที่มีศีลอบรมแล้วย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มาก ปัญญาที่มีสมาธิ อบรมแล้วย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก จิตที่มีปัญญา อบรมแล้วย่อมหลุดพ้นจากอาสวะโดยชอบ” ความหลุดพ้นนี้ก็คือวิมุตติซึ่งเป็นบรมสันติ เมื่อคนเราบรรลุถึงวิมุตติแล้วถือว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เรียกว่า พระอเสช หมายถึงผู้จบการศึกษาสูงสุดในพระพุทธศาสนา

ความสำคัญของไตรสิกขาที่นำมาแสดงข้างต้นนั้นเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า ไตรสิกขาเป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่พุทธศาสนิกทุกคนควรนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองให้มีชีวิตที่ดีงาม เพื่อจัดปรับเตรียมสภาพชีวิตสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งลักษณะแห่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ ให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสมและพร้อมที่จะเป็นอยู่ปฏิบัติกิจและดำเนินการต่าง ๆ เพื่อก้าวหน้าไปอย่างได้ ผลดีที่สุด สู่จุดหมายของชีวิต ของบุคคล ขององค์กร ของชุมชนตลอดจนสังคมและประเทศชาติต่อไป

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ (2554: 13-14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของไตรสิกขาว่า หมายถึง ไตรสิกขา หรือ สิกขา 3 เป็นสิ่งที่จะต้องศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และปฏิบัติตาม 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 ศีลสิกขา คือการศึกษาวีธีที่จะปฏิบัติทางกายให้เรียบร้อย อันที่จริงการรักษาศีลก็คือการรักษาตัวเองไว้ การรักษามือ กายกรรม รักษาปาก วชิกรรม ของเรานี่เอง ให้พูดถูกทำถูกทำให้เป็นปกติ พอดีพองาม อย่าทำตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน ใครก็ตามที่พูดและทำให้ตนเองผู้อื่นเดือดร้อน และสังคมเดือดร้อน อยู่ร้อนนอนทุกข์ไม่มีความพอดีพองามสาเหตุก็เพราะเป็นคนไม่มีศีล หรือขาดศีลสิกขานั่นเอง

ประการที่ 2 สมาธิสิกขา บางทีก็เรียกว่า “จิตสิกขา” หมายถึง การรวมกระแสจิตให้แน่นให้จิตหยุดนิ่งไม่วอกแวก อยู่ในอารมณ์จุดเดียว โดยมีมุ่งผลลัพธ์ของการเรียน หรือผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพที่ดีที่สุด เนื่องจากจิตใจของคนเราที่เรียกว่ากระแสจิต หรือกระแสความคิด ซึ่งความคิดของคนเรากระจายออกไปรอบ ๆ ตัว เพราะธรรมชาติของจิตไม่หยุดนิ่ง นักปราชญ์ท่านอุปมาว่าเหมือนลิ่งโลดโผน คิดโน้นคิดนี้ไปตามประสา ถ้าควบคุมไม่ได้ เรียกว่า อากาโรจิตฟุ้งซ่าน ไร้เป้าหมายเหมือนคนหลงทางนั่นเอง

ประการที่ 3 ปัญญาสิกขา คือ การศึกษาเรื่องปัญญาให้เข้าใจแจ่มแจ้ง เพราะปัญญาเป็นแสงสว่างของใจให้ชนะความโง่เขลา มัวเมาลุ่มหลงในสิ่งอันหาสาระแก่นสารให้กับชีวิตมิได้ และเป็นศัตรูต่อความเจริญของหน้าที่การงานอันชอบธรรม ความประพฤติผิดพลาดจะเกิดขึ้นเป็นอย่างมากมาถ้ายขาดปัญญาสิกขา เพราะปัญญาคือความรู้ต่าง ๆ เช่น รู้เหตุแห่งความเสื่อม รู้เหตุแห่งความเจริญ รู้จักรับผิดชอบชั่วดี เมื่อมีปัญญากำกับในการกระทำทุกอย่างจะทำให้เกิดความมั่นใจเกิดความชัดเจน จนกลายเป็นความแตกฉานชำนาญการต่อ ๆ ไป

5. บทสรุป

การศึกษาในพุทธศาสนา เรียกว่า “ไตรสิกขา” ประกอบด้วย (1) ศีลสิกขา คือข้อปฏิบัติสำหรับใช้อบรมทางด้านความประพฤติ (2) จิตตสิกขา คือข้อปฏิบัติสำหรับอบรมจิตให้เกิดสมาธิ และ (3) ปัญญาสิกขา คือข้อปฏิบัติสำหรับอบรมปัญญาให้รู้แจ้งตามความเป็นจริง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชีวิตที่ก่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดี และเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า เพราะการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการขัดเกลาทางสังคมโดยผ่านกระบวนการศึกษาที่ถูกต้องจะเป็นการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง พัฒนาครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาบุคลากรของชาติ ทำให้มีพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตเป็นไปในทางสร้างสรรค์ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างผาสุก มั่นคง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความรู้คู่คุณธรรม ดังนั้น ทรัพยากรมนุษย์นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดความสำเร็จในด้านต่างๆ ถือเป็นกำลังสำคัญที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ปรารถนา

6. เอกสารอ้างอิง

- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2554). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- บุญมี แผ่นแก้ว. (2539). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). *การศึกษาสมบูรณ์แบบ : คือวงกลมที่คุ้มครองโลกถึงที่สุด*. กรุงเทพฯ: อูษาการพิมพ์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2544). *พุทธธรรม (ฉบับเดิม)*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต). (2546). *ทิศทางการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *หัวใจพระพุทธศาสนา*. พุทธจักร, ปีที่ 61 ฉบับที่ 5 พฤษภาคม.
- พระอุปติสสเถระ. (2548). *วิมุตติมรรค*. แปลโดย พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต) และคณะ, กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพุทธโฆษาจารย์. (2538). *วิสุทธิมรรคแปล ภาค 1 ตอน 1*. พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ระวี ภาวิไล. (2528). *หัวใจของศาสนาพุทธ*. บทความเสนอในการประชุมทางวิชาการ เรื่อง หัวใจของศาสนา. ธรรมสถาน มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 17-18 กรกฎาคม.

การบูรณาการไตรสิกขากับทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการจัดการ Integration of the Tri-Sikha with Learning Theories and Management Principles

พระมหาประยอม กลยาโณ (ล่อมไมล์)¹

นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Phramaha Prayom Kunlayano (Lammai)¹

Ph.d Student for Department Teaching Social Studies, Faculty of Education¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹

บทคัดย่อ

การศึกษาคือการย่อระยะทางที่ถูกต้อง เพราะถ้าไม่ศึกษาใด ๆ ชีวิตก็อาจจะเสียเวลาในการแก้ปัญหาอยู่ร่ำไป ความหมายของการศึกษาใน พระพุทธศาสนามีได้มุ่งหมายเพียงแค่การศึกษาในระดับปริยัติ เพราะหากพอใจเพียงแค่ปริยัติโดยไม่นำไปสู่การปฏิบัติก็ไม่สามารถบรรลุผลประโยชน์สูงสุดที่พึงได้พึงถึง แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะส่งเสริมให้เล่าเรียนปริยัติเป็นเบื้องต้น แต่ก็ไม่สรรเสริญถ้า บุคคลพึงพอใจและหยุดอยู่เพียงแค่ขั้นเล่าเรียนปริยัติ ฉะนั้น จึงได้อุปมาบุคคลที่พอใจเล่าเรียนเพียงแค่ปริยัติว่าเหมือนกับคนตาบอดถือคบเพลิงทว่าตนเองกลับไม่เห็นแสงสว่างของคบเพลิงที่ตนเองถือ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือไม่อาจได้รับประโยชน์ที่สมบูรณ์แท้จริงจากสิ่งที่ได้เล่าเรียน หรือท่องจำมาดังสุภาษิตของพระอานันทเถรีคาถาว่า (ขุ.วิ. (ไทย) 26/397/249)

คำสำคัญ: การบูรณาการ, ไตรสิกขา, ทฤษฎีการเรียนรู้.

Abstract

Education is about shortening the correct distance, because if one does not study anything, life might just be wasted in endlessly solving problems. The purpose of education in Buddhism is not solely focused on theoretical study. This is because satisfaction with just the theoretical aspect without leading to practical application cannot achieve the maximum benefits intended. Although Buddhism promotes the initial study of theory, it does not commend individuals who are satisfied and stop at just the theoretical study. Therefore, an analogy is made to those who are interested in only theoretical study; they are like a blind

person holding a torch but unable to see the light it emits. In other words, they cannot truly benefit from what they have learned or memorized, akin to the proverb from the Ananda Theri Gatha.

Key words: Integration, Tri-Sikha, Learning Theories.

1. บทนำ

บุคคลย่อมศึกษาอภิสล คือศึกษาเรื่องความประพฤติดีทางกายวาจาให้สูงขึ้นบ้างศึกษาในการฝึกอบรมจิตใจให้ ดีขึ้นบ้าง ศึกษาในการอบรมปัญญาให้เจริญขึ้นไปบ้างเมื่อหวังจิตคำนึงถึงการศึกษา 3 อย่างนี้ก็ชื่อว่าศึกษา เมื่อรู้ก็ชื่อว่าศึกษา เมื่อเห็นคือเข้าใจก็ชื่อว่าศึกษา เมื่อตั้งจิตกำหนดแนวก็นึกชื่อว่าศึกษา เมื่อน้อมจิตกำหนดไปก็ชื่อว่าศึกษา เมื่อประคองความเพียรก็ชื่อว่าศึกษา เมื่อเอาสติกำหนดก็ชื่อว่าศึกษา เมื่อตั้งจิตมั่นก็ชื่อว่าศึกษา เมื่อรู้ทั่วชัดด้วยปัญญาก็เรียกว่าศึกษา เมื่อรู้สิ่งที่พึงรู้จำเพาะก็ชื่อว่าศึกษา เมื่อกำหนดรู้สิ่งที่ควรกำหนดรู้ก็ชื่อว่าศึกษา เมื่อละสิ่งที่พึงละก็ชื่อว่าศึกษา เมื่อประจักษ์แจ้งสิ่งที่ควรประจักษ์แจ้งก็ชื่อว่าศึกษา เมื่อฝึกอบรมเจริญสิ่งที่ควรปฏิบัติควรฝึกอบรมก็ชื่อว่าศึกษา อีกตอนหนึ่งว่า (ขุ.ม. (ไทย) 29/409/285)

อย่างไรก็ตาม การบูรณาการไตรสิกขากับทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการจัดการแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันล้วนเป็นการเสนอแนะมุมมองเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่สามารถอ้างอิงตรวจสอบได้ด้วยหลักการและเหตุผลตามแนวอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ (ปัญหา) สมุทัย (สาเหตุของปัญหา) นิโรธ (การดับปัญหาหรือแก้ปัญห) มรรค (หนทางหรือวิธีการแก้ปัญห) (วินย. (ไทย) 4/14/18, ส.ม.19/1665/528, อภิ.วิ. 35/145/127) และสามารถประยุกต์ใช้ได้ไม่ยากนักผู้เขียนได้รวบรวมทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 และเห็นว่าสามารถ นำแนวคิดจากทฤษฎีไปประยุกต์สู่หลักการจัดการการเรียนรู้ได้อย่างมีความหมายทั้งต่อผู้เรียนและเมื่อบูรณาการกับทฤษฎีที่มีผู้สอนนำไปประกอบการเรียนการสอน

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการสอนแห่งอนาคตใหม่

ทฤษฎีการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทักษะแห่งอนาคตใหม่ที่เนื่องด้วยการสอนสังคมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 4 ให้ความหมายของการศึกษาไว้ (พระราชกฤษฎีกาเบกษา, (เล่มที่ 116), 2542: 2-3) “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“การศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

“การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

“สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

“มาตรฐานการศึกษา” หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

“การประกันคุณภาพภายใน” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

“การประกันคุณภาพภายนอก” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

“ผู้สอน” หมายความว่า ครูและคณาจารย์ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ

“ครู” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

“คณาจารย์” หมายความว่า บุคลากรซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการวิจัยในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาของรัฐและเอกชน

“ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน

“ผู้บริหารการศึกษา” หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารการศึกษานอกสถานศึกษาตั้งแต่เขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป

“บุคลากรทางการศึกษา” หมายความว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา รวมทั้งผู้สนับสนุน การศึกษาซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ

“กระทรวง” หมายความว่า กระทรวงศึกษาธิการ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

คำว่า “การศึกษา” (Education) (อินตา ศิริวรรณ, ดร., 2544: 47 – 48) มีรากศัพท์มาจากภาษาลาติน 2 คำ คือ Educe ซึ่งแปลว่า “บำรุง, เลี้ยง, อบรม, รักษา, ทำให้เจริญงอกงาม (to nurture, to rear, to raise) และคำ Educate แปลว่า “ชักนำ หรือ ดึงออกมา” (to lead from, to draw out) รากศัพท์คำแรกซึ่ง หมายถึงการอบรมสั่งสอนให้เกิดความเจริญงอกงามนั้น เป็นความหมายของการศึกษาที่ยึดถือกันมาจนปัจจุบัน ส่วนคำหลังนั้นถือว่า การศึกษาเป็นเพียงการชักนำให้บุคคลรู้จัก และตระหนักในคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวคนแต่ละคน เพื่อจะได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ตามธรรมชาตินั้นได้เต็มที่ ความเชื่อในความหมายตามรูปศัพท์ที่กล่าว ข้างต้น

การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้ามสาระวิชา ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษ ที่ 21” ซึ่งครูจะเป็นผู้สอนไม่ได้ แต่ต้องให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้ออกแบบการ เรียนรู้โดยฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ช (Coaching) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้แบบ PBL (Problem-Based Learning) ของนักเรียน ซึ่งสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะเป็นตัวช่วยให้ครูผู้สอนใช้ในการ จัดการเรียนรู้ คือ ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (Professional Learning Communities : PLC) เกิดจากการ รวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานที่ของครูแต่ละคนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพทาง สังคมนั้นเอง (สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้, 2550: 23)

กลุ่มวิชาสังคมศึกษาเป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นกลุ่มวิชาที่มุ่งพัฒนา สมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้หลักการดำรงชีวิต การอยู่ในสังคม และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่าง มีความสุข ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้ความเข้าใจนั้นไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนได้อย่าง เหมาะสม สมดุล และยั่งยืน

ขอบข่ายของสังคมศึกษา หมายถึง การสอนสังคมศึกษา ที่เป็นการบูรณาการประสบการณ์และ ความรู้ที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์หรือการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองดี ทั้งนี้เพราะว่า สังคมศาสตร์กับสังคมศึกษา หรือกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ จิตวิทยา กลุ่มวิชาทางมนุษยศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่มีการจัดระเบียบ และ

ระบบ มีลำดับขั้นตอน แสดงโครงสร้างของวิชา ซึ่งประกอบไปด้วยมโนทัศน์พื้นฐานและกระบวนการวิธีการศึกษาหรือแสวงหาความรู้ในศาสตร์นั้น ๆ

จุดประสงค์ของการสอนสังคมศึกษา เพื่อนำไปใช้กับผู้เรียนที่สมควรต้องเรียนทั้งกว้างและเชิงลึกบนพื้นฐานที่ถือว่า มนุษย์ คือเวไนย หมายถึง สามารถเรียนรู้ได้ในทุกศาสตร์และสาขาวิชา การศึกษาต้องทำให้เด็กไทยคิดเป็นโดยคิดได้ทั้งแบบคิดวิเคราะห์ คิดเชิงโครงสร้าง คิด รวบยอด และคิดเพื่อสังคม สามารถร่วมกันทำงานเป็นทีม เพราะฉะนั้นรูปแบบการเรียนการสอนจึงควรยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ฝึกฝนกระบวนการคิด กระบวนการประชาธิปไตย รวมทั้งฝึกฝน คุณธรรมและจริยธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 20-23)

กลุ่มวิชาสังคมศึกษาเป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นกลุ่มวิชาที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิต อยู่ในสังคม และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้ความเข้าใจนั้นไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมที่แปร เปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม สมดุล และยั่งยืน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีทักษะหลาย ๆ ด้าน ทั้งทักษะทางสังคม ทักษะทางการคิด ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการแก้ปัญหา อีกทั้งยังเป็นวิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีของสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ไปจนถึงพลโลก ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา หรือที่ในปัจจุบันเรียกว่า สารการเรียนรู้สังคมสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องเป็นวิธีการเรียนรู้ที่จะช่วยสร้างเสริมเติมเต็มประสบการณ์ให้ผู้ เรียนได้ใช้สติปัญญา ความรู้ความคิด และความสามารถต่าง ๆ อย่างเต็มที่ ตลอดจนต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาและขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่ได้เรียน

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการ ดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

การสอนวิชาสังคมศึกษาในห้องเรียน สืบเนื่องจากข้อบ่งชี้ที่ว่าสังคมศาสตร์กับสังคมศึกษา หรือ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ จิตวิทยา กลุ่มวิชาทางมนุษยศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่มีการจัดระเบียบ และระบบ มีลำดับขั้นตอน ดังนั้น ในการเรียนการสอนหากนักเรียนไม่สามารถที่นั่งฟังได้นาน ๆ เกิน 20 นาที เพราะสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการเรียน ของผู้เรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และวิธีการควบคุมพฤติกรรม ของผู้เรียนนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

- 1) การแบ่งกลุ่มให้กลุ่มควบคุมตนเอง
- 2) การเสริมแรงด้วยการให้รางวัล
- 3) การลงโทษ ใช้วิธีการตัดสิทธิ์ในผลประโยชน์ที่เด็กพึงจะได้รับเช่น ไม่ให้ทำงานร่วมกับคนอื่น งดกิจกรรมบางอย่าง ที่เพื่อนได้ทำกัน

ผู้สอนควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ครูควรงดเว้นการสอนด้วยการบรรยายมากเกินไป ถ้าจะใช้ก็พยายามใช้ให้น้อย ๆ เวลาสอนต้องยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด เช่น แบ่งกลุ่มให้อภิปราย แสดงบทบาทสมมติ จัดนิทรรศการด้วยตนเอง การช่วยผลิตสื่อ หรือให้ผู้เรียนมีหน้าที่ช่วย เก็บสื่อเมื่อสอนเสร็จ หรือเตรียมสื่อขณะสอน

ในการนำเข้าสู่บทเรียนควรสร้างความสนใจเรื่องที่จะเรียนในช่วงเวลาด้วยการใช้สื่อ หรือเกม หรือ กิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนกระตือรือร้น สนใจที่จะเรียนในเรื่องที่จะสอน เพราะถ้านักเรียนมีความสนใจ เมื่อเริ่มแล้ว การเรียนย่อมต่อเนื่องไปในทางที่ดี เช่น จะสอนประวัติศาสตร์เรื่องการก่อกบฏของ สมเด็จพระเจ้าตากสิน ครูอาจใช้รูปภาพเป็นสื่อประกอบ เป็นคริป Video หรืออัดเสียงจากละครโทรทัศน์มาให้ฟัง เพื่อจะ นำเข้าสู่การสอนเรื่องที่จะเรียน ซึ่งจะเป็นสิ่งเร้า (Motivate) ให้ผู้เกิดความอยากเรียนประกอบการบรรยาย และเหตุผลประกอบ

ครูผู้สอนวิชาสังคม ควรเลือกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือกำลังเกิดกับสังคม มาเป็นตัวอย่างในการ สอนวิชาสังคม นักเรียนจะได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงเหตุการณ์ของคนทั่วไป มาเกริ่นนำเพื่อโยงสัมพันธ์กับเรื่องที่ สอน หรือนำเรื่องที่เกิดขึ้น นำมาอภิปรายร่วมกัน เช่น การอดอาหารประท้วงร่างรัฐธรรมนูญเมื่อ ปี พ.ศ. 2534 ของกลุ่มนักศึกษา ประชาชน ครูจะใช้เรื่องนี้กล่าวนำสนทนา เพื่อสอนเรื่องรัฐธรรมนูญในระบอบ ประชาธิปไตย หรือใช้ข่าวที่เกิดขึ้นเป็นเนื้อหาแล้วให้นักเรียนอภิปรายร่วมกัน โดยกำหนดหัวข้อให้ครอบคลุม เรื่องที่สอน

การสอนวิชาสังคมศึกษา ไม่ควรที่จะจำกัดหรือจำเจอยู่ในห้องเรียนอย่างเดียว เช่น ให้นักเรียนไป สัมภาษณ์คนในชุมชนบ้าง บางครั้งอาจให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เช่น การใช้บริการสหกรณ์ร้านค้า หรือการสร้าง สถานการณ์จำลองให้ทดลองปฏิบัติ เช่น การเลือกตั้ง

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้การเรียนรู้ในสาระใดบ้าง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกัน อย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มี ความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ประวัติศาสตร์ คือร่องรอยแห่งกาลเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 25-27)

3. แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อการบูรณาการ

3.1 ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike) แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ ธอร์นไดค์ เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยม มีความเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบ บุคคลมีการลองผิดลองถูก (Thialand Error) ปรับเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะพบวิธีที่ดีและเหมาะสมที่สุดในกาแก้ปัญหาและเป็นการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้ว บุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปเดียวและจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อย ๆ กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ พอจะสรุปได้ดังนี้

3.1.1 กฎแห่งผลลัพธ์ (Law of Effect) ระบุว่าความรู้ผลของการกระทำที่ได้ปฏิบัติไปแล้วจะก่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้โดยวิธีการลองผิดลองถูก เมื่อบุคคลได้รับผล จากการกระทำของตนในลักษณะที่ตนเองพึงพอใจ โดยเฉพาะการได้รับรางวัล ย่อมอยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจก็จะทำให้ไม่อยากเรียนรู้อีก ดังนั้น การได้รับผลที่พึงพอใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้

3.1.2 กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่จะทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกาย และจิตใจ

3.1.3 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การกระทำและการปฏิบัติจริงของผู้เรียนเป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็ง การฝึกหัดหรือกระทำบ่อยๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ถ้าไม่ได้ฝึกหรือกระทำซ้ำบ่อย ๆ การเรียนรู้จะไม่คงทนถาวร และในที่สุด อาจลืมได้จากแนวคิด ทฤษฎีการเชื่อมโยงของ ธอร์นไดค์ สามารถสรุปหลักการจัดการการเรียนรู้ประกอบได้ ดังนี้

1. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ต้องอาศัยทั้งการฝึกหัดและการได้รับรางวัล
2. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกบ้าง (ในสถานการณ์ที่เหมาะสม) จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา จดจำการเรียนรู้ได้ดี และเกิดความภาคภูมิใจในการที่ได้ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง
3. การสำรวจความพร้อมหรือการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนการสอนบทเรียน เช่น การสำรวจความรู้พื้นฐาน เพื่อดูว่าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนต่อไปหรือไม่
4. หากต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในเรื่องใดจะต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริงก่อน แล้วจึงให้ฝึกฝนโดยการกระทำสิ่งนั้นบ่อย ๆ แต่ไม่ควรให้กระทำในลักษณะซ้ำซากเพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้
5. การให้ผู้เรียนได้รับรู้ผลของการกระทำที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว โดยเฉพาะผลที่ตนพึงพอใจจะช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จการศึกษาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าหรือรางวัล ที่ผู้เรียนพึงพอใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

3.2 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขของสกินเนอร์ (B.F.Skinner) สกินเนอร์ เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยม ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับการเสริมแรงโดยนาหนูที่หิวจัดใส่กล่อง ภายในมีคันบังคับให้อาหารตกลงไปในกล่องได้ ตอนแรกหนูจะวิ่งชนตามจุดต่าง ๆ ในกล่อง เมื่อชนถูกคันจะมีอาหารตกลงมาให้กิน ทำหลาย ๆ ครั้งพบว่าหนูจะกดคันให้อาหารตกลงไปได้เร็วขึ้น

3.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) เพียเจต์ เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มพุทธินิยม ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กว่ามีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร โดยได้อธิบายว่าการเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตาม พัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะพัฒนาการไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้น พัฒนาการเป็นสิ่งที่เป็นไป ตามธรรมชาติ ไม่ควรที่จะเร่งเด็ก แต่การจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงที่เด็กกำลังพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงกว่า สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็วได้

อย่างไรก็ตาม เพียเจต์ เน้นความสำคัญของการเข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กมากกว่ากระตุ้นเด็กให้มีพัฒนาการที่เร็วขึ้น แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์ มีสาระสำคัญที่สรุปเป็นข้อ ๆ ได้ ดังนี้ (Lall and Lall, 1983 อ้างใน ทิศนา ขัมมณี, 2559: 64)

3.3.1 พัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลเป็นไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้นดังนี้

3.3.1.1 ขั้นรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส (Sensor motor Period) เป็นลำดับขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 0 – 2 ปี ความคิดของเด็กจะขึ้นกับการรับรู้การกระทำ เด็กยึดตัวเองเป็น ศูนย์กลางและยังไม่สามารถเข้าใจความคิดเห็นของผู้อื่น

3.3.1.2 ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 2 - 7 ปี ความคิดของเด็กวัยนี้ยังขึ้นอยู่กับการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ยังไม่ สามารถที่จะใช้เหตุผลอย่างลึกซึ้ง แต่สามารถเรียนรู้และใช้สัญลักษณ์ได้ การใช้ภาษาแบ่งเป็นขั้นย่อย ๆ 2 ขั้นคือ ขั้นก่อนเกิดความคิดรวบยอด (Pre – Conceptual Intellectual)

3.3.1.3 ขั้นการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 7-11ปี เป็นขั้นที่การคิดของเด็กไม่ขึ้นกับการรับรู้จากรูปร่างเท่า นั้นเด็กสามารถสร้างภาพในใจ และสามารถคิดย้อนกลับได้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวเลขและสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น 1.4 ขั้นการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 11 – 15 ปี เด็กสามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้และสามารถคิดตั้งสมมติฐานและใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้

3.3.2 กระบวนการทางสติปัญญามีลักษณะ ดังนี้

3.3.2.1 การซึมซับหรือการดูดซึม (Assimilation) เป็นกระบวนการทางสมองในการรับประสบการณ์ เรื่องราว และข้อมูลต่าง ๆ เข้ามาสะสมเก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

3.3.2.2 การปรับและจัดระบบ (Accommodation) คือ กระบวนการทางสมองในการปรับประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากันเป็นระบบ หรือเครือข่ายทางปัญญาที่ตน สามารถเข้าใจได้ เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญาขั้นใหม่

3.3.2.3 การเกิดความสมดุล (Equilibration) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากขั้นของการปรับ หากการปรับเป็นไปอย่างผสมผสานกลมกลืนก็จะก่อให้เกิดสภาพที่มีความสมดุลขึ้น หากบุคคลไม่สามารถปรับ ประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์เดิมให้เข้ากันได้ ก็จะก่อให้เกิดภาวะความไม่สมดุลขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิด ความขัดแย้งทางปัญญาขึ้นในตัวบุคคล

3.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรุนเนอร์ (Bruner) บรุนเนอร์ เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มพุทธิ นิยมที่สนใจและศึกษาเรื่องของพัฒนาการทางสติปัญญาต่อเนื่องจาก เพียเจต์บรุนเนอร์เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะ รับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (Discovery Learning) แนวคิดที่ สำคัญ ๆ ของบรุนเนอร์ มีดังนี้ (Bruner, 1960 อ้างอิงใน ทิศนา แคมมณี, 2547: 68)

3.4.1 การจัดโครงสร้างของความรู้ให้มีความสัมพันธ์ และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญา ของผู้เรียน มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.4.2 การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้เรียนและ สอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ

3.4.3 การคิดแบบหยั่งรู้ (Intuition) เป็นการคิดหาเหตุผลอย่างอิสระที่สามารถช่วยพัฒนา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้

3.4.4 แรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

3.4.5 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์แบ่งได้เป็น 3 ชั้น ใหญ่ ๆ คือ

(1) ทฤษฎีการเรียนรู้จากการกระทำ (Enactive Stage) คือ ขั้นของการเรียนรู้จากการใช้ ประสบการณ์สัมผัสรับรู้สิ่งต่าง ๆ การลงมือกระทำช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

(2) ขั้นการเรียนรู้จากความคิด (Iconic Stage) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถสร้างมโนภาพในใจได้ และสามารถเรียนรู้จากภาพแทนของจริงได้

(3) ขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (Symbolic Stage) เป็นขั้นการเรียนรู้ สิ่งที่ ชับซ้อนและเป็นนามธรรมได้

(4) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่ผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสามารถจัด ประเภทของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

(5) การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุด คือ การให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Discovery Learning)

3.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Theory of Meaning Verbal Learning) แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ เดวิด ออชูเบล (David Ausubel) เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มพุทธินิยม เชื่อว่าการเรียนรู้จะมีความหมายแก่ผู้เรียน หากการเรียนรู้สิ่งใหม่นั้น ผู้เรียนเคยมีพื้นฐานความรู้เดิมที่สามารถ เชื่อมโยงเข้ากับความรู้ใหม่ได้ (พรณี ชูทัย เจนจิต, 2538: 397)

3.6 หลักการจัดการการเรียนรู้ตามทฤษฎี

3.6.1 ก่อนจะสอนเรื่องใหม่ ผู้สอนควรสำรวจความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนก่อนว่า มีเพียงพอที่จะทำความเข้าใจความรู้ใหม่หรือไม่ ถ้ายังไม่มีหรือมีไม่เพียงพอจะต้องจัดประสบการณ์ให้

3.6.2 การนำ เสนอความคิดรวบยอดหรือกรอบมโนทัศน์ หรือกรอบความคิด (Advance Organizer) ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้เรียนก่อนการสอนเนื้อหาสาระนั้น ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนเนื้อหาสาระนั้นอย่างมีความหมาย

3.6.3 หลักในการจัดเตรียม Advance Organizer คือ การจัดเรียงข้อมูลที่ต้องการ ให้ผู้เรียนรู้เรื่องใหม่ หรือแบ่งบทเรียนออกเป็นหัวข้อสำคัญ ๆ ถ้ามีความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับหัวข้อที่จะเรียนรู้ใหม่ ควรอธิบายให้ผู้เรียนทราบก่อน

3.7 ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (Maslow) แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ มาสโลว์ เป็นนักจิตวิทยา กลุ่มมนุษยนิยม มีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ ดังนี้

3.7.1 มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้นคือ ชั้นความต้องการทางร่างกาย (Physical Need) ชั้นความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Need) ชั้นความต้องการความรัก (Love Need) ชั้นความต้องการยอมรับและการยกย่องจากสังคม (Esteem Need) และชั้นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ (Self-Actualization) หากความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองอย่างพอเพียงสำหรับตนในแต่ละขั้น มนุษย์จะสามารถพัฒนา ตนไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น

3.7.2 มนุษย์มีความต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเองจากประสบการณ์ที่เรียกว่า “Peak Experience” เป็นประสบการณ์ของบุคคลที่อยู่ในภาวะตื่นตัวจากการรู้จักตนเองตามสภาพความเป็นจริง มีลักษณะน่าตื่นเต้น เป็นความรู้สึกปิติเป็นช่วงเวลาที่คุณคคลเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถ่องแท้ เป็นสภาพที่สมบูรณ์ มีลักษณะผสมผสานกลมกลืน เป็นช่วงเวลาแห่งการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงบุคคลที่มีประสบการณ์เช่นนี้บ่อย ๆ จะสามารถพัฒนาตนไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

3.8 สรุปหลักการจัดการการเรียนรู้

3.8.1 การเข้าถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์สามารถช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลได้ เนื่องจากพฤติกรรมเป็นการแสดงออกของความต้องการของบุคคล

3.8.2 การช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานก่อน

3.8.3 ในกระบวนการจัดการการเรียนรู้ หากผู้สอนสามารถทราบได้ว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความต้องการอยู่ในระดับใดขั้นใด ก็จะสามารถใช้ความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนนั้นเป็นแรงจูงใจ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

3.8.4 การช่วยให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนอย่างเพียงพอการให้อิสระภาพและเสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะช่วย ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการรู้จักตนเองตรงตามสภาพความเป็นจริง

4. บทสรุป

การบูรณาการไตรสิกขากับทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการจัดการ สรุปได้ว่า คำว่า “ไตรสิกขา” หมายถึง การปฏิบัติด้วยการฝึกฝนอบรมจิตจนเกิดความรู้แจ้งเห็นจริง ไตรสิกขาเป็นหลักปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ศีล สมาธิและปัญญา เป็นการศึกษาคบคู่ไปกับการปฏิบัติหรือการพัฒนา 3 ด้าน คือ ศีลเป็นหลักการพัฒนาในระดับความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม สมาธิเป็นหลักการพัฒนาจิตใจให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการคิด พิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการใดๆและปัญญา เป็นหลักการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ พัฒนาศักยภาพในการขัดเกลากิเลสทั้งหลาย อีกทั้งยังต้องรู้จักกับสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นและตามความเป็นจริงสามารถวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุของสิ่งทั้งหลายได้ชัดเจนเพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทางในทางพระพุทธศาสนา คือ พระนิพพาน

5. เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แคมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรณี ชูทัย เจนจิต. (2538). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- พระราชกิจจานุเบกษา. (เล่มที่ 116). (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2557). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักมาตรฐานการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อินตา ศิริวรรณ, ดร. (2544). *พื้นฐานการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุทรไพศาล.

**แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า
และความหมายตามแนวคิดอิกิไกของผู้เรียน
โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร**
**Guidelines for Managing Student Activities to Enhance a Meaningful
and Valuable way of Life According to the Ikigai Concept
of the Students at the Affiliated School of Khlong San District
Office Bangkok Metropolitan**

อมรเทพ สาสีมา¹ ประทุมทอง ไตรรัตน์²

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม²

Amornthep Sasima¹ Pratumthong Trairat²

Master's degree students Department of Educational Administration

Siam Technology College ¹

Advisor Master of Education Degree Program

Department of Educational Administration Siam Technology College ²

E-mail : 64008113026@siamtechno.ac.th¹

Received : 8 August 2024

Revised : 20 August 2024

Accepted : 29 August 2024

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียน (2) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อสร้างแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิกิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่มีตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 140 คน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 74.29 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบบประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC = 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .986 และประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ แบบประมาณค่า 5 ระดับ ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อสร้างแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียนโรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร จากการวิเคราะห์ในระดับภาพรวม และรายด้านของการบริหารงานกิจการนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์จากการวิเคราะห์โดยภาพรวมและรายด้านของการบริหารงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็น ด้านบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า ด้านงานอนามัยโรงเรียน อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ในส่วนด้านงานกิจกรรมนักเรียน อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน ด้านแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไก พบว่า ด้านสอดคล้องและยั่งยืน อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ในส่วนด้านอยู่กับปัจจุบัน อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน และด้านจุดมุ่งหมายตามแนวคิดอิคิไก พบว่า ด้านงาน อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ในส่วนด้านหน้าที่อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน และนำมากำหนดแนวทางดังนี้ 1) พัฒนางานกิจกรรมนักเรียนแบบองค์รวมให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิตที่มีคุณค่าและมีความหมาย 1.1) พัฒนางานกิจกรรมนักเรียนในการสร้างประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญ และมีความสุขในการใช้ชีวิตอย่างยั่งยืน 1.2) พัฒนากิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัดและความสนใจที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม 2) พัฒนางานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และความหมาย 2.1) พัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพด้านงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และความหมาย 2.2) พัฒนาเครื่องมือที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐานในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และความหมาย 2.3) พัฒนาการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเกิดการพัฒนาองค์ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และความหมาย 3) พัฒนางานแนะแนวเพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย 3.1) พัฒนางานแนะแนวด้วยการจัดบริการ และกิจกรรมที่หลากหลายส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายของผู้เรียน 3.2) พัฒนาระบบงานแนะแนวให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับงานและบุคคลอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างแนวทางการศึกษาผู้เรียนให้เห็นเป้าหมายในการใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณค่า

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารกิจการนักเรียน, การใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า, แนวคิดอิคิไก

Abstract

It aimed to (1) explore the current and desirable states; (2) examine the strengths, weaknesses, and priority needs; and (3) propose approaches to student affairs management creating a guide to living valuable and meaningful life according to the Ikigai concept among school students under the Khlong San District Office of Bangkok Metropolitan Administration. It employed a quantitative research method which included a sample of school administrators and teachers, totally 140 persons, with 104 respondents accounting for 74.29%. The tool used was a 5 point rating scale questionnaire with IOC value = 1.00 and reliability of .986. For the analysis of priority needs index, informants were 9 experts. The tool used was propriety and feasibility evaluation form as a 5-point rating scale. Research statistics consisted of percentage, mean, standard deviation, and Priority Needs Index Modified.

Research results revealed that the current state of student affairs management creating a guide to living valuable and meaningful life according to the Ikigai concept among school students under the Khlong San District Office of Bangkok Metropolitan Administration, based on the analysis of overall and individual aspects was at a moderate level. The desirable state based on the analysis of overall and individual aspects was at a highest level. The analysis of priority needs for student affairs management suggested that school health was in a low group as strength, while student activities were in a high group as weakness. With respect to a guide to living valuable and meaningful life according to the Ikigai concept, harmony and sustainability was in a low group as strength, while living in the present moment was in a high group as weakness. Regarding the purpose according to the Ikigai concept, the work was in a low group as strength, while the duty was in a high group as weakness the results were taken to determine the following approaches. 1) Developing holistic student activities appropriate for individual differences to allow for discovering and developing self-potential, enhancing life skills, with value and meaning. 1.1) Developing student activities to create diverse experiences, knowledge, and expertise, and happiness in living a sustainable life. 1.2) Developing activities to enhance students' potential according to their aptitudes and interests beneficial to oneself and society. 2) Developing student support and assistance work on promoting, preventing, and solving problems to ensure students living valuable and meaningful life. 2.1) Developing the

formulation of a plan to develop the quality of student support and assistance work to ensure students living valuable and meaningful life. 2.2) Developing quality and standard tools for operating student support and assistance work to ensure students living valuable and meaningful life. 2.3) Developing the internal and external involvement by encouraging all sectors to develop knowledge and abilities in operating the support and assistance work to ensure students living valuable and meaningful life. 3) Developing the guidance work to promote students living valuable and meaningful life with the involvement of all parties. 3.1) Developing the guidance work by providing a variety of services and activities to promote students living valuable and meaningful life. 3.2) Developing a guidance system in relation with other works and individuals both inside and outside of school.

The results of this research can be used to formulate policies for educational management to create guidelines for educating learners to see their goals in living a valuable life.

Keywords : Approaches to student affairs management, Living valuable life, Ikigai concept

1. บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงของโลกแบบ VUCA หรือ BANI ที่เป็นแนวคิดที่อธิบายความเป็นไปของโลก ทุกคนต้องเข้าใจรวมถึงผู้บริหารการศึกษาต้องตระหนัก และเตรียมพร้อมรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต แต่การเตรียมพร้อมและทักษะการปรับตัวก็ยังคงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการไม่ว่าโลกจะเปลี่ยนไปอย่างไร ผู้บริหารรวมถึงบุคลากรต้องเรียนรู้ทักษะการปรับตัวของผู้นำแห่งอนาคต (Adaptive Leadership) (วัฒนาพร รัชงษ์, 2563) และจากผลวิจัยการดำเนินชีวิตและทัศนคติเด็กไทย โดยมูลนิธิเพื่อคนไทย พบว่าเด็กไทยกว่า 90% ประสบภาวะความเครียด โดยเฉพาะเรื่องการเรียนรู้ที่ใช้คะแนนและการสอบเป็นตัวชี้วัด ซึ่งไม่เพียงแต่สอบวัดผลในชั้นเรียน สอบระหว่างภาค สอบเข้ามหาวิทยาลัย แต่ยังลงไปถึงการสอบเข้าของเด็กชั้นอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาด้วย และยังมีการใช้โซเชียลมีเดียมากเกินไปอาจทำให้เกิดภาวะเสพติดได้ (Social Addiction) ส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ และยิ่งเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดโรคซึมเศร้า เครียด สมาธิสั้น และไบโพลาร์ได้ อุปสรรคต่าง ๆ ในระบบเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้เด็ก ๆ ขาดทักษะชีวิตในการเรียนรู้จักตัวเอง ไม่สามารถค้นหาความถนัดและความสามารถของตัวเองว่าทำอะไรได้ดี และสิ่งที่ไม่เคยตระหนักและให้ความสำคัญ ก็คือการปลูกฝังให้เด็กเรียนอย่างมีความสุข ส่วนปัญหาพฤติกรรมและค่านิยมทางสังคมที่ผิดของวัยรุ่นไทยในปัจจุบันมีความรุนแรงจนกลายเป็นวิกฤติทางสังคม ซึ่งปัญหาอันดับหนึ่งคือ ยาเสพติด รongลงมา

คือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรโดยเฉลี่ยจะมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุ 16 ปี เป็นที่มาของการทำแท้ง การ ทอดทิ้งเด็ก เด็กถูกทำร้าย การติดเชื่อเอดส์ และการขายบริการทางเพศ นอกจากนี้ยังมีปัญหาอุบัติเหตุจาก ความมึนเมา คีตกะนอง ทำหายกระดูกเปียบ ส่วนปัญหาที่กำลังมีแนวโน้มขยายตัวและรุนแรงในวัยรุ่นคือ การ ทำร้ายผู้อื่นและทำร้ายตนเอง โดยการคิดฆ่าตัวตาย ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่มาจากความอ่อนแอของสถาบัน ครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและชุมชน รวมถึงสื่อโดยเฉพาะโทรทัศน์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นจึงจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันและรีบแก้ไขปัญหาระยะยาว และด้านอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นมักเป็นผลสืบเนื่องมาจากระยะก่อนวัยรุ่น โดยบางครั้งอาจเพิ่มความรุนแรงขึ้นบ้างมักจะมีความรู้สึกที่เปิดเผยเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนมีความสุข แต่ในบางครั้งก็อาจจะหดหู่ มีความสงสัยอยู่ตลอดเวลาได้ รู้สึกชอบและไม่ชอบ รุนแรง ไม่ค่อยจะยอมใครง่าย ๆ แต่บางครั้งก็จะโอ้อ้อมอารี บางครั้งก็เป็นคนเห็นแก่ตัวแบบเด็ก ๆ มักจะมี ความรู้สึกนึกคิดขัดแย้งกับผู้ใหญ่อยู่เสมอ หากไม่เปิดโอกาสเลยเด็กจะเกิดความเครียด และเกิดปัญหาทาง อารมณ์ตามมา (ศรีประภา ชัยสินธพ, 2566)

แนวคิด “อิคิไก” ถือเป็นปรัชญาที่เกิดขึ้นจากพื้นฐานทางลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศหรือ กายภาพเฉพาะของประชากรญี่ปุ่น ซึ่งสามารถเริ่มต้นได้จากระดับเล็ก ๆ อย่างเช่นการเปลี่ยนวิถีการกินอาหาร โดยตามสถิติของประชากรชาวญี่ปุ่นพบว่าการเปลี่ยนวิถีการกินอาหารถือเป็นสิ่งที่ประชากรในประเทศเข้าถึง และปรับเปลี่ยนได้มากที่สุด “อิคิไก” คือสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์สามารถมองอนาคตไปด้วยความหวังที่เต็มเปี่ยมและมี แรงบันดาลใจเป็นเหมือนสิ่งที่น่าสนใจ เพราะจะทำให้มนุษย์ได้รู้ว่ามีความหมายที่ชัดเจนให้ชีวิตอยู่ ถึงแม้ว่าจะรู้สึกทุกข์ยากในขณะนั้นอีกทั้งยังเป็นการคำนึงถึงผู้คนรอบด้านมากกว่าการทำเพื่อตัวเองฝ่ายเดียว ที่จะคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย หรือเหตุผลของการมีชีวิตอยู่ที่จะทำให้มนุษย์ตระหนักถึงการมีชีวิตอยู่ เป็นเป้าหมาย ในชีวิต แนวคิดอิคิไกเริ่มจากการสัมผัสความสุขจากสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ หากทำอะไรสำเร็จแม้จะเป็นสิ่งเล็กน้อย แต่สมองจะหลั่งสารโดพามีน (Dopamine) ซึ่งมีผลทำให้มีความสุขกับสิ่งเล็ก ๆ และใส่ใจสิ่งที่อยู่รอบตัว เริ่มต้นจากการหาความสุขจากสิ่งที่มี สิ่งที่อยู่รอบตัว ตื่นมาทุกเช้าด้วยความเชื่อว่ามีสิ่งดี ๆ รออยู่ในวันนี้ และ วันนี้จะทำทุกอย่างให้เต็มที่ ใส่ใจ ทุ่มเทากับทุกสิ่งที่เป็นประโยชน์กับตัวเองและผู้อื่น (มูลนิธิยุวพัฒน์, 2565)

จากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงมี ความสนใจที่ศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อสร้างความหมายของชีวิต ตามแนวคิดอิคิไกของ ผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นหลักการและแนวทางในการบริหารงาน กิจการนักเรียนในสถานศึกษา ให้มีแนวคิดที่กระตือรือร้นกับชีวิต เรียนรู้และตื่นตัวกับสิ่งใหม่ ๆ ในโลก รักใน สิ่งที่ทำ ทำในสิ่งที่สำคัญและมีคุณค่าต่อชีวิต ใช้ชีวิตอย่างมีความหมายในทุก ๆ วัน คิดใคร่ครวญสิ่งต่าง ๆ ก่อน ลงมือทำ มีวิสัยทัศน์และแผนงานที่ดี ทำหน้าที่ให้ดีที่สุด คำนึงถึงสุขภาพ และชื่นชมสิ่งดี ๆ รอบตัว เชื่อมต่อกับ ธรรมชาติ รับฟัง พุดคุย แบ่งปันทุกข์สุข รู้สึกขอบคุณ และกตัญญูต่อบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้การ

ดำเนินงานกิจการนักเรียนมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นในการเตรียมความพร้อมในการทำงานและการใช้ชีวิตเป็นส่วนสำคัญ ที่จะทำให้มีทรัพยากรมนุษย์ที่ดีได้มีแนวทางของการดำเนินชีวิตที่จะเกิดประโยชน์ต่อตนเอง องค์กร ชุมชน และภาพรวมของประเทศ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 โรงเรียน มีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 210 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน และ ครู จำนวน 195 คน (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2565: 92)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ จากผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนในพื้นที่สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970: 607-610) ซึ่งจะได้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตคลองสานจำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน แห่งละ 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน แห่งละ 1 คน หัวหน้างานบริหารงานกิจการนักเรียน แห่งละ 1 คน รวมทั้งหมด 23 คน

กลุ่มที่ 2 ครูในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตคลองสานจำนวน 8 โรงเรียน รวมทั้งหมด 187 คน โดยใช้สูตรในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อย ดังนี้

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

3.2.1.1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา อายุ และระยะเวลาการปฏิบัติงานในสถานศึกษา เป็นแบบเลือกตอบ

3.2.1.2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ พบว่ามีค่า IOC = 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .986 การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ระดับ 5 หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ในระดับน้อยที่สุด

3.2.1.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นข้อคำถามปลายเปิด

3.2.2 แบบประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นแบบประเมินที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ระดับ 5 หมายถึง	มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสม ระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสม ระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง	มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสม ระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสม ระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสม ระดับน้อยที่สุด

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแนบ Link /QR Code ของแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) เสนอต่อหัวหน้าฝ่ายการศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน ทางไปรษณีย์ จำนวน 8 โรงเรียน รวมแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 140 ฉบับ และได้รับคืนมา จำนวน 104 ฉบับ คิดเป็น 74.29 % และทำการบันทึกคะแนน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา อายุ และระยะเวลาการปฏิบัติงานในสถานศึกษา วิเคราะห์ด้วยการหาความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.4.2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และการประเมินแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำไปแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51–5.00	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ในระดับมากที่สุด
3.51–4.50	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ในระดับมาก
2.51–3.50	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ในระดับปานกลาง
1.51–2.50	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ในระดับระดับน้อย
1.00–1.50	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ ในระดับน้อยที่สุด

3.4.3 ข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหาความถี่ (Frequency)

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไก ของผู้เรียนโรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานครกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย แนวคิดการใช้ชีวิต ตามแนวคิดอิคิไก ประกอบด้วย 5 เสาหลัก (Ken Mogi 2017,

อ้างอิง Nun, 2020) จุดมุ่งหมาย 4 ข้อ ตามแนวคิดอิกิไก (Ken Mogi 2017, วุฒิชัย ฤกษ์ประกรกิจ, 2561) ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

5.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานครพบว่า

5.1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร จากการวิเคราะห์โดยภาพรวม และรายด้านของการบริหารงานกิจการนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานอนามัยโรงเรียน รองลงมา คือ ด้านงานสวัสดิการนักเรียน ด้านงานแนะแนว ด้านงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน

ด้านของแนวคิดการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไก อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเริ่มต้นจากสิ่งเล็ก ๆ รองลงมา คือ ด้านมีความสุขกับสิ่งเล็ก ๆ ด้านสอดคล้องและยั่งยืน ด้านปลดปล่อยตัวเอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านอยู่กับปัจจุบัน

ด้านของจุดมุ่งหมายตามแนวคิดอิคิไก อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงาน รองลงมา คือ ด้านอาชีพ ด้านความหลงใหล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหน้าที่

5.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียนโรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร จากการวิเคราะห์โดยภาพรวมและรายด้านของการบริหารงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงานกิจกรรมนักเรียน รองลงมา คือ ด้านงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านงานแนะแนว ด้านงานสวัสดิการนักเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงานอนามัยโรงเรียน

ด้านของแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไก อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเริ่มต้นจากสิ่งเล็ก ๆ รองลงมา คือ ด้านมีความสุขกับสิ่งเล็ก ๆ ด้านปลดปล่อยตัวเอง ด้านอยู่กับปัจจุบัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสอดคล้องและยั่งยืน

ด้านของจุดมุ่งหมายตามแนวคิดอิคิไก อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหน้าที่ รองลงมา คือ ด้านความหลงใหล ด้านอาชีพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงาน

5.1.3 การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็น ด้านบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า ด้านงานอนามัยโรงเรียน อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ในส่วนด้านงานกิจกรรมนักเรียน อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน ด้านแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไก พบว่า ด้านสอดคล้องและยั่งยืน อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ในส่วนด้านอยู่กับปัจจุบัน อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน และด้านจุดมุ่งหมายตามแนวคิดอิคิไก พบว่า ด้านงาน อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ในส่วนด้านหน้าที่ อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน

การจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็น เมื่อพิจารณาการบริหารกิจการนักเรียนเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านงานอนามัยโรงเรียน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = .376$) สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไก พบว่า ด้านปลดปล่อยตัวเอง ($PNI_{Modified} = .251$) อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ด้านเริ่มต้นจากสิ่งเล็ก ๆ ($PNI_{Modified} = .412$) อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน และด้านจุดมุ่งหมายตามแนวคิดอิคิไก พบว่า ด้านงาน ($PNI_{Modified} = .359$) อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ด้านหน้าที่ ($PNI_{Modified} = .391$) อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน 2) ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = .385$) สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไก พบว่า ด้านอยู่กับปัจจุบัน ($PNI_{Modified} = .347$) อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ด้านเริ่มต้นจากสิ่งเล็ก ๆ ($PNI_{Modified} = .415$) อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน และด้านจุดมุ่งหมายตามแนวคิดอิคิไก พบว่าด้านหลงใหล ($PNI_{Modified} = .360$) อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ด้านอาชีพ ($PNI_{Modified} = .429$) อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน 3) ด้านงานสวัสดิการนักเรียน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = .385$) สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไก พบว่า ด้านสอดคล้องและยั่งยืน ($PNI_{Modified} = .353$) อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ด้านมีความสุขกับสิ่งเล็ก ๆ ($PNI_{Modified} = .471$) อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน และด้านจุดมุ่งหมายตามแนวคิดอิคิไก พบว่า ด้านหลงใหล ($PNI_{Modified} = .320$) อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ด้านหน้าที่ ($PNI_{Modified} = .439$) อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน 4) ด้านงานแนะแนว ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = .407$) สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไก พบว่า ด้านปลดปล่อยตัวเอง ($PNI_{Modified} = .319$) อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ด้านมีความสุขกับสิ่งเล็ก ๆ ($PNI_{Modified} = .429$) อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน และด้านจุดมุ่งหมายตามแนวคิดอิคิไก พบว่า ด้านหลงใหล ($PNI_{Modified} = .386$) อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ด้านงาน ($PNI_{Modified} = .471$) อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน และ 5) ด้านงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = .367$) สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไก พบว่า ด้านปลดปล่อย

ตัวเอง ($PNI_{Modified} = .320$) อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ด้านสอดคล้องและยั่งยืน ($PNI_{Modified} = .412$) อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน และด้านจุดมุ่งหมายตามแนวคิดอิคิโก พบว่า ด้านอาชีพ ($PNI_{Modified} = .353$) อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง และด้านหน้าที่ ($PNI_{Modified} = .400$) อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน

5.2 แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิโกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานครพบว่า นำมากำหนดเป็นแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิโกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ 3 แนวทาง ดังนี้

5.2.1 พัฒนางานกิจกรรมนักเรียนแบบองค์รวมให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิตที่มีคุณค่าและความหมาย

5.2.2 พัฒนางานกิจกรรมนักเรียนในการสร้างประสบการณ์ที่หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญ และมีความสุขในการใช้ชีวิตอย่างยั่งยืน

5.2.3 พัฒนากิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัดและความสนใจที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

5.3 พัฒนางานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้เรียน ได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และความหมาย

5.3.1 พัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพด้านงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียน ได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และความหมาย

5.3.2 พัฒนาเครื่องมือที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐานในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และความหมาย

5.3.3 พัฒนาการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเกิดการพัฒนาคู่มือความรู้และความสามารถในการปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และความหมาย

5.4 พัฒนางานแนะแนวเพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

5.4.1 พัฒนางานแนะแนวด้วยการจัดบริการ และกิจกรรมที่หลากหลายส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายของผู้เรียน

5.4.2 พัฒนาระบบงานแนะแนวให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับงานและบุคคลอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

6.อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่องการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานครมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า

6.1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนที่เสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกให้แก่ผู้เรียน เนื่องจากสภาพปัจจุบันด้านแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไก อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ควรมุ่งเน้นพัฒนาให้เกิดคุณภาพ เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการบริหารตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามความถนัดและความสนใจ เพื่อมีเป้าหมายในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยาณี รัตนบุตร (2564, น. 159) ได้ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชื่อว่าหากสถานศึกษานำรูปแบบการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ไปประยุกต์และปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษาอย่างจริงจัง จะส่งผลให้เกิดคุณภาพของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สิ่งสำคัญที่สถานศึกษาต้องมุ่งเน้นให้เกิดคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญ คือคุณภาพของนักเรียนที่สถานศึกษาต้องมุ่งเน้นในการส่งเสริม ดูแล และพัฒนาอย่างรอบด้าน บนพื้นฐานของหลักการคุณภาพที่ว่า มุ่งให้ความสำคัญกับลูกค้าหรือผู้รับบริการนั้นคือนักเรียนผู้ปกครองและชุมชน พัฒนาระบบการอย่างต่อเนื่องเชิงระบบ ผ่านการดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการและทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมทุกระบวนการเพื่อเป็นการส่งเสริมให้การบริหารงานกิจการนักเรียนให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยภาพรวมและรายด้านของ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน อยู่ในระดับ

มากที่สุด ด้านแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไก อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านจุดมุ่งหมายตามแนวคิดอิคิไก อยู่ในระดับมากที่สุด

จากสภาพที่พึงประสงค์ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียน ให้มีระเบียบวินัยในตนเอง มีความสามัคคีรักหมู่คณะ ทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่า ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการด้านจิตวิทยา โดยการดึงเอาความสนใจความกระตือรือร้นของนักเรียนให้ปรากฏออกมา ซึ่งทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานการดำเนินงานเพื่อให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาออกไปเป็นพลเมืองดีมีคุณค่าต่อสังคมส่วนรวมและประเทศชาติสืบไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัลลิกา คูลีวิน (2559: 79) ได้ทำวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียน บ้านป่าขางนำเงิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ในด้านบุคลากร พบว่าบุคลากรขาดความรู้ความสามารถเฉพาะด้านที่ตรงกับภาระงานกิจการนักเรียน ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมงานกิจการนักเรียน ด้านการบริหารจัดการพบว่า โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติ และการประเมินผลต่าง ๆ ขาดการประชาสัมพันธ์และการประสานงาน เพื่อทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียน ควรให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานการดำเนินงาน ควรมีคำสั่งแต่งตั้งชัดเจน ผู้บริหารและครูควรให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ควรส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนา ความรู้ความสามารถในงานกิจการนักเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีคุณภาพ ด้านการควบคุมควรมีการทำรายงาน การดำเนินงานเสนอต่อผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงาน และควรสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินงานกิจการนักเรียน ด้านการปรับปรุงแก้ไข ควรมีผลการประเมินและผลการสำรวจเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ

จากสภาพที่พึงประสงค์ด้านแนวทางการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไก อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา มีส่วนรับผิดชอบให้การสนับสนุนส่งเสริมและติดตามการทำงานของครูผู้สอน เพื่อให้พัฒนาผู้เรียนเริ่มต้นการค้นหาทักษะและความเชี่ยวชาญด้านใดที่ทำได้ดีเป็นพิเศษ จากสิ่งที่อยู่รอบตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังความสุข เป็นเครื่องมือชีวิตบรรยากาสทางความคิดของผู้คน สะท้อนถึงการมองชีวิตที่ไม่อาจทดแทนได้ด้วยเงินตราและชื่อเสียง เพียงแต่บางคนอาจเจอเร็วบางคนเจอช้า ในการค้นหาตัวเองและลงมือทำงานสำเร็จ เป็นการใช้ชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมายและมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมณีกัญญา นากามัทสี (2564: 10-11) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการศึกษาแนวคิดอิคิ

ไกเพื่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์แบบญี่ปุ่น กรณีศึกษา : การโยกย้ายหมุนเวียนงาน สรุปได้ว่า เมื่อใดก็ตามที่องค์กรได้มีการใช้รูปแบบที่เหมาะสมของระบบการประเมินผลแบบเน้นผลการปฏิบัติงาน (Performance-based) เป็นเครื่องมือการจัดการทรัพยากรบุคคลในแต่ละปี ระบบการประเมินผลที่ดีนั้นต้องสามารถให้ข้อมูลด้านความสามารถในการทำงาน (Performance Feedback) ตามตำแหน่งและหน้าที่ ๆ ได้รับมอบหมายของพนักงานคนนั้น ๆ ได้อย่างแม่นยำมีความคลาดเคลื่อนของข้อมูลต่ำ ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของทั้งผู้ถูกประเมินและผู้ประเมิน แล้วทั้งตัวพนักงาน และองค์กรเองจะสามารถนำข้อมูลที่ได้จากผลการประเมินนั้นมาทำการวิเคราะห์ (Self-Evaluation vs. Company Evaluation) ซึ่งในส่วนของผู้ประเมินบุคคลได้แก่ตัวของพนักงานเอง จะทำให้พนักงานเข้าใจตัวตน (Self-Actualization) ได้ว่า แท้จริงแล้วตนเองนั้นมีทักษะและความเชี่ยวชาญด้านใดที่ทำได้ดีเป็นพิเศษ เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของสมาชิกในองค์กร ในส่วนขององค์กรสามารถเข้าใจได้ว่าพนักงานผู้นั้นมีทักษะและความเชี่ยวชาญ ด้านใดที่ดีอันสามารถนำมาพิจารณาต่อยอดให้มีความรู้เพิ่มขึ้น โดยใช้วิธีการโยกย้ายหมุนเวียนงานที่มีความสอดคล้องและเหมาะสม ซึ่งจะทำให้พนักงานตั้งใจทำงานให้มีความหมายมากยิ่งขึ้น และมีความรู้สึกสุขใจ มุ่งมั่นในการทำงานเนื่องจากความมุ่งมั่นผูกพันส่วนใหญ่มาจากความสนใจและความพอใจในงานนั้น ๆ ของตน หากว่าองค์กรไม่ได้มอบหมายงานใหม่ที่กระตุ้น ความสนใจหรือความท้าทายแก่พนักงานชาวท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนได้จากผลประเมินเชิงประจักษ์ที่บ่งบอกว่าพนักงานทำงานลักษณะนั้นได้ดี อาจส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กรที่ลดน้อยถอยลงไปได้ โดยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจจากการสัมภาษณ์ พบว่าลักษณะการประเมินผลแบบเน้นผลการปฏิบัติงาน (Performance-based) ที่พนักงานชาวไทยต้องการคือการสื่อสารผลประเมินแบบสองทิศทางเพื่อป้องกันความมีอคติ (Performance Resulted 2 Ways Feedback Communication to Anti-Bias) ในขณะที่ความต้องการขององค์กรที่ผู้จัดการชาวญี่ปุ่นต้องการคือการเปลี่ยนมาใช้วิธีการประเมินผลรอบทิศทางเพื่อลดความมีอคติของผู้ประเมินและเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล (360 Degree Evaluation system) โดยทั้ง 2 ปัจจัยนี้เป็นเหตุผลและหลักฐาน เชิงประจักษ์ที่มีความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากการปฏิบัติงาน นำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อลดความขัดแย้งจากมุมมองที่แตกต่างกันระหว่างพนักงานกับองค์กร

จากสภาพที่พึงประสงค์ด้านจุดมุ่งหมายตามแนวคิดอิคิไก อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวคิดอิคิไก เป็นปัญญาที่ช่วยสร้างความสุข และสุขภาพที่ดีของร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ผ่านการรู้สึกตัวและค้นพบตัวตนอย่างมีจุดหมาย แสดงให้เห็นว่าการมีอิคิไกมีกรอบความคิดที่ทำให้ตัวเองมีความสุข เห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ อิคิไกเป็นศาสตร์ประเภทหนึ่ง ซึ่งสะท้อนถึงรูปแบบการใช้ชีวิตอย่างรู้คุณค่าและมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนิชา มิมน (2561: 13-14) ได้ทำการวิจัย เรื่องอิคิไก ความหมายในการมีชีวิตอยู่ของชาวญี่ปุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แนวคิดของอิคิไกและวิเคราะห์การใช้ชีวิตของชาวญี่ปุ่นที่สอดคล้องกับอิคิไก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดของอิคิไกที่ประกอบด้วยองค์ประกอบของปรัชญา

อติโกและบทบาทของปรัชญาอติโกที่สะท้อนให้เห็นผ่านทางรูปแบบการใช้ชีวิตและวัฒนธรรมของคนญี่ปุ่น และวิเคราะห์การใช้ชีวิตของชาวญี่ปุ่นที่สอดคล้องกับอติโก โดยเฉพาะในหมู่ผู้สูงอายุที่นำปรัชญานี้มาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตอันเกิดมา จากปัจจัยพื้นฐานหลาย ๆ อย่างของประเทศญี่ปุ่น เช่นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นต้น ผลการศึกษาสรุปตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อดังนี้

1) องค์ประกอบของปรัชญาอติโก และอิทธิพลของปรัชญาอติโก ผลการศึกษาพบว่าปรัชญาอติโก ก็คือปรัชญาที่มีต้นกำเนิดมาจากญี่ปุ่น และคนญี่ปุ่นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ ทำให้วัฒนธรรมญี่ปุ่นดูมีอะไรที่พิเศษกว่าของชาติอื่น เพราะเงื่อนไขทางวัฒนธรรม และประเพณีของญี่ปุ่นที่มีความเฉพาะตัว จึงสามารถอุ้มชูบ่มเพาะแนวคิดเรื่องอติโกขึ้นมากล่าวคือองค์ประกอบและอิทธิพลของปรัชญาคือสิ่งที่มาจากลักษณะเฉพาะของคนญี่ปุ่น ที่ประเทศไหนก็ยาก จะเข้าถึงได้ดีเท่ากับคนญี่ปุ่น 2) ปรัชญาอติโกที่สะท้อนผ่านการใช้ชีวิตของคนญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบว่าอติโกให้จุดประสงค์แก่ชีวิตและช่วยเปลี่ยนแปลงชีวิตได้จริง สามารถทำให้ประชากรมีชีวิตที่ยืนยาว มีสุขภาพดีเนื่องจากอติโกเป็นแนวคิดที่แฝงอยู่ในภายในตัวของคนญี่ปุ่นและเป็นหลักการดำเนินชีวิตรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้มีสุขภาพดีและอายุยืนยาว กล่าวคืออติโกเป็นศาสตร์ประเภทหนึ่งซึ่งจะทำให้เรารู้ถึงคุณค่าของการมีชีวิตและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

2) แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอติโก ของผู้เรียนโรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานครพบว่า นำมา กำหนดเป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอติโกให้แก่ ผู้เรียน ได้ 3 แนวทาง ซึ่งสามารถสรุปการอภิปรายแต่ละแนวทาง ดังนี้

2.1) พัฒนางานกิจกรรมนักเรียนแบบองค์รวมให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิตที่มีคุณค่าและความหมาย เนื่องจากปัจจุบันสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบ ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นการยึดนักเรียนเป็นสำคัญในทางพัฒนาดูแลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรม และตามแบบแผนของสังคมที่คาดหวัง เห็นได้ว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนานักเรียนให้รอบด้าน ดังนั้นจึงเสนอแนวทางที่มุ่งเน้นพัฒนากิจกรรมนักเรียนที่จะสามารถจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ พัฒนางานกิจกรรมนักเรียนแบบองค์รวมประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องของทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและภายนอก จัดวางทรัพยากรบุคคลและเทคโนโลยี ที่มีคุณภาพ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่จะส่งผลให้ระบบการช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จซึ่งสอดคล้องแนวคิดกับบุญทริกา อรรณยกานนท์ (2561: 12) กล่าวว่า งานกิจกรรมนักเรียน เป็นการจัดกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน และการจัดกิจกรรมเสริมนอกหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันของนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุทธศักดิ์ หินนนท์ (2557: 50-51) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของข้าราชการครูที่มีต่อการ

บริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (ศุภพิพัฒน์ รัชสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานด้าน กิจกรรมนักเรียนอยู่ในระดับมาก แสดงว่าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนการสอนเป็นกิจกรรม ที่ส่งเสริมความสามารถพิเศษและเป็นกิจกรรมที่สร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เช่น กิจกรรมวันแม่ กิจกรรมวันสุนทรภู่ กิจกรรมวันภาษาไทยแห่งชาติ ฯลฯ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระเชษฐ ไชยกุล (2556: 68) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนองค์การบริหารส่วน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่าด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการแต่งตั้งคณะครูผู้รับผิดชอบดูแลกิจกรรมเป็นลายลักษณ์อักษรจะอยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งเป็นการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนให้กับครูที่ต้องรับผิดชอบในงานกิจกรรมนักเรียน การได้รับ มอบหมายเป็นลายลักษณ์อักษรให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนพยายามเรียนรู้การปฏิบัติและ หาประสบการณ์มากยิ่งขึ้น ทำให้การจัดกิจกรรมนักเรียนมีประสิทธิภาพ

2.2) พัฒนางานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อให้ ผู้เรียน ได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และความหมาย เนื่องจากปัจจุบันโลกได้เปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุค BANI World ยุค ที่ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นอกจากนี้การไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติที่ เข้ามาสู่สังคมไทยด้วยกระบวนการทางบริโศคนิยมและทุนนิยม ทำให้เด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อของ สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าวจนนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นเครื่องมืออีกชิ้นหนึ่ง ที่จะช่วยให้สถานศึกษาใช้เป็น กลไกในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2559: 8) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่ มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน อย่างมีแบบแผน และมีขั้นตอนที่ชัดเจนโดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและ ภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดีมีความสุขมีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะ ชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสมเพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายและแผนงาน ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ความรู้ ความสามารถของครู ประสานความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม และที่สำคัญคือความพร้อมของ ตัวนักเรียนซึ่งเป็นปัจจัยชี้ขาดในการประเมินการจัดการเรียนรู้ กล่าวคือการจัดการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ตามความถนัดความสนใจ และศักยภาพของตนเอง ผู้เรียนในแต่ละชั้นเรียนซึ่งมีจำนวนมากมีความ แตกต่างกันในทุกด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นกลไกในการพัฒนาผู้เรียนทั้งในทางส่งเสริม พัฒนาการป้องกันแก้ไข และให้ความช่วยเหลือ เชื่อมโยง ผสมกลมกลืนไปกับการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ

ของผู้เรียนแต่ละช่วงวัย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เนตรนภา คำหนองหว่า (2560) ได้ทำการศึกษาการพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จากการศึกษาพบว่า รูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อนักเรียนของบุคลากร การทำงานเป็นทีม และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2) ขอบข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและการพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียนและการส่งต่อ

3) กระบวนการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย วงจร PDCA การประสานงาน และการมีส่วนร่วม และ 4) ประสิทธิภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย นักเรียนเป็นคนดี นักเรียนเป็นคนเก่ง และนักเรียนมีความสุข

3.1 พัฒนางานแนะแนวเพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เนื่องจากงานแนะแนวในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่สร้างสรรค์ ใช้หลักจิตวิทยาแก้ปัญหา ดูแลช่วยเหลือและพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนด้วยวิธีการจัดการเชิงบวก แต่งานแนะแนวก็มีข้อจำกัดหลายประการ อาทิ ครูแนะแนวไม่เพียงพอหรือไม่มีเลยในบางโรงเรียน ซึ่งเป็นไปได้ยากมากที่การดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะอยู่ในความรับผิดชอบของครูแนะแนว เพราะการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในปัจจุบันครอบคลุมไปในหลายมิติทั้งทางด้านสุขภาพกาย ใจ ด้านการเรียนรู้ด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย ด้านการปกป้องคุ้มครอง รวมทั้งการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จึงต้องอาศัยทุกฝ่ายในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ อภัยใจ (2560: 11) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารที่ให้ทุกภาคส่วนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นส่วนของภาครัฐราชการ ภาคท้องถิ่น ภาคเอกชน ตลอดจนผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งทางตรง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการวางแผนการดำเนินงานการวัดผลประเมินผล สำหรับการมีส่วนร่วมในทางอ้อมได้แก่ การสนับสนุนด้านทรัพยากรหรือปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพล แสงงาม (2564: 171-172) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและประสิทธิผลการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 ด้านงานส่งเสริมกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษา มีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้ 1) การสำรวจ สภาพ ปัญหา ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางและแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว 2) สถานศึกษาต้องบริหารจัดการให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่และมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการแนะแนวด้านผู้เรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา

ความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ได้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายตามแนวคิดอิคิไก ของผู้เรียนโรงเรียนในสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการนำไปใช้ดังนี้

7.1.1 สถานศึกษา สามารถใช้กรอบงานวิจัยและแนวทางที่ได้จากการวิจัยนี้เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา และปรับปรุงระบบการทำงานภายในองค์กรให้เป็นทิศทางเดียวกันทุกฝ่าย พร้อมทั้งอธิบายให้ครู และบุคลากรทุกคนได้ทราบถึงนโยบาย และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อให้การทำงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งนำไปพัฒนาตนเอง และบุคลากรในการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียนโรงเรียน

7.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีเป้าหมายในการใช้ชีวิต โดยจัดให้มีการอบรมแนวคิดอิคิไก เพื่อให้ครูมีสัมพันธภาพ อันดีแก่ผู้เรียนได้รู้จัก เข้าใจ และสามารถช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาของผู้เรียนได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย 4 ข้อ ตามแนวคิดอิคิไก ได้แก่ 1) ความหลงใหล (Passion) การทำในสิ่งที่รักและทำได้ดีให้เป็นแรงผลักดัน 2) หน้าที่ (Mission) การทำสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นให้เป็นหน้าที่ 3) อาชีพ (Profession) การทำสิ่งที่โลกต้องการและทำให้เกิดรายได้ให้เป็นทักษะวิชาชีพ และ 4) งาน (Vocation) การทำสิ่งที่ทำได้ดีกว่าคนอื่นให้เกิดรายได้ให้เป็นอาชีพ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการร่วมงานกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะและมีความสุข ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน ทั้งกับสถาบัน คณะครู และเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

7.1.3 ด้านพัฒนางานกิจกรรมนักเรียนแบบองค์รวมให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิตที่มีคุณค่าและความหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน และมีการนำองค์กรด้วยวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ในการขับเคลื่อนงานกิจกรรมนักเรียนที่ชัดเจน รวมถึงในการพัฒนางานกิจกรรมนักเรียน สถานศึกษาควรมีการกำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดงานกิจกรรมนักเรียนที่มีความต่อเนื่องสามารถปฏิบัติได้ตามบริบทของสถานศึกษา โดยมุ่งที่การสร้างสภาพจิตใจให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเป็นหลัก

7.1.4 ด้านพัฒนางานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า และความหมาย สถานศึกษาควรมีการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ มาขับเคลื่อนและพัฒนางานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อสนับสนุนงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ทุกคนเข้าถึงและติดต่อสื่อสาร ตามบริบทของสถานศึกษา รวมถึงควรมีฐานข้อมูลที่บุคลากรทั้งภายในและหน่วยงานภายนอกสามารถใช้ข้อมูลในการพัฒนางานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้อย่างรวดเร็ว

7.1.5 ด้านพัฒนางานแนะแนวเพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมายของนักเรียนแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีความพร้อมในการปฏิบัติงานแนะแนว ด้วยวิธีที่หลากหลาย และมีสัดส่วนการพัฒนาที่แตกต่างกัน ต้องอาศัยทุกฝ่ายในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้ความชำนาญ รอบด้าน เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานแนะแนวให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือแนวทางการพัฒนาเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง

7.2.2 ควรศึกษาการเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียนกับตัวแปรอื่น ๆ อาทิเช่น การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงบประมาณ เป็นต้น

7.2.3 ควรศึกษารูปแบบพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและความหมาย ตามแนวคิดอิคิไกของผู้เรียน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

8.บรรณานุกรม

- กัลยาณี รัตนบุตร. (2564). รูปแบบการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาวชิรบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. สืบค้นจาก <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4059/3/61030174.pdf>.
- ณรงค์ อภัยใจ. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. ฌฎฐณิชา มิมนิ. อิคิไกความหมายในการมีชีวิตอยู่ของชาวญี่ปุ่น. ปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต. สืบค้นจาก. <http://isas.arts.su.ac.th/wp-content/uploads/2561/philosophy/05580663.pdf>.

- ณัฐพล แสงงาม. (2564). *สภาพปัญหาและประสิทธิผลการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สืบค้นจาก https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2022052062421229147_fulltext.pdf.
- เนตรนภา คำหนองหว่า. (2560). *การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สืบค้นจาก https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=57421236109.
- บุญชุม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุณฑริกา อรัณยกานนท์ . (2562). *การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนนานาชาติเทรลส์ ตามแนวคิดการส่งเสริมความยึดมั่นผูกพันของนักเรียน*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- มณีกัญญา นากามัทสี. (2564). *การศึกษาแนวคิดอิคิไกเพื่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์แบบญี่ปุ่น*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/TNIJournalBA/article/download/249513/170904/913343>.
- มูลนิธิยุวพัฒน์ (2565). *อิคิไก ความหมายของการมีชีวิตอยู่*. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/ข่าวสาร/บทความทั่วไป/อิคิไก-ความหมาย-ชีวิต/>.
- ยุทธศักดิ์ หินนนท์ . (2557). *การศึกษาความพึงพอใจของข้าราชการครูที่มีต่อการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (ศุภพิพัฒน์รังสิวรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2*. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- วีระเชษฐ ไชยกุล. (2556). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย*. (การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต ,สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา).
- วัฒนาพร ระงับทุกข์, (2563). *สมรรถนะเด็กไทยในยุคโลกพลิกผัน (VUCA World)*. *ครูสภาวิทยากร* JOURNAL OF TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT, 1(1), 8- 18. สืบค้นจาก <https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/withayajarnjournal/article/view/240674/163802>.
- วุฒิชัย กฤษณะประกรกิจ (2561) อ้างถึงใน Ken Mogi (2017). *อิคิไก ความหมายของการมีชีวิตอยู่ (The Little Book of Ikigai)*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ Move Publishing.
- ศรีประภา ชัยสินธพ. (2566). [สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566]. *สภาพจิตใจของวัยรุ่น*. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://www.rama.mahidol.ac.th/ramamental/generaldoctor/06062014-0847>.

- สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2565). รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. เอกสารกลุ่มงานแผนงานและสารสนเทศ. สืบค้นจาก https://webportal.bangkok.go.th/user_files/116/22029880963eb2ed68b60f7.21960405.pdf.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2559). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (ม.ป.ป.). คู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551. กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cronbach, L.J. (1971). *Test Validation*. In R. Thorndike (Ed.), *Educational Measurement*.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement*. 30(3) : 607 – 610.
- nun (2020). *สรุปหนังสือ อิคิไก (The Little Book of Ikigai)* [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://medium.com/@CTNL/5the-little-book-of-ikigai-c678abd50750>.

**แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน
ตามแนวคิดการพัฒนายั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร**
**Guidelines for Student Affairs Administration to Promote 8 Desirable
Characteristics According to The Sustainable Development Concept
of Tha Chin Inter-School Group Under the Office of
Samut Sakhon Primary Educational Service Area**

รุ่งอรุณ สอสิริกุล¹ ประทุมทอง ไตรรัตน์²

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม²

Rungaroon Sorsirikul ¹ Pratumthong Trairat²

Master's degree students Department of Educational Administration

Siam Technology College ¹

Advisor Master of Education Degree Program

Department of Educational Administration Siam Technology College ²

E-mail : luketaoluketaow@gmail.com ¹

Received : 8 August 2024

Revised : 20 August 2024

Accepted : 29 August 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพที่มีประโยชน์ต่อองค์กร ประเทศชาติ และต่อโลก ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ส่งผลให้เกิดความรู้ให้มีความสามารถที่จะใช้ ประกอบอาชีพและเอาตัวรอดได้ รวมทั้งช่วยขัดเกลาคนให้มีจิตสำนึกและคุณธรรม เป็นผู้เจริญทางปัญญาและ จิตใจ เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก แต่เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตามกระแส โลกาภิวัตน์ของสภาพสังคมในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ทำให้นักเรียนจำนวนมากไม่อาจปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและได้มีพฤติกรรมไปในทางที่เสื่อมเสีย ตลอดจนสร้างปัญหาให้แก่สถานศึกษาและสังคมได้ ดังนั้นการผสมผสานสาระความรู้ แนวคิดความเป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และควบคู่ไปกับทักษะความรู้ ด้านเทคโนโลยียุคใหม่ ให้

เกิดขึ้นกับผู้เรียน ให้เป็นคนเก่ง คนดีและเป็นที่ยอมรับของสังคมในอนาคต โดยแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้านตามแนวคิด การพัฒนาที่ยั่งยืนในการส่งเสริมผู้เรียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน (2) เพื่อศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ และ (3) นำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้านตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ที่มีตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหาร ครู กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ใน ปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970: 608) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 193 คน หลังทำการสุ่มตัวอย่าง โดยการแบ่งกลุ่มตามจำนวนตาราง และทำการสุ่มอย่างง่าย โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 180 คน คิดเป็น 93.26% เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบบประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง .67 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75 และการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรังปรุง ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ เป็นแบบประเมินที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรังปรุง

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.28$ S.D.=.28) และสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$ S.D. .22) ในส่วนของ ความต้องการจำเป็นด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความต้องการจำเป็นสูงสุดและเป็นจุดอ่อน ($PNI_{\text{modified}}=0.396$) รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ($PNI_{\text{modified}}=0.391$) และการดำเนิน การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($PNI_{\text{modified}}=0.379$) ซึ่งเป็นจุดอ่อน และนำมากำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนประกอบด้วย 3 แนวทางหลัก 9 แนวทางรอง ดังนี้ 1) พัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน 1.1 พัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเน้นการคิดเชิงวิพากษ์ และการคิดแก้ปัญหา 1.2 พัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม 1.3 พัฒนาจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบสหวิทยาการและแบบองค์รวม 2) พัฒนาการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณค่าของความเป็นไทย 2.1 พัฒนาการสร้างคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างไทย 2.2 พัฒนา การผลักดันการเสริมสร้างค่านิยมของท้องถิ่น 2.3. พัฒนาการใช้การมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าความเป็นไทย 3) พัฒนาการส่งเสริมประชาธิปไตยที่สอดคล้องของวัฒนธรรมท้องถิ่น 3.1 พัฒนาการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมยึดจากแนวทางของท้องถิ่น 3.2 พัฒนาการใช้พหุวิธีวิทยาระหว่างท้องถิ่น 3.3 พัฒนาการผลักดันการการสร้างนวัตกรรมทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

Education is regarded an imperative foundation in developing the potential of human resources to contribute to the organization, the nation, and the world. Such development include cognitive, affective, and psychomotor domains that result in the acquisition of knowledge and competencies to make a living and survive, and also shape people for their conscience and morality, as the ones being developed intellectually and mentally and as valuable citizen of Thai society and world society as well. Since rapid changes by the globalization trend of social conditions today enormously affects students' learning behavior, a lot of students are unable to adapt to such social changes and act in a derogatory way, and even cause problems in schools and society. It is thus essential that students are equipped with the combination of knowledge substances, the concept of being a perfect human physically, mentally, emotionally, socially, and intellectually, and the new age technological skills and knowledge to ensure that they become good and smart person and accepted by society in the future. The present research on guidelines for student affairs management to promote 8 desirable characteristics based on sustainable development concept was aimed to (1) explore the current state (2) explore the desirable state, and (3) propose guidelines for student affairs management to promote 8 desirable characteristics based on sustainable development concept among Tha-Chin affiliated schools under the Samutsakhon Primary Educational Service Area Office. Quantitative research approach was used and included a sample group of school administrators and teachers of Tha-Chin affiliated schools under the Samutsakhon Primary Educational Service Area Office, in 2023 academic year. The sample size was determined based on the table of Krejcie and Morgan (1970, p 608), obtaining a sample group of totally 193 persons after classifying groups by number in the table and using a simple random sampling method. The number of questionnaire respondents was 169, accounting for 93.89%. Research instrument was a 5-point rating scale questionnaire with IOC in a range of .67 - 1.00 and reliability of .75. The analysis was performed for Priority Need Index Modified. Informants were 15 experts. The instrument to evaluate the propriety and feasibility was a 5-point rating scale evaluation form. Research statistics involved percentage, mean, standard deviation, and Priority Need Index Modified.

Research results pertaining to student affairs management to promote 8 desirable characteristics based on sustainable development concept among Tha-Chin affiliated schools under the Samutsakhon Primary Educational Service Area Office was found in overall at a moderate level for the current state ($\bar{X}=3.28$ S.D.=.28) and at a highest level for the desirable state ($\bar{X}=4.52$, S.D. .22). The priority need for the implementation of student assistance system was reported highest, as weakness ($PNI_{\text{modified}}=0.396$), followed by the promotion and development of students' discipline, morality, and ethics ($PNI_{\text{modified}}=0.391$), and implementation to promote democracy in school ($PNI_{\text{modified}}=0.379$) as weaknesses. These were taken to formulate guidelines for student development comprising 3 main approaches and 9 sub-approaches. Main approach 1: Developing the implementation of sustainable student assistance system. Sub Approach 1.1 Developing activities to promote an emphasis on critical thinking and problem solving thinking. Sub Approach 1.2 Developing the organization of activities to promote the use of participative decision making. Sub Approach 1.3 Developing the organization of activities to promote multi-disciplinary and holistic educational management. Main Approach 2: Developing the promotion of students' value of Thainess. Sub Approach 2.1 Developing the establishment of value for Thai living. Sub Approach 2.2 Developing the drive to reinforce local value. Sub Approach 2.3 Developing the participation and recognition of the value of Thainess. Main Approach 3: Developing the promotion of democracy in consistent with the local culture. Sub Approach 3.1 Developing the organization of activities to promote morality and ethics based on the local way. Sub Approach 3.2 Developing the use of between-locality multiple methodology. Sub Approach 3.3 Developing the drive for cultural innovation construction.

Keywords : Guidelines for Student Affairs Administration, Desirable Characteristics, Sustainable Development

1.บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคนในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 8) เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับ

นโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งถือเป็นหน่วยงานหลักที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ จึงมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยในปีงบประมาณพ.ศ.2563-2565 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนา "การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ" ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านโอกาส ด้านคุณภาพ และด้านประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการต่อยอดพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็น "วิถีนวัตกรรม วิถีคุณภาพ" สำหรับด้านคุณภาพได้มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่เหมาะสมตามช่วงวัย สามารถจัดการตนเอง มีการคิดขั้นสูงมีความสามารถในการสื่อสาร สามารถจัดระบบ และกระบวนการทำงานของตนเองและร่วมกับผู้อื่น โดยใช้การรวมพลังทำงานเป็นทีม เป็นพลเมืองที่ดี มีศีลธรรม และอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืนรวมทั้งมีความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) และเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 ประเทศสมาชิกของสหประชาชาติได้รับรองวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2573 ซึ่งจะบรรลุเป้าหมายภายในระยะเวลา 15 ปี ประกอบด้วย 17 เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยมี 169 เป้าหมายเฉพาะเจาะจง และ 230 ตัวชี้วัด1 เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนเน้นให้ความสำคัญกับการปรับสมดุลทั้ง 3 มิติของการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในรูปแบบบูรณาการและการมีส่วนร่วมเพื่อไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และสอดคล้องกับการศึกษาของชาวยุชย จิตรเหล้าอาพร, จิตาภา ธิริศิริกุล และสกล สุขเสริมสงชัย, (2564) เรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืนและการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลก พบว่า ตลอดช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง หลายประเทศต่างได้รับเอกราชจากประเทศมหาอำนาจแต่การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศที่เกิดขึ้นกลับไม่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืนเช่นเดียวกับประเทศมหาอำนาจที่เคยปกครองอยู่เดิม ดังนั้นแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนทางออกของการพัฒนาเพราะสามารถตอบโจทย์การพัฒนาภายใต้การอนุรักษ์และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไปพร้อมกับการพัฒนา

การศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพที่มีประโยชน์ต่อองค์กร ประเทศชาติ และต่อโลก ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ส่งผลให้เกิดความรู้ให้มีความสามารถที่จะใช้ประกอบอาชีพและเอาตัวรอดได้ รวมทั้งช่วยขัดเกลาคนให้มีจิตสำนึกและคุณธรรม เป็นผู้เจริญทางปัญญาและจิตใจ เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมไทยและสังคมโลก จะมีการตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ดังนั้นจะต้องมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าไปเรียนรู้ มีส่วนร่วม และเชื่อมโยงตัวเองกับประเด็นโลกในมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์กว้างไกล ตลอดจนเปลี่ยนแปลงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต และมีความภาคภูมิใจในการเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก เห็นคุณค่าของความเหมือนและความต่างเข้าใจถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเท่าเทียมในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ตระหนักถึงคุณค่าและเอกลักษณ์ที่งดงามของไทย การมี

จิตอาสา และสำนักสาธารณะ ปัจจุบันโลกที่ต้องเผชิญกับคลื่นวิกฤติเชิงซ้อน ทั้งวิกฤติโควิด-19 วิกฤติ วิกฤติ พลังงาน วิกฤติอาหาร รวมถึงวิกฤติด้านเศรษฐกิจ รากเหง้าของการเกิดคลื่นวิกฤติเชิงซ้อนมาจาก “ความไม่สมดุล” ใน 3 เรื่องหลัก คือ 1) ความไม่สมดุลทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ ที่นำมาสู่ “ความขัดแย้ง” 2) ความไม่สมดุลระหว่างมนุษย์ ที่นำมาสู่ “ความเหลื่อมล้ำ” 3) ความไม่สมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ที่นำมาสู่ “ความไม่ยั่งยืน” ทำให้เราต้องเผชิญกับภาวะ “หนึ่งโลก หนึ่งชะตากรรมร่วม” ในบริบทของประเทศ ไทย ความไม่สมดุลที่เรื้อรังก่อให้เกิด ด้านทุนมนุษย์ที่อ่อนแอที่คุณภาพคนที่เกิดจากระบบการศึกษาที่ไม่ได้ ปรับให้สอดคล้องกับพลวัตโลกที่เปลี่ยนไปและการที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ โดยไม่ได้มี การเตรียมการที่ดีพอ ด้านทุนเศรษฐกิจที่อ่อนด้อย ในศตวรรษที่ 21 มาจากทุนมนุษย์และทุนเทคโนโลยี ซึ่งประเทศไทยมีความอ่อนด้อยทั้งคู่ ด้านทุนสังคมที่เปราะบาง สังคมจะอยู่อย่างปกติสุขได้ด้วยทุนสังคม ซึ่ง ประกอบด้วย 2 มิติ คือ 1) การเชื่อมโยงของคนในกลุ่มเดียวกัน (Bonding) และ 2) การเชื่อมโยงของคน ระหว่างกลุ่ม (Bridging) ความเหลื่อมล้ำที่สูงในสังคมไทยเกิดเป็นสังคมที่เปราะบาง โดยมองความแตกต่างเป็น ความแตกแยก สำหรับด้านทุนคุณธรรม จริยธรรม ที่เสื่อมทราม แต่ในปัจจุบันสังคมไทยเน้นวัตถุนิยม บริโภค นิยม และสุขนิยมมากกว่ามนุษยนิยม นำมาสู่สังคมที่ผู้คนเห็นแก่ตัว เอาแต่ได้มากขึ้น และด้านทุนทรัพยากรที่ เสื่อมโทรม โดยมีอัตราการทำลายทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่สูงมาก ในขณะที่มีอัตราการฟื้นฟูที่ต่ำมาก (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2022)

การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่สนับสนุนการเรียนการสอนในชั้นเรียน และเป็นการผ่อนคลาย ความตึงเครียดของนักเรียน ทั้งยังเป็นการให้ครูมีโอกาสรู้จักนักเรียนมากขึ้น จนสามารถให้การช่วยเหลือหรือ แก้ปัญหาต่างๆ ของนักเรียนเพื่อให้ผู้เรียน เป็นผู้ที่ดี เก่ง และ มีความสุขและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็น สุขตามวิถีไทย รวมทั้งใส่ใจดูแลความประพฤติของนักเรียนให้ปฏิบัติตนในกรอบแห่งคุณงามความดีที่ควร จะ กระทำได้ โดยวางรากฐานความรู้ ประสบการณ์ และพัฒนาจิตใจควบคู่กันไป จนทำให้ประสบความสำเร็จ และเป็น การส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน สัมกับเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 23 (4) กล่าวว่า การศึกษาทั้งในและ นอก ระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณา การตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเห็นความสำคัญในการ พัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ทั้งด้านวิชาการความรู้ และด้านประสบการณ์ให้กับนักเรียน เพราะสถานศึกษา เป็นแหล่งจัดการด้านความรู้และปลูกฝังทัศนคติที่ดีให้เกิดกับเยาวชน ซึ่งนอกเหนือจากการบริหารงานหลัก ๆ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่าย การบริหาร สถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคลากร และการ บริหารทั่วไป แล้วงานส่งเสริมงานกิจการนักเรียนซึ่งอยู่ในขอบข่ายของการบริหารทั่วไป ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

ในการปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 อันได้แก่ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านซื่อสัตย์ สุจริต ด้านมีวินัย ด้านใฝ่เรียนรู้ ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านรักความเป็นไทย ด้านมีจิตสาธารณะ แต่เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตามกระแสโลกาภิวัตน์ของสภาพสังคมในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรเรียนของนักเรียน ทำให้นักเรียนจำนวนมากไม่อาจปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าว จึงได้มีพฤติกรรมไปในทางที่เสื่อมเสีย ตลอดจนสร้างปัญหาให้แก่สถานศึกษาและสังคมได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีที่ตั้งใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวและชุมชน จึงพบปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเรียน โดยเฉพาะโรงเรียน ที่จัดการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนที่เรียนในระดับนี้ เป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 12-17 ปี กำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ และอ่อนไหวต่อสภาวะสังคมได้ง่ายและจากการสำรวจการกระทำผิดระเบียบวินัยของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า นักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยเป็นจำนวนมาก เป็นสิ่งกระตุ้นให้นักเรียนประพฤติผิดระเบียบวินัย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2565) นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวผนวกเข้ากับการเปลี่ยนแปลงจากโลกในยุคพลิกผัน VUCA World แต่เมื่อเกิดวิกฤตการระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงปี 2019 ทำให้โลกเปลี่ยนแปลงไปแบบ โลกแบบ BANI หรือ BANI World ที่มี เปราะบาง (B - Brittle) เต็มไปด้วยความกังวล (A - Anxious) คาดเดายาก (N - Nonlinear) และเข้าใจยาก (I - Incomprehensible) (ฉัตรชัย ดวงรัตนพันธ์, 2565) และจากการศึกษา เรื่อง การศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน: การศึกษาโดยการมีส่วนร่วม สรุปว่าการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนทุกคน และคนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตระหนักและรับรู้ปัญหาและความต้องการท้องถิ่นและชุมชนของตนเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับผิดชอบร่วมติดตามประเมินผล และร่วมชื่นชมผลสำเร็จร่วมกันตามบริบทของสังคมไทย ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในด้านความมีเหตุผล ความรู้จักพอประมาณ การมีภูมิคุ้มกันบนเงื่อนไขของความรู้ และคุณธรรม ที่นำไปสู่ความสำเร็จ และบูรณาการเข้าสู่ระบบการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย เป็นการเรียนรู้ร่วมกันทั้งชุมชน โดยมีสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่จัดการศึกษาเป็นฐานการดำเนินงานร่วมกัน

ดังนั้นจากสภาพปัญหาและแนวคิดผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนได้มีแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในการส่งเสริมผู้เรียนโดย การผสมผสานสาระ

ความรู้ แนวคิดความเป็นมนุษย์มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และควบคู่ไปกับทักษะความรู้ ด้านเทคโนโลยียุคใหม่ การมีทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยี ซึ่งเป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ให้เป็นคนเก่ง คนดีและเป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไปในอนาคต สามารถนำไปปรับใช้กับการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ที่จะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

2.3 เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

3.วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการแล้วเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า โดยมีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครู กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ใน ปีการศึกษา 2566 จำนวน 11 โรงเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 205 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2566)

3.1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครู กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970, p. 608) ได้จำนวนตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 193 คน หลังทำการสุ่มตัวอย่างโดยการแบ่งกลุ่มตามจำนวนตาราง และทำการสุ่มอย่างง่าย หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน โดยมีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ดังต่อไปนี้

1) ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน	จำนวน 6 ข้อ
2) ด้านการบริหารกิจการนักเรียน	จำนวน 6 ข้อ
3) ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมจริยธรรม	จำนวน 6 ข้อ
4) ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	จำนวน 6 ข้อ
5) ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	จำนวน 6 ข้อ
6) ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน	จำนวน 6 ข้อ

โดยแต่ละข้อมีลักษณะเป็นแบบการหามาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของ Likert Scale (พรรณี ลีกิจวัฒน์, 2558, น. 172) แบ่งเป็นเกณฑ์ระดับการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยค่าแต่ละระดับมีความหมาย ดังต่อไปนี้

เกณฑ์ค่าระดับคะแนนในช่อง “สภาพปัจจุบัน”

- ระดับ 5 หมายถึงมีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึงมีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึงมีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึงมีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึงมีการปฏิบัติในสภาพปัจจุบันในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์ค่าระดับคะแนนในช่อง “สภาพที่พึงประสงค์”

- ระดับ 5 หมายถึงต้องการ/พึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึงต้องการ/พึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึงต้องการ/พึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึงต้องการ/พึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึงต้องการ/พึงประสงค์ให้มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

คะแนนที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลของ Best (1981) หาค่าเฉลี่ยของคะแนน ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย

- ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติจริง หรือมีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติจริง หรือมีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติจริง หรือมีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติจริง หรือมีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติจริง หรือมีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การพรรณนา วิเคราะห์

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.3.1 ขอนหนังสือจากหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

3.3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จะเป็นหน่วยงานที่แจกแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร ครูกลุ่มโรงเรียนพัฒนาทำจันในสังกัด

3.3.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพราะครูจะส่งแบบสอบถามคืนมาที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.3.4 ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ซึ่งในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปทั้งหมด 193 ชุด แบบสอบถามที่ตอบกลับมา 180 ชุด คือเป็นร้อยละ 93.26

3.3.5 ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์และนำเสนอต่อไป

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์และนำเสนอเป็นรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

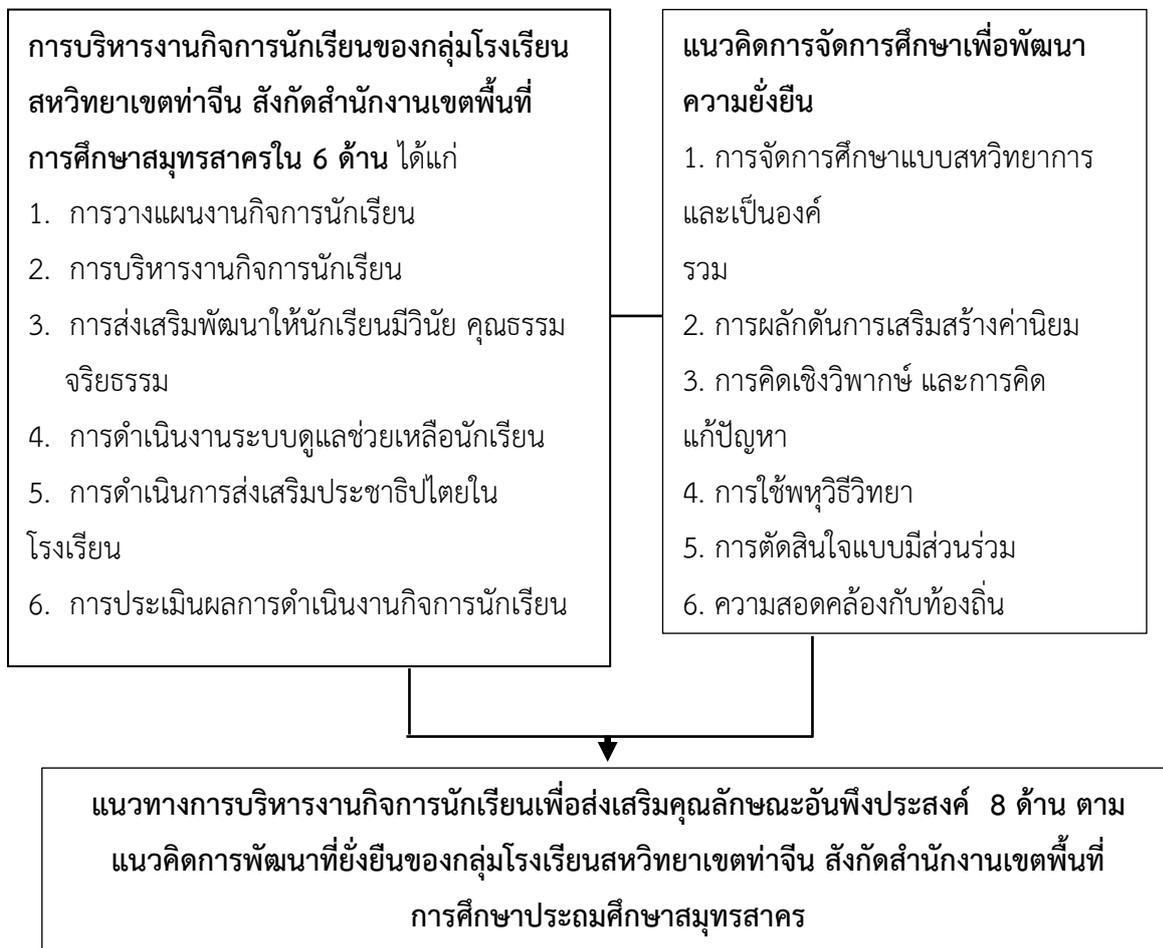
ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อบรรยายสรุปข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และการหาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) สำหรับการหาค่าความต้องการจำเป็น Priority Need Index (PNImodified) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558, น. 275)

4.2 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อเสนอแนะอื่นๆ

5.กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดงานกิจการนักเรียน ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษาพ.ศ. 2552 สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจำแนกออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามข้อเสนอของยูเนสโก (UNESCO, 2006) มี 6 ลักษณะ ได้แก่ 1) เป็นการจัดการศึกษาแบบสหวิทยาการและเป็นองค์รวม 2) เป็นการผลักดันการเสริมสร้างค่านิยม 3) เน้นการคิดเชิงวิพากษ์ และการคิดแก้ปัญหา 4) ใช้พหุวิธีวิทยา 5) ใช้การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม 6) มีความสอดคล้องกับท้องถิ่น เพื่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามที่ปรากฏในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีวินัย ด้านใฝ่เรียนรู้ ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านรักความเป็นไทย ด้านมีจิตสาธารณะ ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

6. สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = .378$)

6.1.1 ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน มีสภาพปัจจุบันของการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.52$) ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = .361$)

6.1.2 ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน มีสภาพปัจจุบันของการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = .357$)

6.1.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมจริยธรรม มีสภาพปัจจุบันของการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมจริยธรรม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = .388$)

6.1.4 ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีสภาพปัจจุบันของการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.54$) ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = .379$)

6.1.5 ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีสภาพปัจจุบันของการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.29) และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.54) ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = .377$)

6.1.6 ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีสภาพปัจจุบันของการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.30) และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.48) ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีค่าดัชนี ความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = .360$)

6.2 แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

แนวทางที่ 1 แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด คือ 1) พัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมรองลงมา คือ 2) พัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเน้นการคิดเชิงวิพากษ์ และการคิดแก้ปัญหา 3) พัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบสหวิทยาการและแบบองค์รวม

แนวทางที่ 2 แนวทางพัฒนาการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมจริยธรรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด คือ 1) พัฒนาการใช้การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม รองลงมา คือ 2) พัฒนาการผลักดันการเสริมสร้างค่านิยม 3) พัฒนาการเน้นการคิดเชิงวิพากษ์ และการคิดแก้ปัญหา

แนวทางที่ 3 แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องกับท้องถิ่นโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด คือ 1) พัฒนาการผลักดันการเสริมสร้างค่านิยมที่สอดคล้องกับท้องถิ่นรองลงมา คือ 2) พัฒนาการมีความสอดคล้องกับท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 3) พัฒนาการใช้พหุวิธีวิทยาในการจัดกิจกรรมในการสร้างความร่วมมือกับท้องถิ่น

7. อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้านตามแนวความคิดพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

7.1 การดำเนินงานการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้านตามแนวความคิดพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารงานกิจการนักเรียนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครได้บริหารกิจการนักเรียนโดยการส่งเสริมการจัดบริการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดการบริการห้องสมุด การจัดบริการด้านสุขภาพอนามัย มีการประชาสัมพันธ์ที่สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู ผู้ปกครองและนักเรียน อีกทั้งยังมีการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น ตลอดจนการปกครองนักเรียนในด้านความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายและนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา และโรงเรียนยังมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความสำเร็จในชีวิต โดยทั้งนี้โรงเรียนมีการต้องจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสนองความต้องการของนักเรียนอันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป เป็นต้นว่า กิจกรรมกีฬา กิจกรรมค่าย คุณธรรม กิจกรรมค่ายลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นาวิ กริธาทรัพย์ (2553) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรม สังกัดเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า การปลูกฝังในเรื่องงานประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถอยู่อาศัยร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โรงเรียนจึงจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองงานประชาธิปไตย เช่น งานสภานักเรียน และวินัยนักเรียนโดยนำเอากิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีเข้ามามีบทบาทในการรักษาวินัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาทิตยา เวชกรณ์ (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ผล การศึกษาพบว่า สภาพการการ

บริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะโรงเรียนมุ่งพัฒนา นักเรียนให้มีความสำเร็จในชีวิต

7.1.1 ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมรายด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า การวางแผนงานกิจการนักเรียน โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายของ สพฐ. โรงเรียนมีการจัดการประชุมวางแผนงาน เพื่อทำการรวบรวมระเบียบและแนวปฏิบัติทางราชการเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน และปรับปรุงระเบียบและแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อเผยแพร่ให้กับครู นักเรียนและผู้ปกครองทราบ และมีการจัดทำแผนงานกิจการนักเรียน รวมถึงการกำหนดหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนอย่างชัดเจนสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรฤทธิ บุญญานุกูล (2559) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนเครือข่าย 1 อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

7.1.2 ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมรายด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนได้มีการจัดประชุมเพื่อกำหนดขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบตามขอบข่ายงานที่กำหนดไว้ครบทุกงาน มีการติดต่อประสานงานให้ความร่วมมือกันกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจของนักเรียนเองสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาทิตยา เวชกรณ์ (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

7.1.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมรายด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม และจริยธรรม เช่น พัฒนาสังคม การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ยกย่องให้กำลังใจผู้ที่ประพฤติดี ศึกษาสภาพปัญหา พฤติกรรมนักเรียน ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนงานปกครองนักเรียน ติดตาม ประเมินผล

และปรับปรุงงานความประพฤติ และระเบียบวินัยนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ และผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหาร จัดการ ได้แก่ นิติธรรม คุณธรรม การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า และความโปร่งใสในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาวิ กริธาทรัพย์ (2553) ได้ศึกษา งานวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรม สังกัดเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า การปลูกฝังในเรื่องงาน ประชาธิปไตย และวินัยนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถอยู่อาศัยร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โรงเรียนจึงจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองงานประชาธิปไตย เช่น งานสภานักเรียน และวินัยนักเรียนโดยนำเอา กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีเข้ามามีบทบาทในการรักษาวินัย

7.1.4 ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมรายด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะการวางนิเทศการศึกษามีการติดตาม กำกับ ดูแล อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ครูที่ยังมีปัญหาในการปฏิบัติงานไม่ได้รับการแนะนำ ช่วยเหลือที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานดา ผิวสวัสดิ์ (2556) ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการส่งต่อ รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนา ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการเปรียบเทียบดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

7.1.5 ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมรายด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่มีการส่งเสริมหลักประชาธิปไตย ชัดเจน มีการทำคู่มือเผยแพร่หลักประชาธิปไตย และให้มีการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น การเลือกตั้งสภานักเรียน และให้ครูสอดแทรกบูรณาการหลักประชาธิปไตยในการเรียนการสอนวิชาอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนาวิ กริธาทรัพย์ (2553) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรม สังกัดเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า การปลูกฝังในเรื่องงาน ประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน

เพื่อให้นักเรียนได้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถอยู่อาศัยร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โรงเรียนจึงจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองงานประชาธิปไตย เช่น งานสภานักเรียน และวินัยนักเรียนโดยนำกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีเข้ามามีบทบาทในการรักษาวินัยนักเรียน

7.1.6 ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมรายด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะโรงเรียนได้จัดให้มีการประชุมชี้แจงเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของการประเมินผล และมีการนิเทศกำกับติดตามผลการดำเนินงานหรือโครงการต่างๆ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำผลการประเมินนั้นไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางานกิจการนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Green and Others (2008) ที่ได้ศึกษาแนวทางการตรวจสอบประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียนให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเพื่อช่วยให้ฝ่ายงานต่างๆ ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยผู้บริหารควรจัดการให้การดำเนินการประเมินผลเป็นไปอย่างราบรื่นและควรพยายามสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินผลและการปฏิบัติงานเพื่อช่วยให้การบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และสอดคล้องกับ กฤษณ์ จันทะวงศ์, (2553) ที่ได้ศึกษาแนวปฏิบัติในการแก้ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนวชิรวิทย์ ฝ่ายมัธยม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนวชิรวิทย์ ฝ่ายมัธยม จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับมาก

7.2 การดำเนินการบริหารงานกิจการนักเรียนกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จากการนำข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและต่ำสุดของแต่ละด้านมาเป็นประเด็นปัญหาในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน ได้แนวทางการดำเนินงานในการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียน ดังนี้

7.2.1 ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการจัดทำคู่มือชี้แจงเผยแพร่หลักประชาธิปไตยในโรงเรียน มีการจัดทำแผนงานและโครงการต่างๆ เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน อีกทั้งฝ่ายกิจการนักเรียนประสานงานกับครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาในการจัดทำคู่มือเผยแพร่หลักประชาธิปไตยเพื่อเผยแพร่ให้กับนักเรียนและสามารถใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาได้อีกด้วย แนวทางการพัฒนาด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เน้นการประสานงานร่วมมือกันระหว่างฝ่ายกิจการนักเรียนกับครูกลุ่มสาระสังคมศึกษาในการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยให้จัดทำ

เพิ่มเติมในคู่มือนักเรียน และให้ครูทุกคนให้สอดแทรกบูรณาการหลักประชาธิปไตยในการเรียนการสอนวิชา
อื่นๆ

7.2.2 ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนไม่มีการจัดทำ
ระเบียบแนวปฏิบัติ คู่มือครู คู่มือนักเรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การปฏิบัติงานของครู หรือแนวทางการ
ปฏิบัติของนักเรียนเป็นไปในแนวทางเดียวกันและมีมาตรฐาน จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของครูทุกคนในการ
จัดทำเอกสารคู่มือครูและคู่มือนักเรียนขึ้นและให้สถานนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือนักเรียน แนวทางการ
พัฒนาด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ให้กิจการนักเรียนมีบทบาทในการดูแลพฤติกรรมของนักเรียนมาก
ขึ้น โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่ป้องกันปัญหาทางเพศ ปัญหายาเสพติด และระเบียบวินัยของนักเรียน เช่น
กิจกรรมป้องกันแม่ไวส์ ธรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด และชี้แจงระเบียบการแต่งกายของนักเรียน ให้ชุมชนมีส่วน
ร่วมในการวางแผนงานกิจการนักเรียนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากนักเรียนใช้เวลาส่วนมากอยู่นอกโรงเรียนผู้ปกครอง
ควรให้ความร่วมมือช่วยกันดูแลนักเรียน

7.3 แนวทางในการบริหารงานกิจการนักเรียนกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ซึ่งสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
(Structured Interview) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานใน
การแก้ไขและพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูมีการปฏิบัติตามแผนงานซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการ
บริหารงานกิจการนักเรียนทั้งนี้เพราะเป็นขั้นตอนสำคัญของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำ
แผนงานและโครงการที่กำหนดไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายโดยมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบเพื่อจัดทำหลักสูตรการ
เรียนการสอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจัดการตารางการดำเนินการ
ตามแผนปฏิบัติการหากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแผนงานไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพการ
บริหารงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จ ดังนั้นโรงเรียนจะต้องมีการปรับปรุงกิจกรรมเพื่อจัดทำเป็น
แผนปฏิบัติการหรือโครงการกำหนดงบประมาณโดยทบทวนวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แล้วแปลงเป็น
แผนปฏิบัติการเพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการดำเนินงานตามภารกิจ จัดทำโครงสร้างการปฏิบัติงานที่ชัดเจน
อำนวยความสะดวกสนับสนุนงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ จัดทำกระบวนการปฏิบัติงาน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในองค์กรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จัดทำ
ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการมอบหมายภารกิจ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผลจากการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านการดำเนินงานการส่งเสริมนักเรียน เป็นข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

8.1.1 ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายการพัฒนาอย่างยั่งยืนและส่งเสริมและสนับสนุน ในการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมทักษะตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้านให้กับผู้เรียนอย่างรอบด้านในการกำกับติดตาม

8.1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนงาน/ โครงการส่งเสริมการจัดกิจกรรมและดำเนินงานการพัฒนานักเรียนให้มีประสิทธิภาพที่ตระหนักถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน

8.1.3 ผู้บริหารควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน/นิเทศ ติดตามการดำเนินงาน

8.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน ของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

8.2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานทั่วไปของกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตท่าจีน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการบริหารโรงเรียนต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

กานดา ผิวสวัสดิ์. (2556). *สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.*

กรฤทธิ บุญญานุกูล. (2559). *ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน เครือข่ายอำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*

- กฤษณ์ จันทะวงค์. (2553). แนวปฏิบัติในการแก้ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนนวมวิทย์ ฝ่ายมัธยม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. จาก <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:113369>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค้ำคูณสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 23 (4). (2565). [สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566]. [ออนไลน์]. จาก <https://skm.go.th/portal/wp-content/uploads/2022/06/03.pdf>
- ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร, จิตาภา ถิรศิริกุล และสกล สุขเสริมส่งชัย.(2547). กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษา. การปฐมนิเทศโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ 29 กันยายน 2547. ตีพิมพ์: [ม.ป.ท.].
- ฉัตรชัย ดวงรัตนพันธ์. (2565). [สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2562]. จาก *VUCA world* สู่ *BANI* [ออนไลน์]. จาก *world*. <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/business/business/1033959>.
- นาวิ กริธาทรัพย์. (2553). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรม สังกัดเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พรณิ ลีกิจวัฒน์นะ. (2558). วิธีการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : มิน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2022). ปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2566]. จาก <https://thaipublica.org/2022/09/suvit-maesincee29/>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. โรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. [เว็บไซต์]. [สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2562]. จาก www.skn.go.th/
- สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552. [เว็บไซต์]. [สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2562]. จาก <https://www.maetha.ac.th/home/>
- อาทิตยา เวชกรณ์. (2559). แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

Volume 4 No 2 (May - August 2024)
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2567)

Wishing Journal Review.
วารสารภาวนาสารปริทัศน์

~ AR 44 ~

- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement. 30(3).
- UNESCO. (2006). *UN Decade of Education for Sustainable Development 2005- 2014 Asia-Pacific Region*. from [http://www.unesco.org/education/desd\(ED2006/WS/52](http://www.unesco.org/education/desd(ED2006/WS/52)

**แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ
ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร**
**Guidelines for Managing Information Systems to Enhance
Efficiency in Educational Management of Primary Schools
in Kathum Baen District Under Samut Sakhon Primary
Educational Service Area Office**

นาทลดา ทองตีบ¹ ประทุมทอง ไตรรัตน์²

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม²

Nartlada Thongteeb¹ Pratumthong Trairat²

Master's degree students Department of Educational Administration

Siam Technology College¹

Advisor Master of Education Degree Program²

Department of Educational Administration Siam Technology College²

E-mail : knart2517@gmail.com¹

Received : 8 August 2024

Revised : 20 August 2024

Accepted : 29 August 2024

บทคัดย่อ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติงานในโรงเรียนมากขึ้น โดยนำมาเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพด้วยการวิเคราะห์ ออกแบบ ดำเนินการ การพัฒนาสื่อ และการประเมินผลของระบบของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการเทคโนโลยีมาจัดการสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจแก้ปัญหาในทางที่ถูกต้อง และสามารถนำกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการที่มีข้อมูลสารสนเทศที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้

เป็นข้อมูล หรือแนวทางในการดำเนินความร่วมมือในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ที่มีตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 261 คน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 261 คน คิดเป็น 90.64% เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบบประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง .67 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 และการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปริงปริง ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ เป็นแบบประเมินที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปริงปริง

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน สำหรับการจัดลำดับความสำคัญตามความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของครูในอำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวม ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNImodified = .378$) และแยกตามความต้องการจำเป็น ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน($PNImodified = .357$) อยู่ในกลุ่มต่ำซึ่งเป็นจุดแข็ง ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร ($PNImodified = .391$) ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ($PNImodified = .379$) และด้านความพร้อมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ($PNImodified = .361$) อยู่ในกลุ่มสูงเป็นจุดอ่อน นำมากำหนดแนวทาง ประกอบด้วย 2 แนวทางทางหลัก และ 5 แนวทางรอง ดังนี้ แนวทางหลักที่ 1 กำหนดนโยบายการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษา แนวทางรอง 1.1 วิเคราะห์และจัดหาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษา แนวทางรอง 1.2 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการรองรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษา แนวทางหลักที่ 2 กำหนดนโยบายการจัดการข้อมูลและสารสนเทศในการจัดการศึกษา แนวทางรอง 2.1 จัดการฐานข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอน แนวทางรอง 2.2 จัดหาทรัพยากรในการใช้

เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน แนวทางรอง 2.3. สร้างเครือข่ายเพื่อในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารสถานศึกษา, ประสิทธิภาพ, เทคโนโลยีสารสนเทศ

Abstract

Technological advancement has brought about changes and plays an increasing role in school operations for administration and teacher's management of education. It is hence imperative to develop an effective educational approach based on the analysis, design, development, implementation and evaluation of instructional environment and learning media to provide a more effective system of teaching and learning. Educational institutions or schools should have implementation guidelines for acquiring information that will facilitate a proper decision-making to solve problems, with an action plan supported by such information rather than speculation. With these background and significance, the researcher was thus interested to study about Guidelines For Managing Information Systems To Enhance Efficiency In Educational Management of Primary Schools In Kathum Baen District Under Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office. The study result will serve as the data or guide to prepare for the use of information technology in school administration and also the use of technology in teaching and learning. The objectives of this research was 1) to study the current and desired conditions of information system management to promote efficiency. in the provision of primary school education Krathum Baen District Under the jurisdiction of the Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office 2) To propose guidelines for information system management to promote efficiency. in the provision of primary school education Krathum Baen District Under the jurisdiction of the Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office. It took a quantitative research method which includes a sample of school administrators and teachers for totally 261 persons. There were 242 questionnaire respondents, accounting for 90.64%. The research tools was a 5-point rating scale questionnaire with IOC in a range of .67 - 1.00 and reliability of .98. The analysis employed the Priority Need Index Modified. Informants were 15 experts. The tool used was a propriety

and feasibility evaluation form as a 5-point rating scale. Statistical analysis was performed for percentage, mean, standard deviation, and Priority Need Index Modified.

Research result found that the school management to promote information technology skills of teachers in Kratumbaen district under under the Samutsakhon Primary Education Service in overall and individual aspect was at a moderate level for the current state, and in overall at a highest level for the desirable state, with 5 aspects at a highest level. The priority needs of guidelines for school management to promote information technology skills of teachers in Kratumbaen district under under the Samutsakhon Primary Education Service suggested PNI_{modified} as .378 in overall, and by individual aspect including the need for using information technology in teaching and learning (PNI_{modified} = .357) at a lowest level as the strength; using information technology in administration (PNI_{modified} = .391), developing information technology for education (PNI_{modified} = .379), and readiness of information technology system (PNI_{modified} = .361) at a highest level as weaknesses. Accordingly, the guidelines with 2 main approaches and 5 sub-approaches were determined. Main Approach 1: Defining policies for the use of information technology in administration and management of education. Sub-Approach 1.1 Analyzing and establishing an information technology system for administration and management of education; Sub-Approach 1.2 Developing the knowledge and ability of personnel to support the use of information technology in education management. Main Approach 2: Defining policies for the management of data and information in education management. Sub-Approach 2.1 Organizing database on the knowledge of teaching and learning management; Sub-Approach 2.2 Securing resources for the use of information technology in teaching and learning management; Sub-Approach 2.3. Networking for learning exchange of information technology in teaching and learning management

Keywords: Guidelines for school management, Enhance Efficiency, Information Technology

1. บทนำ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการใช้ชีวิตในหลากหลายด้านตั้งแต่ การซื้อ การติดต่อสื่อสาร การทำงาน และขับเคลื่อนธุรกิจนอกจากนี้แล้วยังเข้าไปพัฒนารูปแบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป็นการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา ดำเนินการ และ ประเมินผล ของสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอนและสื่อการเรียนรู้ เพื่อนำไปพัฒนาเป็นระบบของการ สอนและการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้มากขึ้น เป็นเป้าหมายของ เทคโนโลยีการศึกษา โดยการข้อมูลด้านการศึกษาทั้งหมดมารวมเข้ากับเทคโนโลยี เพื่อออกแบบเป็น สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่สุดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนนอกจากนี้การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ร่วมกับระบบ การศึกษา ยังช่วยให้สามารถแก้ปัญหาในระบบการศึกษาซึ่งได้แก่ การสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ช่วย สร้างวินัยจากการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ลดอัตราการลาออกระหว่างเรียน ลดอัตราความรุนแรงในโรงเรียน การ ช่วยพัฒนาทักษะพื้นฐานให้ทันสมัย และการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) สื่อและเทคโนโลยีมีบทบาท สำคัญต่อการศึกษาด้านการดำเนินงานด้านเทคโนโลยี พบปัญหาว่า ส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการพัฒนาวัสดุ อุปกรณ์มากกว่าการนำ เนื้อหาสาระในสื่อเทคโนโลยีการศึกษาไปใช้ในการบริหารและการเรียนการสอน สถานศึกษามีจำ นวนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สำหรับสื่อไม่เพียงพอ ถ้าสมมุติ รวมทั้งครูและผู้บริหารยังไม่ สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการจัดการได้อย่างแท้จริง สถานศึกษาบางแห่งยังขาดสื่อที่ทันสมัยและมีคุณภาพ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2554: 12)

คุณลักษณะของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ประการแรก คือ มี ทักษะที่หลากหลาย เช่น สามารถทำงานร่วมกับคนเยอะ ๆ ได้อย่างรวดเร็ว รับผิดชอบงานได้ด้วยตนเอง และ รู้จักพลิกแพลงกระบวนการแก้ไขปัญหาได้ ประการที่สอง คือ มองโลกใบนี้เป็นโลกใบเล็ก ๆ ไม่ได้จำกัด ขอบเขตอยู่เฉพาะประเทศไทย เพื่อมองหาโอกาสใหม่ ๆ ที่มีอยู่อย่างมากมาย และประการสุดท้าย คือ เด็กไทยยุคใหม่ต้องมีทักษะด้านภาษา การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครูจะต้องปรับแนวทางการเรียนการสอน (Pedagogy) โดยครูจะต้องทำให้เด็กรักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีเป้าหมายในการสอนที่จะทำให้เด็กมีทักษะ ชีวิต ทักษะการคิด และทักษะด้านไอที (การจัดการเรียนการสอนและการวิจัยในศตวรรษที่ 21, 2559) นวัตกรรมการศึกษา “นวัตกรรมการศึกษา (Educational Innovation)” หมายถึง นวัตกรรมที่จะช่วยให้ การศึกษา และการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วมี ประสิทธิภาพผลสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรมการศึกษา และประหยัดเวลาในการเรียนได้อีก ด้วย ในปัจจุบันมีการใช้นวัตกรรมศึกษามากมาย ซึ่งมีทั้งนวัตกรรมที่ใช้กันอย่างแพร่หลายแล้ว และ ประเภทที่กำลังเผยแพร่ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา 1) E-learning "การเรียนผ่านทางสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งใช้การนำเสนอเนื้อหาทางคอมพิวเตอร์ในรูปของสื่อมัลติมีเดีย ได้แก่ ข้อความอิเล็กทรอนิกส์

ภาพนิ่ง ภาพกราฟิก วิดีโอ ภาพเคลื่อนไหว ภาพสามมิติ ฯลฯ 2) ห้องเรียนเสมือนจริง "การเรียนการสอนที่กระทำผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงคอมพิวเตอร์ของผู้เรียนเข้ากับเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการเครือข่าย (File Server) และคอมพิวเตอร์ผู้ให้บริการเว็บ (Web Sever) มีการใช้สื่อการสอนทั้งภาพและเสียง ผู้เรียนสามารถร่วมกิจกรรมกลุ่มหรือตอบโต้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สอนได้เต็มที่" 3) การศึกษาทางไกล "ระบบการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกัน แต่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยอาศัยสื่อการสอนในลักษณะของสื่อประสม กล่าวคือ การใช้สื่อต่างๆร่วมกัน เช่น ตำราเรียน เทปเสียง แผ่นภูมิ คอมพิวเตอร์ หรือโดยการใช้อุปกรณ์ทาง โทรคมนาคม" โปรเจคเตอร์ (Projector) เป็นโสตทัศนที่ทำให้เกิดภาพที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เป็นสิ่งสำคัญในการเรียน ทำให้นักเรียนที่กำลังชมมีส่วนร่วมในการบรรยายต่าง ๆ 1) โปรเจคเตอร์คอมพิวเตอร์ (Computer) เป็นโสตทัศนสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญของเทคโนโลยีทางการศึกษาทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น 2) คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต (Internet) ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ทำให้เด็กต้องมีความสามารถในการเรียนรู้มากขึ้น อินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้คนสามารถท่องโลกกว้างมากขึ้น และสามารถเรียนได้อย่างไม่มีขีดจำกัด (Sunanta Sirirot, 2557: 12)

การศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาของครู จึงจำเป็นและสำคัญ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติงานในโรงเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งสื่อสารประชาสัมพันธ์ จนอาจกล่าวได้ว่าคอมพิวเตอร์เป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนในประเทศไทย ในทุกระดับ "เทคโนโลยีสารสนเทศ" มิได้หมายถึงเฉพาะคอมพิวเตอร์เท่านั้น ดังจะเห็นได้จากคำจำกัดความของคำว่า "เทคโนโลยีสารสนเทศ" (Information Technology) หมายถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกระทำข้อมูลหรือประมวลผลข้อมูลให้ได้มาซึ่งสารสนเทศ ทำให้สารสนเทศมีประโยชน์และใช้งานได้กว้างขวางมากขึ้น การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนนั้น ควรคำนึงถึง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และให้เป็นประโยชน์สูงสุด ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่จำเป็นในระบบการศึกษาอาจแบ่งได้ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ และ 2) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอน การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ สถานศึกษาหรือโรงเรียนควรมีแนวทางในการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศในอันที่จะก่อให้เกิดการตัดสินใจแก้ปัญหาในทางที่ถูกต้อง สามารถกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการที่มีข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนมากกว่าการคาดเดา ข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสองส่วนด้วยกันคือด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และระบบเครือข่าย ส่วนนี้ถือว่าเป็นพื้นฐานของพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน การเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์เข้าด้วยกันเป็นระบบเครือข่ายจะสามารถทำให้การจัดการข้อมูลในแต่ละส่วนของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องคอมพิวเตอร์ทุกเครื่องในระบบต้องสามารถถ่ายโอนข้อมูลเข้าสู่คอมพิวเตอร์แม่ข่ายได้ การเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนนั้น

จัดทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมและงบประมาณ ดังนั้นโรงเรียนควรมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องระบบเครือข่ายเพื่อให้คำปรึกษาหรือจัดวางระบบให้ได้มาตรฐาน และรองรับการขยายตัวของระบบเครือข่ายในอนาคตด้านซอฟต์แวร์ สำหรับบริหารจัดการข้อมูล ส่วนนี้เป็นส่วนที่สำคัญมากสำหรับระบบ เพราะถึงแม้ว่าเราจะมีคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายที่ดี แต่ถ้าไม่มีซอฟต์แวร์สำหรับบริหารจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้ระบบสารสนเทศในโรงเรียนไม่เป็นไปตามความคาดหวัง จะไม่มีข้อมูลที่มีประสิทธิภาพในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่ถูกต้อง (จงภพ ชูประทีป, 2550 : 7)

ปัญหาเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยส่วนใหญ่ได้แกปัญหาความพร้อมของผู้สอน ครูยังขาดความพร้อมในการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยี ครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของนวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ ครูผู้สอนขาดความรู้ขาดประสบการณ์และความชำนาญในการใช้สื่อ สร้างสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อจัดการเรียนการสอน การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพได้นั้น ก็จะต้องเริ่มจากการพัฒนาครู/อาจารย์ก่อน ปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ คือ ยังขาดงบประมาณในการพัฒนานวัตกรรม ปัญหาด้านสภาพการเรียนการสอนเด็กก็มีความแตกต่างกันด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม ปัญหาสุขภาพต่างๆนี้ทำให้เด็กมีการตอบสนองรับรู้การเรียนการสอนได้ไม่เท่ากัน ทำให้มีผลต่อสภาพการเรียนการสอน (จันทวรรณ ปิยะวัฒน์, 2555 : 5)

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ดำเนินงาน ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนในสังกัด 103 โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรสาคร, 2565) และในการบริหาร การดำเนินงานของโรงเรียนได้มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการต่างๆ รวมถึงด้านการจัดการเรียนรู้ ในฝ่ายต่างๆ เช่นฝ่ายการบริหาร การจัดการงบประมาณ การวางแผน การจัดทำรายงานการประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงการใช้เพื่อการเรียนการสอน และจากสถานการณ์โควิด-19 ระบาด สถานศึกษาควรเปลี่ยนให้ทุกๆ ที่กลายเป็นโรงเรียน เพราะการเรียนรู้ยังต้องดำเนินอยู่แม้ที่นักเรียนไม่สามารถไปโรงเรียนตามปกติ ในหลายประเทศที่ประกาศมาตรการปิดโรงเรียน รัฐบาลมักจะออกมาตรการด้านการเรียนรู้มารองรับ ด้วยการเรียนทางไกลรูปแบบต่างๆ โดยพิจารณาจากเงื่อนไขความพร้อมด้านอุปกรณ์ ความพร้อมของพ่อแม่ และความพร้อมตามช่วงวัยของเด็ก ของครูในสถานศึกษา ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีกว่าเดิม ดังนั้นมาตรการการเรียนรู้ของไทยจึงไม่ควรปรับแค่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน แต่ต้องปรับใหญ่ทั้งระบบการเรียนรู้ที่ต้องสอดคล้องกันและเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของเด็ก(TDRI.2020: ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย กุศลวัฒน์ คงประดิษฐ์ (2562) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นปัจจัยหนึ่งที่สร้างความสำเร็จให้กับการเรียนการสอนในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้นวัตกรรมที่ 21 เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวก และเป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนใน

ศตวรรษนี้ที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น ครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเป็นครูที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นฐาน (ICT-based teacher) ที่ต่างไปจากการเรียนการสอนที่ผ่านมา บทความนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูผู้สอนเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการนำมาเป็นปัจจัยหลักเพื่อจัดการเรียนการสอน เห็นได้ว่าทักษะการใช้เทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารในทุกด้านในการบริหารงานของสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลหรือแนวทางในการดำเนินความร่วมมือในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการนำมาใช้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อการบริหารและจัดการศึกษาให้สถานศึกษาทันต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

2.2 เพื่อเสนอแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เรื่อง แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัย โดยมีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกะทู้มบแมน จังหวัดสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 โรงเรียน มีครูจำนวน 569 คน

3.1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกะทู้มบแมน จังหวัดสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2566 โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปเพื่อหาขนาดตัวอย่าง ด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) ได้ตัวอย่างจำนวน 261 คน และทำการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกะทู้มบแมน จังหวัดสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารและจัดการศึกษา แบบสอบถามดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกะทู้มบแมน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครจำนวน 4 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ รวม 40 ข้อ

1. ด้านความพร้อมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ	จำนวน 10 ข้อ
2. ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร	จำนวน 10 ข้อ
3. ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน	จำนวน 10 ข้อ
4. ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา	จำนวน 10 ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึงการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึงการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึงการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึงการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึงการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้วยตัวเอง

3.3.2 กำหนดให้เวลาในการตอบแบบสอบถาม 1 สัปดาห์

3.3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบและตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3.3.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับครูโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครมีขั้นตอนดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส

4.2 วิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.3 วิเคราะห์ แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

4.4 วิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน โดยการใช้คะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) เป็นรายชื่อ รายด้าน และภาพรวมนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

โดยแปลผลตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง การดำเนินงานในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง การดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 ขออนุญาตจากหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

5.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จะเป็นหน่วยงานที่แจกแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร ครูกลุ่มโรงเรียนอำเภอกระทุ่มแบนในสังกัด

5.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพราะครูจะส่งแบบสอบถามคืนมาที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

5.4 ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ซึ่งในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปทั้งหมด 261 ชุด แบบสอบถามที่ตอบกลับมา 261 ชุด คือเป็นร้อยละ 100.00

5.5 ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์และนำเสนอต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

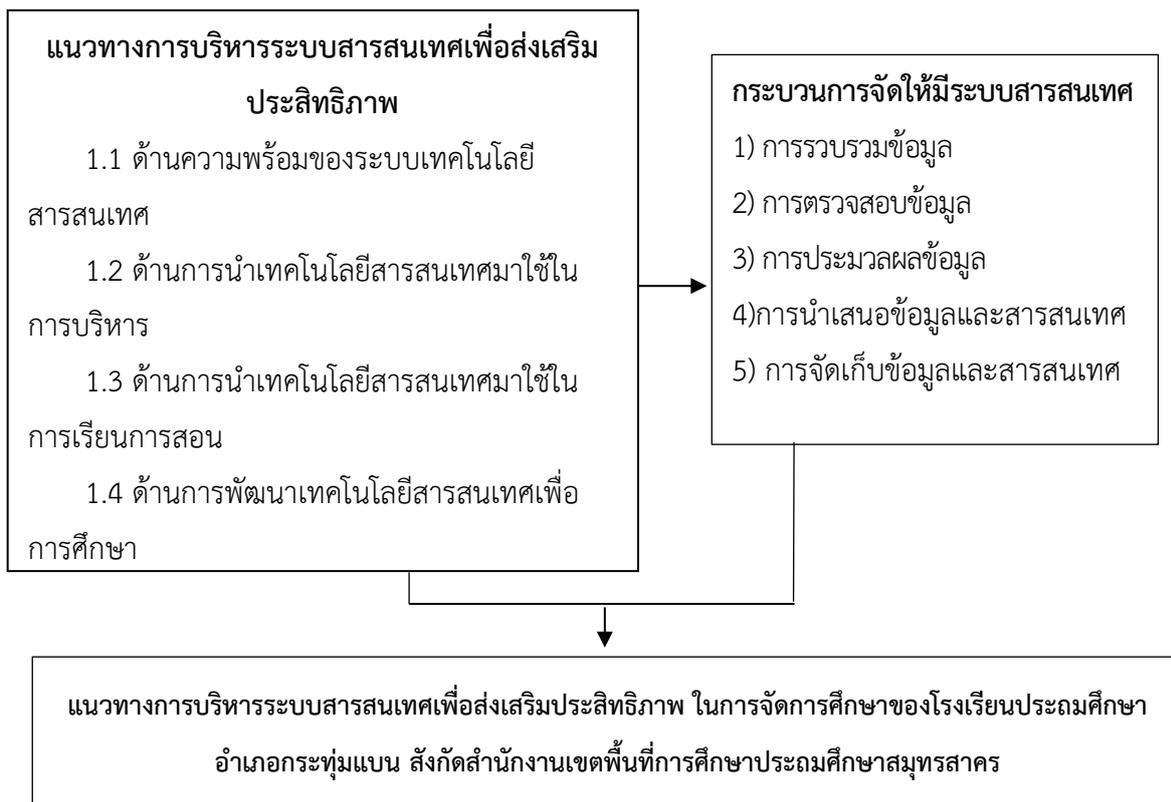
ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์และนำเสนอเป็นรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

6.1 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อบรรยายสรุปข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และการหาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) สำหรับการหาค่าความต้องการจำเป็น Priority Need Index (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2552: 275)

6.2 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อเสนอแนะอื่นๆ สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach'salphacoefficient) และการหาค่า IOC ซึ่งแปรค่าได้ดังนี้ ค่า IOC ของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2554: 11) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังกรอบแนวคิดในการวิจัยต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

8. สรุปผลการวิจัย

สรุปการวิจัยได้ดังนี้

8.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของทางการบริหารระบบสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.28$) และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$) ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นของทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของครูในอำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = .378$) และแยกรายด้าน ดังนี้

8.1.1 ด้านความพร้อมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$) และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$) ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นของการความพร้อมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความพร้อมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = .361$)

8.1.2 ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร มีสภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.28$) และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$) ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของครูในอำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = .357$)

8.1.3 ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน มีสภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$) และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$) ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ประถมศึกษา อำเภอกะทู้มแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = .388$)

8.1.4 ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มีสภาพปัจจุบันของแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกะทู้มแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.25$) และสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.54$) ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกะทู้มแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา มีค่าดัชนี ความต้องการจำเป็น ($PNI_{\text{modified}} = .379$)

8.2 จากการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดลำดับค่าดัชนีความต้องการจำเป็นนำจุดอ่อนมาสร้างเป็นข้อเสนอแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกะทู้มแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครซึ่งประกอบด้วย 2 แนวทางหลัก และ แนวทางรอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

8.2.1 กำหนดนโยบายการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษา

8.2.1.1 วิเคราะห์และจัดหาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษา

8.2.1.2 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการรองรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษา

8.2.2 กำหนดนโยบายการจัดการข้อมูลและสารสนเทศในการจัดการศึกษา

8.2.2.1 จัดการฐานข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอน

8.2.2.2 จัดหาทรัพยากรในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน

8.2.2.3 สร้างเครือข่ายเพื่อในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอน

9. อภิปรายผล

ผลของสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของเพื่อเสนอแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

จากสภาพปัจจุบันขอเสนอเพื่อแนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความพร้อมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศแสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นในการส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูในอำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เนื่องมาจากสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศผนวกกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Coronavirus Disease 2019 : COVID -19) เป็นวิกฤติที่ทั้งโลกต้องเผชิญกับผลกระทบต่อสุขภาพและเกิดการสูญเสียชีวิตของประชาชนจำนวนมากวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่การดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัล จึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ ภายใต้สถานการณ์การระบาดของโควิด 19 นี้ ทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษา การสื่อสารการเงิน การธนาคาร ตลอดจนการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วไป (คณะกรรมการการเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และการโทรคมนาคม วุฒิสภา, 2565) ดังนั้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครควรมีการพัฒนาทักษะทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ และจากการศึกษาความต้องการจำเป็นพบว่า ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษามีความต้องการจำเป็นสูงสุด จึงได้นำมากำหนดเป็นแนวทางแนวทางหลักที่ 1 กำหนดนโยบายการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับดารณี พิมพ์ช่างทอง, (2552) ได้ให้ความหมาย คุณสมบัติของสารสนเทศไว้ว่า ระบบสารสนเทศที่จัดขึ้นมาก็เนื่องจากความจำเป็นของผู้บริหารที่ต้องการลดความไม่แน่นอนใน กระบวนการตัดสินใจน้อยลง คุณค่าของสารสนเทศจะมีต่อผู้บริหารมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของสารสนเทศนั้นๆ สารสนเทศที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานทั้งภายในและภายนอกมีมากมายและ หลากหลาย จำเป็นต้องมีการเลือกสรรให้เหมาะสมกับงานและการตัดสินใจในแต่ละระดับ การใช้ประโยชน์ข้อมูลและสารสนเทศขึ้นอยู่กับคุณค่าและคุณภาพของข้อมูลและสารสนเทศ หากข้อมูลที่ป้อนเข้าสู่ระบบสารสนเทศไม่มีคุณค่าแล้วสารสนเทศที่เกิดขึ้นและเป็นผลลัพธ์จากการประมวลผลจะไม่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจจัดการสารสนเทศควรมีลักษณะเชิงคุณภาพ คือ ต้องมีความเกี่ยวเนื่องความทันสมัยความถูกต้องแน่นอนและการพิสูจน์ สุพัตรา แต่งเจริญ (2537 : 3) ได้ให้ความหมายว่า ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร คือ ระบบสารสนเทศที่ใช้ประโยชน์เพื่อการบริหารในหน่วยงานนั้น คือ ใช้ในการวางแผนควบคุมการ ปฏิบัติงานและ

วินิจฉัยงาน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 13) การเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการประมวลผลให้เป็นสารสนเทศ เพื่อใช้ในการบริหารหรือการจัดการถ้านำระบบสารสนเทศมาใช้ในการศึกษาซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลต่างๆทางการศึกษาและจัดการกระทำทำให้ข้อมูลมีความหมายเพื่อใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานและการบริหารเรียกว่าระบบสารสนเทศทางการศึกษา สรุปได้ว่า ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารคือ ระบบการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูล ทั้งหมดขององค์กรโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บ ทำให้เห็นภาพรวมขององค์กรปัจจุบันเพื่อเป็น ข้อมูลสำหรับผู้บริหารนำไปใช้ในการตัดสินใจ อันจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนและควบคุมงานให้ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและที่สำคัญคือ เพื่อลดความเลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษา ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา คุณภาพทางการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ จึงนับได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา เทคโนโลยีถูก นำมาประยุกต์ใช้เพื่อขยายขีดความสามารถของมนุษย์ ช่วยให้การทำงานดีขึ้น ในทางการศึกษาก็มีการนำเทคโนโลยี เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการด้านต่างๆ ของสถาบันการศึกษา และด้านการเรียนการสอนของครู มีการส่งเสริมการ ใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ การเรียนการสอน ให้ครูผู้สอนมีความรู้ ทักษะการสร้างสื่อ นวัตกรรม และ บทเรียนด้วยวิธีทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการพัฒนาสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายด้วยการใช้เทคโนโลยี วางแผนการ ความพร้อมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ในการจัดการศึกษา 3) แนวทางการพัฒนาสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายด้วยการใช้เทคโนโลยี วางแผนการ ความพร้อมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการตรวจสอบข้อมูล ในการจัดการศึกษา 4) แนวทางการพัฒนาสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายด้วยการใช้เทคโนโลยี วางแผนการ ความพร้อมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการประมวลผลข้อมูลในการจัดการศึกษา และ แนวทางการพัฒนาสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายด้วยการใช้เทคโนโลยี วางแผนการ ความพร้อมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับสุรพงษ์ วงษ์ทน (2552) ได้ศึกษา สภาพปัญหาและความต้องการในการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการเรียนการสอน ของครู กลุ่มโรงเรียนในเครือไทย-เทศโดยมีผลการวิจัยดังนี้ 1) สภาพการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารเพื่อการจัดการเรียนการสอน ของครูกลุ่มโรงเรียนในเครือไทย-เทศ มีสภาพการใช้ใน ภาพรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการ สนับสนุนของผู้บริหาร ด้านการพัฒนาคุณภาพ และด้าน การศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารเพื่อการจัดการเรียนการสอน 2) ปัญหาการศึกษาการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการ จัดการเรียนการสอน ของครูกลุ่มโรงเรียนในเครือไทย-เทศ มีปัญหาการใช้ในภาพรวมของแต่ละ ด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนา คุณภาพ ด้านการสนับสนุน ของผู้บริหาร และด้านการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อ การจัดการเรียนการสอน 3) ความต้องการในการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการ

จัดการเรียนการสอน ของครู กลุ่มโรงเรียนในเครือไทย-เทค ต้องการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเป็นอันดับแรก ต้องการ มีคอมพิวเตอร์ใช้งานทุกคนเป็นอันดับที่สองและต้องการมีซอฟต์แวร์ใช้งานในด้านต่างๆที่ทันสมัยและเพียงพอเป็นอันดับที่สาม เช่นเดียวกับ พิสุทธา อารีราษฎร์ และวิทยา อารีราษฎร์, (2553) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการ พัฒนาศักยภาพครูและผู้เรียนในการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาการเรียนรู้ซึ่ง เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของคนไทย การเสริมสร้างศักยภาพครูและ บุคลากรทางการศึกษาด้าน ICT ดำเนินการจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพครูให้สามารถใช้เทคโนโลยีพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้เรียนและสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างต่อเนื่อง การใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ นำรูปแบบหรือวิธีการดำเนินงานไปปรับใช้และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทย และสอดคล้องกับแนวทางพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการรองรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษา ซึ่งปัจจุบันการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษา ทำให้การศึกษามีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด เป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ได้ในการบริหารจัดการ การสอนที่ทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น Murgatroyd & Morgan (1994: 156) ได้กล่าวถึง ระบบการรวบรวมและการใช้สารสนเทศเพื่อการพัฒนางานดังนี้ 1) การรวบรวมสารสนเทศขั้นพื้นฐานก่อนที่จะจัดการเกี่ยวกับปัญหาจะต้องมี สารสนเทศพื้นฐานที่ดีเกี่ยวกับธรรมชาติของปัญหา เช่น ปัญหาเด็กหนีเรียนจะต้องมีสารสนเทศเกี่ยวกับอายุการใช้เวลาของผู้เรียน ความสามารถ เพศ จำเป็นต้องมีการตรวจสอบปัญหาการหนีเรียนเพื่อนำ มาใช้ประกอบพฤติกรรมมากกว่าการสรุปโดยไม่มีสารสนเทศพื้นฐาน 2) การวัดข้อมูลหรือความคิดความคิดหรือข้อมูลใดๆ จะต้องนำมาวัดไม่ใช่นำมารวบรวมเท่านั้นจะต้องนำมาวัดและประเมินเพื่อนำไปสู่ความเป็นจริงและนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับยุทธศาสตร์หรือการสนับสนุนข้อคิดเห็น 3) กระบวนการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนางานจะต้องมีการตรวจสอบและเข้าใจ กระบวนการใช้กระบวนการแผนภาพความคิดและเครื่องมืออื่นๆ คิดวิเคราะห์ข้อมูลจะทำให้เกิด ความเข้าใจการพัฒนางาน 4) การออกแบบเพื่อการพัฒนากระบวนการความเข้าใจกระบวนการเป็นขั้นตอนแรก ของการพัฒนางาน การออกแบบความคิดในการแสวงหากระบวนการปรับปรุงงานเป็นการพัฒนา คุณภาพขององค์การ 5) การตั้งมาตรฐานการตั้งยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จจะต้องมีมาตรฐานงานที่ จะนำไปสู่การปฏิบัติต้องใช้สารสนเทศที่มีอยู่ในการตั้งมาตรฐาน 6) การจัดการในการปฏิบัติความสำเร็จที่เป็นที่ยอมรับจะต้องมีการบันทึกความสำเร็จ โดยการบรรยายกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ และรักษาความสำเร็จไว้ให้ยั่งยืน การใช้สารสนเทศในการบริหาร (McLeod and Schell, 2001: 3) ผู้บริหารจะใช้สารสนเทศใน 5 ประการ คือ การบริหารงานบุคคล วัสดุ เครื่องจักร รวมถึงเรื่องอำนวยความสะดวก การเงิน สารสนเทศรวมถึงข้อมูลต่างๆ และในการบริหารจะใช้สารสนเทศในการวางแผน กลยุทธ์ การควบคุมติดตามงานในระดับบริหาร และการใช้สารสนเทศในการประชุมการบริหารและใช้ สารสนเทศในการควบคุมงานในระดับการปฏิบัติงาน ส่วนสารสนเทศในทางธุรกิจจะ

ใช้สารสนเทศใน การตลาด การผลิต และงบประมาณแหล่งทรัพยากรบุคคลและการบริการสารสนเทศซึ่งจะใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดระบบประมวลผลข้อมูล

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ผลจากการวิจัย แนวทางการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอกระทุ่มแบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความพร้อม ของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

10.1.1 สถานศึกษามีควรมีการกำหนดนโยบายด้วยการใช้เทคโนโลยี วางแผนการ ความพร้อม ของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการประมวลผลข้อมูลในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

10.1.2 สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายด้วยการใช้เทคโนโลยี วางแผนการ ความพร้อมของ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ในการจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

10.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

10.2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ความพร้อมของสถานศึกษา แนวนโยบายด้วยการใช้เทคโนโลยีในการ วางแผนการ ความพร้อมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ในการจัด การศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

10.2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร สถานศึกษามีการ กำหนดนโยบายด้วยการใช้เทคโนโลยี วางแผนการ ด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการ รวบรวมข้อมูลในการจัดการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการบริหารโรงเรียนต่อไป

11. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). *กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554 – 2563 ของประเทศไทย ICT2020*. กรุงเทพมหานคร. กระทรวงเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร : กรุงเทพฯ. จาก <https://www.mdes.go.th/content/download-detail/2965>

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542และที่แก้ไข เพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การ การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ *การจัดการเรียนการสอนและการวิจัยในศตวรรษที่ 21*. (2559). [สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2566]. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/619952>

- กุศลวัฒน์ คงประดิษฐ์. (2562). การใช้เทคโนโลยีเว็บ 2.0 ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างนิยม. วารสารศึกษาศาสตร์, 30(3), จาก 6561-Article Text-7813-1-10-20191224.pdf
- จงภพ ชูประทีป. (2550). การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน. [สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2566]. [ออนไลน์]. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/121138>
- จันทวรรณ ปิยะวัฒน์. (2555). [ค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2556]. ปัญหาเทคโนโลยีทางการศึกษา. สืบค้นจาก <http://www.gotoknow.org/posts/510530>
- ดารณี พิมพ์ข้างทอง. (2552). ระบบสารสนเทศในองค์กร. กรุงเทพฯ: ทริปเฟล็ด กรุ๊ป.
- พิสุทธา อารีราษฎร์ และวิทยา อารีราษฎร์. (2553) รายงานผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพครูบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนในการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย สาขา 4.
- สุพัตรา แต่งเจริญ. (2537). วิเคราะห์ความเป็นมาและบทบาทการใช้ MIS ในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ].
- สุรพงษ์ วงษ์ทน. (2552). สภาพปัญหาและความต้องการในการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อจัดการเรียนการสอนของครูกลุ่มโรงเรียนในเครือไทย-เทค. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จาก https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/4252/1/Fulltext_129484.pdf
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement*. 30(3).
- McLeod, Jr. Raymond & Schell, G. (2001). *Management Information Systems*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Murgatroyd, Stephen & Morgan, Colin. (1994). *Quality management and the school*. Buckingham: Open University Press.
- Sunanta Siripot. (2557). เทคโนโลยีสารสนเทศศตวรรษที่21. [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2566]. จาก <https://prezi.com/s8u52svb0x79/21/>

Volume 4 No 2 (May - August 2024)
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2567)

~ AR 64 ~

Wishing Journal Review.
วารสารภาวนาสารปริทัศน์

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิต
ในการปฏิบัติงานของครู เพื่อความสมดุลระหว่างการปฏิบัติงาน
และการดำรงชีวิตของครู ในสหวิทยศึกษาวังสีทา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

The relationship between the leadership of school administrators
and the quality of life in Work performance of teachers for the
balance between work and life of teachers in Wang Sitha
Interdisciplinary Education Under the Saraburi Primary
Educational Service Area Office 2

เกสร พฤษจันทร์¹ ดร.ไตรรัตน์ สิทธิกุล² ดร.จีรภัฏ สินธุอารีย์³

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต^{2,3}

สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม^{2,3}

Kesorn Pruekjan¹ Dr.Trairat Sittithun² Dr.Jeerath Sintuaree³

Master's degree students Department of Educational Administration

Siam Technology College ¹

Advisor Master of Education Degree Program^{2,3}

Department of Educational Administration Siam Technology College^{2,3}

E-mail : 64018113025@siamtechno.ac.th¹

Received : 15 August 2024 Revised : 5 September 2024 Accepted : 10 September 2024

บทคัดย่อ

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งที่จะเป็นแบบอย่าง เป็นผู้นำ และผู้ประสานงานในการบริหาร เมื่อใดก็ตามที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำที่ชาญฉลาดและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ย่อมส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความรู้สึกและมีเจตคติที่ดี ต่องานที่ทำมีความกระตือรือร้น มีความสุขในการทำงาน และยอมอุทิศตนเพื่องาน ซึ่งหากครูมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ผลการปฏิบัติงานย่อมมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะ

ผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตของครู ในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครู และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูของโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูของโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 108 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970) หลังจากนั้นได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อหาสัดส่วนของแต่ละโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีพฤติกรรมที่แสดงออกอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน (\bar{X} = 4.43) รองลงมาคือ การประสานงาน (\bar{X} = 4.42) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการสร้างแรงจูงใจ (\bar{X} = 4.39) 2) คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับในสังคม (\bar{X} = 4.39) รองลงมาคือ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (\bar{X} = 4.38) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม (\bar{X} = 4.08) 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยรวมพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวมเท่ากับ .768 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์ ภาวะผู้นำ คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน

Abstract

Educational institution administrators are considered to be very important people who will act as role models, leaders, and coordinators in administration. Whenever educational institution administrators have intelligent leadership and always keeping up with changes. It will result in teachers and educational personnel feeling and having a good attitude towards the work they do and being enthusiastic. Teachers and staff are happy to work and are willing to dedicate themselves to their work. If teachers have a good quality of working life. Performance results are effective and affect the quality of the students. Therefore, the researcher is interested in studying the subject. The relationship between the leadership of school administrators and the quality of life in Work performance of teachers for the balance between work and life of teachers in Wang Sitha Interdisciplinary Education Under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 2. The objectives are to 1) study the leadership of educational institution administrators. 2) Study the quality of life in teachers' work 3) Study the relationship between the leadership of school administrators and the quality of life of teachers at Wang Sitha Interdisciplinary School. Under the jurisdiction of Saraburi Primary Educational Service Area Office 2

This study is quantitative research. The sample used in the research was teachers of Wang Sitha Interdisciplinary School. Under the jurisdiction of the Saraburi Primary Educational Service Area Office, Area 2. Academic year 2022. The sample size is 108 people. The researcher used the table to determine the sample size according to the table of Krejcie and Morgan (1970). After that, a random sampling was done. Using a simple random sampling method to find the proportion of each school. The tools used in the research include: Questionnaire checking items. and a 5-level rating scale with confidence in the whole version equal to 0.981. The researcher analyzed the questionnaire data using a computer system. Using a ready-made social science program Statistics used in the research include frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The results of the research found that 1) the leadership of school administrators in Wang Sitha Interdisciplinary Education Center Under the jurisdiction of the Saraburi Primary Educational Service Area Office, Area 2. Overall, the behaviors expressed were at a high level (\bar{X} = 4.42). When considering each aspect, it was found that the areas with the highest averages are: In terms of building good relationships with the team (\bar{X} = 4.43). Next is coordination (\bar{X} = 4.42). And the aspect with the lowest average is Motivation aspect (\bar{X} = 4.39). 2) Quality of life in the work of teachers in Wang Sitha Interdisciplinary School. Under the jurisdiction of the Saraburi Primary Educational Service Area Office, Area 2. Overall, the quality of life in work is at a high level (\bar{X} = 4.31). When considering each aspect, it is found that The areas with the highest averages are: Participation and acceptance in society (\bar{X} = 4.39). Followed by job advancement and stability (\bar{X} = 4.38). And the aspect with the lowest average value is appropriate and fair compensation (\bar{X} = 4.08). 3) The relationship between the leadership of the facility administrators Study on the quality of life in the work of teachers in Wang Sitha Interdisciplinary School. Under the Saraburi Primary Educational Service Area Office, District 2. Overall, it was found that there was a high level of positive relationship. Statistically significant at the level .01 with an overall correlation coefficient equal to .768, which is consistent with the set assumptions.

Keywords: Relationship, Leadership, Quality of life in work

1. บทนำ

ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมมนุษย์ให้เกิดความเรียบร้อย ก่อให้เกิดการพัฒนาชีวิตที่เจริญก้าวหน้า และมั่นคง ครูจึงถูกมองจากสังคมทั่วไปว่าเป็นผู้กำหนดคุณภาพชีวิตของคนในสังคมประเทศด้วยเหตุนี้ครูจึงต้องรับหน้าที่พัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นไปตามความมุ่งหมายดังกล่าว หากครูบกพร่องต่อหน้าที่แล้ว การจัดการศึกษาย่อมล้มเหลวอย่างแน่นอน ดังนั้นครูจึงควรมีคุณลักษณะที่ดี คือ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ มีอุดมการณ์ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู เพราะคุณภาพ ของครูย่อมส่งผลให้การศึกษาประสบผลสำเร็จอย่างดีและมีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่มี อิทธิพลและส่งเสริมให้ครูประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาได้ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ควรมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์ เพราะในปัจจุบันนี้เป็นยุคปฏิรูปการศึกษาที่เข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งที่จะเป็นแบบอย่าง เป็นผู้นำ และ ผู้ประสานงานในการบริหาร เมื่อใดก็

ตามที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำที่ชาญฉลาดและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ย่อมส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความรู้สึกละเมียดและมีความสุขในการทำงาน มีความกระตือรือร้น มีความสุขในการทำงาน และยอมอุทิศตนเพื่องาน ซึ่งแน่นอนว่า ถ้าครูมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ผลการปฏิบัติงานย่อมมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนในสหวิทยศึกษา วังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครู เพื่อความสมดุทธ์ระหว่างการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตของครู ในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

3.1 ขอบเขตด้านประชากร

3.1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูของโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จาก 11 โรงเรียน จำนวน 151 คน

3.1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ครูของโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 108 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ (Krejce and Morgan, 1970: 607-610) หลังจากนั้นได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อหาสัดส่วนของแต่ละโรงเรียน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานในสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 35 ข้อ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การมีทักษะในการสื่อสาร การสร้างแรงจูงใจ การคำนึงถึงเป้าหมายความสำเร็จ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน และการประสานงาน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ประคอง กรรณสูต (2542: 26)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 24 ข้อ ซึ่งมี 5 ด้าน ได้แก่ ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะและปลอดภัย ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน การมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับในสังคม และความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ประคอง กรรณสูต (2542: 26)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง โดยใช้ความถี่ (Frequency)

3.3.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

(1) ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยการหาค่า IOC

(2) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของครอน

บาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

3.3.3 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.3.4 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดย

หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

4. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยการนำเสนอข้อมูลใน 2 ลักษณะ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีพฤติกรรมที่แสดงออกอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน (\bar{X} = 4.43) รองลงมาคือ การประสานงาน (\bar{X} = 4.42) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการสร้างแรงจูงใจ (\bar{X} = 4.39)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยการนำเสนอข้อมูลใน 2 ลักษณะ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานอยู่ใน ระดับมาก (\bar{X} = 4.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับในสังคม (\bar{X} = 4.39) รองลงมาคือ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (\bar{X} = 4.38) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม (\bar{X} = 4.08)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยรวมพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวมเท่ากับ .768 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์รายด้านระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พบว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน กับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครู ที่มีความสัมพันธ์สูง ได้แก่

4.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีทักษะในการสื่อสาร กับ คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครู ด้านการมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับในสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .803

4.2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างแรงจูงใจ กับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครู ด้านการมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับในสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมี ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .781

4.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงเป้าหมายความสำเร็จ กับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครู ด้านการมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับในสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .790

4.4 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน กับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครู ด้านการมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับในสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .759

4.5 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการประสานงาน กับ คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครู ด้านการมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับในสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .743

5. อภิปรายผล

5.1 ผลวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีพฤติกรรมที่แสดงออกอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน รองลงมาคือ การประสานงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และมีการแข่งขันที่รุนแรง ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ได้เข้ารับการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

จนกระทั่งสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางการศึกษา และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ได้บังคับบัญชา และผู้รับบริการด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารถือว่าเป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในองค์กร ซึ่งผู้บริหารทุกคนต้องถือว่าตนเองอยู่ในฐานะตัวแทนแห่งการเปลี่ยนแปลง การขับเคลื่อนองค์กรต้องอาศัยการมีผู้นำที่ดีและเก่ง มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางขององค์กร และมีทั้งศาสตร์และศิลป์รวมอยู่ในตนเอง เมื่อผู้นำมีภาวะผู้นำที่สอดคล้องต่อยุคสมัย รู้จักสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน ย่อมทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดการยอมรับ เชื่อมั่นและศรัทธาในตัวผู้นำ ส่งผลให้ทุกคนในองค์กรเกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงานจนสามารถพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pitsoe (2014: 144-145) ได้ศึกษาการบริหารจัดการของโรงเรียนที่มีวิธีการทำงานเป็นทีมของครูและผู้อำนวยการโรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในเขตคัมเวจ ประเทศยูกันดา วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้คือ การตรวจสอบความสามารถของสมาชิกเกี่ยวกับความรู้และการทำงานเป็นทีมของครูประถม จำนวน 40 คน จาก 10 โรงเรียนรัฐบาล โดยใช้แบบสำรวจเพื่อสอบถาม และการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าทุกคนยอมรับแนวคิดของการทำงานเป็นทีม รับรู้ การทำงานเป็นทีมในเชิงบวก โดยจะสร้างสภาพแวดล้อมที่มีความรับผิดชอบร่วมกัน ให้มีโอกาสในการแบ่งปันความรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นมืออาชีพ ส่วนการพัฒนาของบุคลากรที่เป็นสมาชิกบางส่วนยังขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นซึ่งเป็นอุปสรรคใหญ่ การศึกษาพบว่า การทำงานเป็นทีมในหมู่สมาชิก ส่งผลในเชิงบวกกับคุณภาพของการสอน เมื่อครูทำงานร่วมกันพัฒนาความไว้วางใจระหว่างกันและมีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในด้านการประสานงาน เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญประการหนึ่งของการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องมีเทคนิคเหล่านี้เข้ามาปรับใช้กับองค์กรซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้ นั่นคือ “ผู้นำ” ที่ต้องมีภาวะผู้นำและใช้หลักการประสานงานที่ดีในการหล่อหลอมทุกส่วนที่เกี่ยวข้องให้สามารถปฏิบัติภารกิจตามที้องค์กรมุ่งหวังให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมชนก ศรีทิพย์รัตน์ (2558) ได้ศึกษาภาวะผู้นำ กระบวนการในการวางแผน การประสานงานและการดำเนินงาน ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานในองค์กร กรณีศึกษา: พนักงานบริษัทเทเลคอมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานในองค์กร เพื่อศึกษาอิทธิพลของกระบวนการวางแผนที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานในองค์กร และเพื่อศึกษาอิทธิพลของการประสานงานและการดำเนินงานที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานในองค์กร พบว่าภาวะผู้นำด้านลักษณะผู้นำและภาวะผู้นำ ด้านการเป็นผู้กำกับดูแลที่ดีภายใต้กรอบจริยธรรมและคุณธรรม และด้านการจัดระบบกลไกการบริหารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการในการวางแผนด้านการจัดโครงสร้างองค์กร และด้านการนำ การประสานงานและการดำเนินงาน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสรุปได้ว่าภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อ องค์กรสูง

ช่วยให้เกิดการตัดสินใจ การสั่งการ การสร้างแรงจูงใจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอิทธิพล อย่างมากต่อผู้ตาม ซึ่งจะส่งผลต่อความอยู่รอดและความสำเร็จขององค์กร จากที่กล่าวมาแล้วนั้น ความสำคัญของภาวะผู้นำ คือ สิ่งที่ผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีเพื่อช่วยให้เกิดการตัดสินใจ การสั่งการ การสร้างแรงจูงใจผู้ตามให้ ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นสิ่งที่ทำให้การดำเนินงาน ขององค์กรหรือสถานศึกษาประสบความสำเร็จ ตามที่กำหนดเป้าหมายไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพรรณ เทียนคันฉัตร (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ พฤติกรรมผู้นำแบบพ่อแม่ พฤติกรรมผู้นำแบบทีม พฤติกรรม ผู้นำแบบสายกลาง พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลิต และพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งสัมพันธ์

5.2 ผลวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยรวมมีคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับในสังคม รองลงมาคือ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการครูในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 มีความพึงพอใจในชีวิตการปฏิบัติงานที่ตอบสนองสภาพความเป็นอยู่ ของตนเองไม่ว่าจะเป็นทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ซึ่งก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตการทำงานที่สมบูรณ์ มีความรู้สึกว่างานที่ทำอยู่มีความมั่นคง มีความปลอดภัย มีโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ส่งผลให้ข้าราชการครูเกิดความพึงพอใจในหน้าที่การงาน มีขวัญกำลังใจที่ดีต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อีกทั้งยังเป็นอาชีพที่ได้รับการยอมรับจากสังคม เป็นชีวิตการทำงานที่มีเกียรติ ได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการต่างๆ อย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลทำให้คุณภาพการทำงาน ของข้าราชการครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของมูฮัมหมัด มะลี (2560) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามควบคูวิซาสามัญ สังกัดสำนักงานการศึกษา เอกชนจังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อ พิจารณาแต่ละด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านการพัฒนา ความสามารถ ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคง ในงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิต ส่วนตัว ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ การเปรียบเทียบระดับคุณภาพ ชีวิตการทำงานจำแนกตามตัวแปร ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ สถานภาพครอบครัว และวิชาเอกมีความ

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตำแหน่ง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ เงินเดือนปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้ อายุ การศึกษาสูงสุด ระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ ณ โรงเรียนปัจจุบัน ระยะเวลารวมปฏิบัติหน้าที่ครู และตำแหน่งระดับบริหารไม่มีความแตกต่างกัน

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยรวมพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่า ภาวะผู้นำด้านการมีทักษะในการสื่อสาร มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับในสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทั้งภายนอกและภายในองค์กร เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสังคมที่มีความสำคัญสำหรับผู้ปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก การสื่อสารที่ประกอบไปด้วย การพูด การฟัง การเขียน และการเข้าใจผู้อื่นและสื่อสารกับทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยอมรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา รังคะวงษ์ (2565) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ดังนี้ 1. ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ที่ระดับมากหากพิจารณารายด้าน ทั้ง 5 ด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือ ภาวะผู้นำด้านการสื่อสาร ภาวะผู้นำด้านความยืดหยุ่น ภาวะผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำด้านความคิดสร้างสรรค์ และภาวะผู้นำด้านความร่วมมือตามลำดับ พบว่าอยู่ที่ ระดับมาก ซึ่งสำหรับผู้นำในยุคใหม่นั้น ต้องมีการสื่อสารที่สามารถพูดและเขียนได้อย่างน่าเชื่อถือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่จะสามารถรับรู้ และรับฟังสิ่งที่ผู้อื่นต้องการสื่อสารออกมาจริง ๆ อีกทั้งยังต้องใช้ทักษะกระบวนการในการสื่อสาร มาสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นในความคิดเห็นต่าง มีการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันและเป็นที่ยอมรับในสังคมที่ดีทั้งภายใน และภายนอกองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ พูนพงษ์ คุณา (2561) กล่าวว่า ครูสามารถทำงานเป็นทีมงานเดียวกัน กับเพื่อนร่วมงานได้รับการยอมรับ การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการทำงานจากเพื่อนร่วมงาน มีความสามัคคีกลมเกลียวกันโดยไม่มี การแบ่งพรรคแบ่งพวกครูให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งในเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัว สามารถประสานงานกับผู้บริหารเพื่อนร่วมงานทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมินีร์ แสงสุข (2560 : 102) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและสร้างสมการพยากรณ์ ภาวะผู้นำ

การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สามารถ สร้างสมการพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = .81 + 82X$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}_y = .82Z_x$ และงานวิจัยของ อรพรรณ เทียนคันฉัตร (2560 : 3,58, 83) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 คือ พฤติกรรมผู้นำแบบพ่อแม่ พฤติกรรมผู้นำแบบทีม พฤติกรรม ผู้นำแบบสายกลาง พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลิต และพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งสัมพันธ์

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครู เพื่อความสมดุลระหว่างการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตของครู ในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

6.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ด้านการสร้างแรงจูงใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรเพิ่มมากขึ้น ควรยกย่องและชมเชยเมื่อข้าราชการครูทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้เสมอ เพื่อให้ข้าราชการครูภาคภูมิใจในผลสำเร็จของงานที่ทำ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น รวมถึงพิจารณาผลตอบแทนและสวัสดิการให้เหมาะสม ก็จะทำให้ข้าราชการครูมีแรงจูงใจ ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.1.2 จากผลวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปรับค่าตอบแทนที่ข้าราชการครูได้รับให้เพียงพอต่อการ

ดำรงชีพตามภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับความรู้สึคนึกคิดและจิตใจของคนทำงานและให้ความสำคัญกับคน โดยถือว่าคนเป็นทรัพย์สินมีค่าอย่างหนึ่งขององค์กร ซึ่งถ้าบุคคลในแต่ละองค์กรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมมีขวัญ และกำลังใจ มุ่งมั่นในการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ และประสิทธิผลให้แก่องค์กรเพิ่มขึ้น ถ้าหากระบบของการจ่ายค่าตอบแทนที่ดี มีความมั่นใจว่าค่าตอบแทนในทุกรูปแบบที่องค์กรจ่ายให้กับบุคลากรมีความยุติธรรมเพียงพอแล้ว รวมถึงได้รับความยุติธรรมในการประเมินผลงานเพื่อปรับเพิ่มขึ้นเงินเดือนประจำปี และมีความพึงพอใจในเรื่องค่าตอบแทนต่างๆ ที่ได้รับ อีกทั้งหากเกิดความสมดุลระหว่างการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตของครู ก็จะทำให้เกิดคุณภาพชีวิตดีขึ้น เกิดความพึงพอใจที่จะทำงานอยู่ในองค์กรเดิม

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

6.2.2 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

6.2.3 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาในโรงเรียนในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

7. เอกสารอ้างอิง

- เชชินีร์ แสงสุข. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธรรมชนก ศรีทิพย์รัตน์. (2558). ภาวะผู้นำกระบวนการในการวางแผน การประสานงานและการดำเนินงานที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานในองค์กร กรณีศึกษา: พนักงานบริษัทเทเลคอมในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธรรมภรณ์ ฝะเอม. (2556). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาองค์กร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประคอง กรรณสูต. (2542). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- พูนพงษ์ คุณา. (2561). *คุณภาพชีวิตการทำงานและวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครู และบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์, ราชภัฏรำไพพรรณี.
- มุฮัมหมัด มะลี. (2560). *คุณภาพชีวิตการทำงานของ ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและการจัดการศึกษาอิสลา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุพัตรา รังคะวงษ์. (2565). *ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาคูระธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย.
- อรพรรณ เทียนคันฉัตร (2560). *ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จันทบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Education and Psychological Measurement*, 30(3).
- Pitsoe, J. Victor. (2014). *How do school Management Teams Experience Teamwork: A Case Study in the School in the Ka mwenge District*. Uganda. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(3).

แนวทางการใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีม
กับการบริหารงานวิชาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4

Guidelines for Leveraging Teamwork Relationships in Conjunction
with Academic Affairs Administration to Enhance
the Teaching Effectiveness of Secondary Schools under
Bangkok Educational Service Area Office 1 Group 4

จันทร์ธิดา จันทร์กล้า¹ ดร.ไตรรัตน์ สิทธิกุล² ดร.จิรัฏฐ์ สินธุอารีย์³
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹
อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต^{2,3}
สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม^{2,3}

Jantida Jankla¹ Dr.Trairat Sittithun² Dr.Jeerath Sintuaree³
Master's degree students Department of Educational Administration
Siam Technology College¹
Advisor Master of Education Degree Program^{2,3}
Department of Educational Administration Siam Technology College^{2,3}

E-mail : jantida_jankla@hotmail.com¹

Received : 15 August 2024

Revised : 29 August 2024

Accepted : 2 September 2024

บทคัดย่อ

การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน การลำดับขั้นตอนการดำเนินงาน การช่วยเหลือ และสนับสนุนซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การสื่อสารแบบเปิดเผย การให้ความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน หากบุคลากรในสถานศึกษามีการทำงานเป็นทีมที่ดี ก็มีแนวโน้มที่ให้งานวิชาการประสบความสำเร็จ ไปด้วย ซึ่งจะส่งผลดีต่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคลากรในสถานศึกษาใดมีการ ทำงานเป็นทีมน้อย ก็มีแนวโน้มที่ให้งานวิชาการมีการปฏิบัติน้อยตามไปด้วย ซึ่งไม่ส่งผลดีต่อการจัด

การศึกษาในสถานศึกษา ในการนี้ผู้วิจัยเป็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 มีความสนใจที่จะศึกษาในประเด็นดังกล่าวในหน่วยงานของตนเอง เพื่อนำมาสู่การพัฒนาที่ถูกต้อง เหมาะสมได้ต่อไป จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยในเรื่อง แนวทางการใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการเพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการทำงานเป็นทีมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 2) ศึกษาการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 3) ศึกษาความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 4) พัฒนาแนวทางการทำงานเป็น ทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 38 คน ครู จำนวน 829 คน รวมทั้งสิ้นเป็น จำนวน 867 คน ตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 ปีการศึกษา 2566 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เทียบกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970: 607-610) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน ครูจำนวน 265 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่ายตามแนวคิดของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การทำงานเป็นทีมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 โดยรวมภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ด้านเป้าหมายของทีม เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน ตามลำดับ 2) การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากค่ามากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการ วัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ 3) การทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาโดยรวมมีความสัมพันธ์

ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุดคือ ด้านเป้าหมายของทีม และด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

คำสำคัญ : การทำงานเป็นทีม การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

Academic management is the core of educational institutions, necessitating teamwork in decision-making, planning, process sequencing, assistance, and mutual support. Active participation in decision-making, transparent communication, and mutual trust contribute to effective teamwork. Successful academic teamwork tends to positively impact educational management efficiency. Conversely, limited teamwork among school personnel may lead to decreased academic performance, negatively affecting educational management.

The researcher, a teacher in a secondary school under the jurisdiction of the Educational Area Office, Bangkok Metropolitan Administration, Zone 1, Group 4, aims to investigate and improve the relationship between teamwork and academic management for enhanced teaching and learning efficiency. The study involved administrators and teachers from 11 secondary schools in the mentioned area during the 2023 academic year.

The objectives of the study were to: 1) Examine teamwork in secondary schools within the specified educational area. 2) Investigate academic management practices in secondary schools within the specified educational area. 3) Explore the relationship between teamwork and academic management in secondary schools within the specified educational area. 4) Develop strategies for effective teamwork and academic management in secondary schools within the specified educational area. The research used a sample group determined by Krejcie & Morgan's (1970) sample size table, comprising 38 administrators and 829 teachers, totaling 867 participants from 11 secondary schools during the 2023 academic year. The data collection tool was a questionnaire with a 5-point Likert scale. Data analysis included mean, standard deviation, and Pearson correlation analysis.

The research found that 1) Teamwork in secondary schools within the educational area was generally at a high level, encompassing aspects such as interpersonal relationships, acceptance of opinions, communication, and mutual trust. Team goals were consistently high across all dimensions. 2) Academic management in secondary schools within the educational area was rated as high overall, with specific practices related to research, outcome measurement, technology integration, learning process development, educational leadership, and curriculum development all scoring high. 3) Teamwork in schools showed a positive correlation with academic management at a statistically significant level of .01. The areas with the highest correlation were outcome measurement, evaluation, and learning outcome transfer, as well as internal quality assurance systems. The least correlated areas were team goals and outcome measurement.

Keywords: Teamwork, Academic Affairs Administration, School Administrator

1. บทนำ

การบริหารงานโรงเรียนนั้น การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญมาก เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนการสอน การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดหมายหลักของโรงเรียนและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียน คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนอยู่ที่งานวิชาการส่วนงานอื่นๆ เป็นงานสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (ชัยวัฒน์ อุทธา, 2556: 576) ที่กล่าวว่า การบริหารงานโรงเรียนนั้นงานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารงานมาตรฐานและคุณภาพของสถาบันการศึกษาทุกระดับ อาจพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการเป็นประการสำคัญ ผลงานด้านวิชาการจะเป็นสิ่งชี้ให้เห็นถึงมาตรฐานและคุณภาพของสถาบันนั้นๆ ว่ามีอยู่มากหรือน้อยเพียงใดงานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทและความรับผิดชอบของผู้บริหารว่าจะให้ความสำคัญและทุ่มเทสติปัญญา กำลังกาย กำลังใจเพื่อการบริหารงานวิชาการมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ต้องได้รับความร่วมมือ และความร่วมแรงร่วมใจจากบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย และนักเรียนทุกคน ถ้าหากบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนให้ความร่วมมือ มีความตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลังความสามารถ และมีความรับผิดชอบอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วนั้น ย่อมจะเป็นปัจจัยสำคัญอันที่จะทำให้งานวิชาการของสถานศึกษาพัฒนาต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพได้มาตรฐานจะเห็นได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้มีอำนาจในการบริหารที่จะอำนวยความสะดวกให้กิจการทุกอย่างดำเนินการไปตามแผนงานของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ ดังนั้นการ

บริหารงานวิชาการจึงเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นงานที่สำคัญมาก และเป็นหัวใจของการบริหารงานทั้งหมด ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนักในการมีส่วนร่วม เพื่อให้การส่งเสริม สนับสนุน ร่วมคิดร่วมทำ ในการทำงานเป็นทีมต้องได้รับการเตรียมความพร้อม มองเห็นคุณค่า มีความรู้ความเข้าใจ ตลอดถึงการติดตามกำกับดูแลการดำเนินงานในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาการทำงานเป็นทีม และการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้เกิดขึ้นในองค์กร หรือพัฒนาบุคลากรได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการทำงานเป็นทีมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4

2.2 เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4

2.4 เพื่อพัฒนาแนวทางการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

(1) ขอนหนังสือจากวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

(2) ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถามให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 และกำหนดวันรับคืนแบบสอบถาม

(3) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ขอบเขตด้านประชากร

3.1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 38 คน ครู จำนวน 829 คน รวมทั้งสิ้นเป็น จำนวน 867 คน

3.1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 ปีการศึกษา 2566 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970: 607-610) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน ครูจำนวน 265 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 การทำงานเป็นทีมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านเป้าหมายของทีม ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ประคอง กรรณสูต (2542: 26)

ตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ประคอง กรรณสูต (2542: 26)

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะแนวทางการการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.3.2 การทำงานเป็นทีมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2535: 79)

3.3.3 การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2535: 79)

3.3.4 การหาความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 วิเคราะห์โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment Correlation Co-efficient)

4. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 การทำงานเป็นทีมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 1 ด้าน คือ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.60$) อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ดังนี้

ด้านการยอมรับนับถือ ($\bar{x} = 4.49$) รองลงมา ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{x} = 4.20$) ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 4.15$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเป้าหมายของทีม ($\bar{x} = 4.09$)

4.2 การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือ 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{x} = 4.48$) 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{x} = 4.41$) 7) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{x} = 4.38$) 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.35$) 5) ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{x} = 4.26$) 6) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.17$) และ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.13$) ตามลำดับ

4.3 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 จำนวน 12 ด้าน ความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน (Y_3) และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (Y_6) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .968 ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด คือ ด้านเป้าหมายของทีม (X_3) และด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน (Y_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .01

4.4 แนวทางการใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 ทั้ง 5 ด้าน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 5 คนโดยภาพรวม มีการเสนอความคิดเห็น ดังนี้ 1) ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง เปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและพัฒนางาน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ และมอบหมายงานให้ชัดเจน พัฒนาทักษะการสื่อสาร ความเป็นผู้นำการตัดสินใจ พัฒนางานให้เป็นระบบ มีประสิทธิภาพสูง รวมถึงมีการให้รางวัล และการประชุมเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านการติดต่อสื่อสาร ควรสร้างความตระหนักให้ผู้บริหาร และครูเห็นความสำคัญของการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน โดยข้อมูลที่สื่อสารต้องมีความชัดเจน เข้าใจง่าย ผู้รับและผู้ส่งสามารถตอบข้อสงสัยซึ่งกันและกันได้ และเน้นการสื่อสารทางบวก 3) ด้านเป้าหมายของทีม ควรมีการประชุมพูดคุย เพื่อกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน สร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่ดีในการพัฒนางาน และมีการเสริมแรงเมื่อบุคลากรทำผลงานสำเร็จ 4) ด้านการยอมรับนับถือ ควรจัดให้มีการประชุมสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้บริหารและครูได้มีโอกาสได้แสดง

ความคิดเห็น และรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน ได้เห็นและเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งจะก่อให้เกิดการยอมรับและเข้าใจในความสามารถของผู้อื่น ซึ่งจะทำให้การทำงานเป็นทีมเกิดประสิทธิผลมากขึ้น

5) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ควรมีการอบรมสัมมนาหรือกิจกรรมที่สร้างสัมพันธภาพที่ดีของบุคลากรภายในโรงเรียน

5. อภิปรายผล

5.1 การทำงานเป็นทีมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านประกอบด้วย ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านเป้าหมายของทีม ด้านการยอมรับนับถือ ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ใช้หลักการในการบริหารจัดการในสถานศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม มีการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะทุกองค์กรณ์นั้นไม่สามารถทำงานได้สำเร็จ โดยบุคคลเพียงคนเดียว จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือของคนในองค์กร ทั้งในด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล การมีสัมพันธภาพที่ดีของสมาชิกในทีม เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรสอดคล้องกับ Woodcock (1989: 247) ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การทำงานเป็นทีม เป็นการทำที่แต่ละบุคคลมาทำงานร่วมกัน เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จที่มากกว่าการที่จะทำงานเพียงลำพัง และยังทำให้เกิดความกระตือรือร้น เกิดความพึงพอใจ และสนุกสนานในการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อริศขรา อุ่มสิน (2560: 4) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิศรา ต้นสอน (2565: 55-59) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร และครูในจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่าระดับการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารและครู โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีการปฏิบัติร่วมกันอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการติดต่อสื่อสาร รองลงมาคือด้านการร่วมมือ และด้านที่มีการปฏิบัติร่วมกันระดับมากค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปทุมกาญจน์ ทรงอาจ ชยากานต์ เรืองสุวรรณ (2565: 66) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดและสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทวัตร ทาหอม (2564: 231) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาใน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณฯ พงษ์ม่วงพูล, ปริญญา มีสุข (2560: 169) ได้ศึกษาเรื่องการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jasper (2010: online) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างทีมงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในโรงเรียน ผลการศึกษพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการสร้างทีมงาน คือ การกำหนดกลยุทธ์ใหม่ๆ การสร้างความไว้วางใจ การกำหนดเป้าหมายความสำเร็จ การกำหนดบทบาทหน้าที่ การมีสมรรถนะของทีม การติดตามและสะท้อนผลเมื่อพิจารณาผลจากการทดลองโดยใช้ข้อสรุปประกอบทั้ง 6 ด้าน พบว่า การทำงานเป็นทีมของครูโดยรวมอยู่ในระดับสูง ทั้ง 2 โรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pitsoe (2014: 144-145) ได้ศึกษาการบริหารจัดการของโรงเรียนที่ทำวิธีการทำงานเป็นทีมของครูและผู้อำนวยการโรงเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนรัฐบาลในเขตคัมเวน ประเทศยูกันดา ผลการศึกษพบว่า การทำงานเป็นทีมในหมู่สมาชิก ส่งผลในเชิงบวกกับคุณภาพของการสอนเมื่อครูทำงานร่วมกันพัฒนาความไว้วางใจระหว่างกันและมีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Grimmer (2014: online) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อภาวะผู้นำด้านการสร้างทีมงานที่ประสบความสำเร็จในองค์กร ผลการศึกษพบว่า ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อภาวะผู้นำด้านการสร้างทีมงานในองค์กร คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ประสิทธิภาพของการทำงานเป็นทีม การบริหารจัดการทีมงานอย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดเป้าหมายในการทำงานอย่างชัดเจน การชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ทีมงานเข้าใจอย่างละเอียด การสนับสนุนด้านการเงินและทรัพยากรด้านต่างๆ ตามความเหมาะสม จัดโครงสร้างองค์กรที่เกื้อหนุนกับการทำงานเป็นทีม การกระจายอำนาจในการบริหารงาน สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ทั้งนี้การบริหารจัดการทีมจะอยู่ในความรับผิดชอบและการกำกับดูแลของหัวหน้าทีมเป็นสำคัญ

5.2 การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากค่ามากไปหาน้อย ประกอบด้วย ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเพราะการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการนั้นผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจบริบทของสถานศึกษา และได้รับการพัฒนาจากสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารวิชาการมากขึ้น และได้นำหลักการจากการศึกษาอบรมมาสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ที่ให้ผู้บริหาร และครูร่วมกันปฏิบัติงานวิชาการและปัจจุบันการปฏิบัติงานบริหารวิชาการเป็นไปตามหลักการบริหารวิชาการมากขึ้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ อารี ศรีไสพัฒนกุล และคณะ (2560: 194) ได้ศึกษาบทบาทของครูผู้ช่วยในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของครูผู้ช่วยในการบริหารงานวิชาการ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยบทบาทของครูผู้ช่วยในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทวัตร ทาหอม (2564: 231) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณภาพษ์ผ่องพูล, ปริญญา มีสุข (2560: 169) ได้ศึกษาเรื่องการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith (2006: 139) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการ ในสหรัฐอเมริกา พบว่า การจะทำให้ การบริหารงานวิชาการมีสมรรถภาพสูงต้องส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนหลายๆ วิธีให้คณะครูมีส่วนร่วมในการจัดวางแผนการอบรม จัดโครงการให้ครูได้สับเปลี่ยนกับเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการณ์สอน การประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติงาน การสาธิตการสอนกรณีศึกษาครูใหม่วิจารณ์การปฏิบัติงานครูโดยไม่เสียกำลังใจให้ครูมีเวลาสอนมากขึ้น ให้ครูมีส่วนร่วมในการเลือกวัสดุที่สนับสนุนการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับวิชาการศึกษาแก่ครูตลอดจนค่าที่พักและครูที่ไปอบรมทางวิชาการ

ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 11 ปี จึงมีวิสัยทัศน์ และให้ความสำคัญกับงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา งานวิชาการเป็นงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียน งานวิชาการเป็นเครื่องกำหนดการจัดสรรทรัพยากรให้แก่สถานศึกษา เป็นเครื่องตัดสินคุณภาพของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จ และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักในสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการ กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูร่วมมือกัน ในการปรับปรุงงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่เสมอ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งจึงต้องรู้จักวางแผน การติดต่อสื่อสารการประสานงาน การควบคุมบังคับบัญชา การวินิจฉัยสั่งการ การมอบหมายงานให้ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้การปฏิบัติงานวิชาการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน

5.3 การทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 ความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบ โอนผลการเรียน (Y3) และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านที่มี ความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านเป้าหมายของทีม และด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัยริน เลิศจิรัชยวงศา และคณะ (2564: 270) ได้ศึกษาเรื่องทักษะการบริหารของ ผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ทักษะการบริหารของผู้บริหารด้านเทคนิค ด้านมโนภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทวัตร ทาหอม (2564: 231) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการ บริหารงานวิชาการในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ปราจีนบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณฯ พงษ์พ่องพูล, ปริญญา มีสุข (2560: 169) ได้ศึกษาเรื่องการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีมส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการไว้วางใจซึ่งกันและ กัน ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านเป้าหมายของทีม ด้านการยอมรับนับถือ และด้านการมีปฏิสัมพันธ์

ทั้งนี้เนื่องมาจากในงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นต้องอาศัยการทำงาน เป็นทีม ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน การลำดับขั้นตอนการดำเนินงาน การ ช่วยเหลือ และสนับสนุนซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การสื่อสารแบบเปิดเผย การให้ความ ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งมีความสำคัญทางบวกในระดับมาก หมายความว่า ถ้าบุคลากรในสถานศึกษาได้มีการ ทำงานเป็นทีม ก็มีแนวโน้มที่ทำให้งานวิชาการมีการปฏิบัติมากตามไปด้วยซึ่งจะส่งผลดีต่อการจัดการศึกษาที่มี ประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคลากรในสถานศึกษาได้มีการทำงานเป็นทีมน้อย ก็มีแนวโน้มที่ทำให้งาน วิชาการมีการปฏิบัติน้อยตามไปด้วย ซึ่งไม่ส่งผลดีต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

6.1.1 การทำงานเป็นทีมด้านเป้าหมายของทีม มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมากแต่เมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานเป็นทีมด้านอื่นๆ พบว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารจึงควรมีการส่งเสริมการตั้งเป้าหมายของครูในการปฏิบัติงาน สร้างความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานที่ถูกต้องชัดเจนร่วมกัน ซึ่งเป้าหมายเป็นเครื่องมือในการบอกทิศทางการทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จ และสมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงานขึ้นมาด้วยความเต็มใจ

6.1.2 การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการบริหารงานวิชาการด้านอื่นๆ พบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับท้ายสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความเป็นเอกภาพของชาติมุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากลเพื่อให้ได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งด้านการกำหนดแผนการเรียนการสอน กำหนดสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ร่วมประเมินผล ติดตาม และตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และร่วมมือกับสถานศึกษาในการอบรมดูแลผู้เรียนเพื่อที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียนตลอดจนปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนเพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน

6.1.3 การทำงานเป็นทีมด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนในระดับสูงสุด ดังนั้นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 4 ควรสร้างการทำงานที่มีความเป็นกันเอง มีการสร้างบรรยากาศการทำงานที่สนับสนุนเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือกัน มีความห่วงใยเอื้ออาทรต่อกัน รวมถึงแสดงความรู้สึกระหว่างสมาชิกในทางที่ดี สามารถที่จะช่วยเหลือและฟังพวาอาศัย ทำให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงาน

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมกับสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ

6.2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีม และรูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ

6.2.3 ควรศึกษารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จะส่งผลให้การทำงานเป็นทีมประสบความสำเร็จ

7. เอกสารอ้างอิง

- ชนิดิศา ต้นสอน. (2565). การศึกษาการทำงานเป็น ทีมของผู้บริหารและครูในจังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วารสารสิรินธรปริทรรศน์. 23 (2).
- ชัยวัฒน์ อุทธา. (2556). การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น. 2(1).
- ดุสิตา เลหาพันธุ์ และภคณัฐ สมพงษ์ธรรม. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัด ตรด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วารสารวิชาการ. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. ฉบับสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์. 9 (3).
- นนทวัตร ทาหอม. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปทุมกาญจน์ ทรงอาจ. ขยากานต์ เรืองสุวรรณ. (2565). แนวทางการพัฒนาการทำงานเป็นทีม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2552). ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม. กรุงเทพฯ: วิ.เจ.พรินต์ติ้ง.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2556). การสร้างทีมงาน. กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.
- สุวรรณษา พงษ์อ่อนกุล, ปริญญา มีสุข. (2560). การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อรอัยริน เลิศจิรัชยวงศา. ลินดา นาคโปย และกัญกร เอี่ยมพญา. (2564). ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. วารสารสิรินธรปริทรรศน์. 22 (1).
- อริศรา อุ่มสิน. (2560). การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี.

- อารี ศรีโสพัฒนกุล, อรุณ จุติผล และสำเร็จ จันทร์ชุม. (2560). บทบาทของครูผู้ช่วยในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.9 (1) : 194.
- อำนวยการ มีสมทรัพย์. (2553). การศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Jasper. J. D. (2010). *Teaming as a School Enhancement strategy : An Examination of the Conditions. Features and Dynamics of Teacher Work Teams in two Local Elementary Schools.*
- Grimmer. Jordan. L. (2014). *Leadership and Team Building Factors that Contribute to the Success of Archives and Records.* [online]. Available.from: <http://cedar.wvu.edu/wwuet/336/>.
- Krejcie, R.V.and Morgan, D.W. (1970). *Determining Sampling Size for Research Activities.* Educational and Psychological Measurement. 30 (3).
- Pitoe, J.V. (2014). *How do school management teams experience teams experience teamwork: A case study in the school in school in the Kamweng district.* Uganda Mediternean. Journal of social science, 5 (3).
- Smith, David. (2006). *Exploring Innovation.* Berkshire: McGraw-Hill Education.
- Woodcock, M. & Francis, D. (1994). *Teambuilding strategy.* (2nd ed.). England : Gower House.

Volume 4 No 2 (May - August 2024)
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2567)

~ AR 94 ~

Wishing Journal Review.
วารสารภาวนาสารปริทัศน์

**การประยุกต์การบริหารงานวิชาการตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ
เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเมืองพิจิตร**

**Implementing Academic Management Practices According to the
Guidelines of the Ministry of Education to Enhance the Academic
Performance of schools in the Mueang Phichit Campus Affiliated with
the Office of Secondary Education Area, Mueang Phichit District.**

มนทิรา นิมสมบุญ¹ ดร.ไตรรัตน์ สิทธิพูล² ดร.จีรภัฏฐ์ สินธุอารีย์³

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต^{2,3}

สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม^{2,3}

Montira Nimsomboon¹ Dr.Trairat Sittithun² Dr.Jeerath Sintuaree³

Master's degree students Department of Educational Administration

Siam Technology College¹

Advisor Master of Education Degree Program^{2,3}

Department of Educational Administration Siam Technology College^{2,3}

E-mail : 64018113025@siamtechno.ac.th¹

Received : 15 August 2024

Revised : 4 September 2024

Accepted : 10 September 2024

บทคัดย่อ

สภาพสังคมโลกปัจจุบันมีการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงรวดเร็วอย่างเป็นพลวัต สภาวะการณดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อ การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบท ประเทศไทยจึงเกิดการปฏิรูปการศึกษาที่อาศัยการปรับกระบวนการการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการจัดกระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และค่านิยมหลักในการจัดการศึกษา ทำให้โรงเรียนต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และพร้อมที่จะยกระดับการศึกษาในโรงเรียนเพื่อตอบโจทยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (สุวิตรา บุญแจ้ง และคนอื่น ๆ, 2563: 496) การบริหารงานวิชาการโรงเรียนจึงกลายเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่าง

ยิ่ง ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวดัชนีชี้วัดคุณภาพที่สำคัญของการศึกษาซึ่งสังคมไทยและกระทรวงศึกษาธิการกำลังให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ และพยายามพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่งสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคมว่าสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามที่สังคมคาดหวังและสามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและบรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารงานวิชาการตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 2) ศึกษาแนวทางการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิจิตร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกใช้สูตร Taro Yamane (1973: 727-728, อ้างถึงใน สุทธนู ศรีไสย์, 2551: 53) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 แทนค่าสูตรในประชากร เมื่อขนาดประชากรผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเมืองพิจิตร คือ 372 คน จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 193 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample random Sampling)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนา เรื่อง การประยุกต์การบริหารงานวิชาการ ตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเมืองพิจิตร

ประชากร ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ปีการศึกษา 2566 จำนวน 7 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 18 คน ครู 354 คน จำนวน 372 คนปีการศึกษา 2566 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973: 727-728, อ้างถึงใน สุทธนู ศรีไสย์, 2551: 53) ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน ครูจำนวน 188 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตรพบว่าโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ คือ

ค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสูงสุด อยู่ในระดับมาก ด้านการนิเทศการศึกษา คือ ค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับ 2 อยู่ในระดับมาก ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน คือ ค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับ 3 อยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา คือ ค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับ 4 อยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ , สหวิทยาเขตเมืองพิจิตร

Abstract

The current global societal landscape is undergoing rapid and profound changes. This situation has led to significant impacts on educational management, necessitating adjustments to adapt to the evolving context. Thailand has initiated educational reforms that rely on adapting educational processes to keep pace with global changes. This has resulted in changes to curriculum, assessment criteria, and educational management principles. Schools must be aware of these changes and be prepared to elevate the standard of education to meet evolving demands. Educational management has become crucial for schools, with administrators being required to prioritize it significantly. Academic performance serves as a vital indicator of education quality, with Thai society and the Ministry of Education placing great importance on it. Efforts are being made to enhance the quality of education across all institutions. It is essential to instill confidence in society that education can be managed effectively to meet societal expectations and ensure that teaching and learning processes lead to improved academic outcomes, aligning with established educational standards. Researchers are interested in studying educational management following the guidelines of the Ministry of Education to enhance the academic performance of schools in the Phichit Educational Service Area under the jurisdiction of the Phichit Provincial Education Office. The objectives of this research are to: 1) Study the educational management practices of schools. 2) Explore strategies to enhance academic performance through educational management in schools within the Phichit Educational Service Area under the jurisdiction of the Phichit Provincial Education Office.

Population consists of school administrators and teachers in secondary schools within the Phichit Educational Service Area under the jurisdiction of the Phichit Provincial Education Office. The sample group was determined using the Taro Yamane formula (1973: 727-728, cited in Sutthanoon Srisai, 2008: 53) at a confidence level of 95% and a margin of error of 0.05. With a population size of 372 school administrators and teachers in secondary schools within the Phichit Educational Service Area, the sample size is 193 individuals. The selection was done through simple random sampling.

The objectives of this research are : to study the academic management practices of schools within the Phichit Educational Service Area under the jurisdiction of the Phichit Provincial Education Office. To explore strategies for developing the implementation of academic management in line with the guidelines of the Ministry of Education to enhance the academic performance of schools within the Phichit Educational Service Area under the jurisdiction of the Phichit Provincial Education Office.

The population consists of school administrators and teachers in secondary schools within the Phichit Educational Service Area under the jurisdiction of the Phichit Provincial Education Office, during the academic year 2566. There are a total of 7 schools comprising 18 administrators and 354 teachers, totaling 372 individuals. The sample group was determined using the Taro Yamane formula (1973: 727-728, cited in Sutthanoon Srisai, 2008: 53). With 5 administrators and 188 teachers, the research utilized a questionnaire with a proportional scale of 5 levels. Data analysis was conducted using mean, standard deviation, and correlation analysis.

The research findings indicate that the academic management of schools within the Phichit Educational Service Area under the jurisdiction of the Phichit Provincial Education Office is generally practiced at a high level. When considering each aspect individually, it was found that each aspect is rated high in the following order, based on the average values: 1. Learning process: Ranked highest, indicating a high level of practice. 2. Educational administration: Ranked second, also at a high level. 3. Assessment, evaluation, and grading: Ranked third, indicating a high level. 4. Internal quality assurance system and educational standards: Ranked

fourth, still at a high level. 5. Curriculum development: Rated lowest in average value but still considered at a high level.

Keywords: Academic management, Mueang Phichit Campus

1. บทนำ

สภาพสังคมโลกปัจจุบันมีการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงรวดเร็วอย่างเป็นพลวัต ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เกิดการมุ่งเน้นพัฒนาประเทศ ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด สภาวะการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบทประเทศไทยจึงเกิดการปฏิรูปการศึกษาที่อาศัยการปรับกระบวนการการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกโดยปรับตามแนวโน้มของโลกการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งสร้างสมรรถนะที่จำเป็นร่วมไปกับการใช้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล เข้าไปช่วยในการศึกษาให้สามารถสร้างสมรรถนะที่จำเป็นได้ทั้งของนักเรียนและครู (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2563: 58) ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการจัดการเรียนรู้อิง การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเกณฑ์ต่าง ๆ และค่านิยมหลักในการจัดการศึกษา ทำให้โรงเรียนต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และพร้อมที่จะยกระดับการศึกษาในโรงเรียนเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นพัฒนาศักยภาพทางวิชาชีพของครูเพื่อนำไปสู่การพัฒนานักเรียนให้มีความพร้อมทั้งความรู้ความสามารถตอบสนอง ความต้องการของสังคมในอนาคตได้ (สุวิตรา บุญแจ้ง และคนอื่น ๆ, 2563: 1496) การบริหารงานวิชาการโรงเรียนจึงกลายเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนงานด้านอื่น ๆ นั้น แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่เป็นเพียงส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร และการที่จะตรวจสอบว่าสถานศึกษาใดผู้บริหารให้ความสำคัญต่องานวิชาการนั้นสามารถดูได้จากสถานศึกษามีขอบเขตของงานวิชาการอย่างชัดเจน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และแนวคิดใหม่ ๆ ในการพัฒนางาน ครูมีความตระหนักและร่วมมือกันพัฒนางานวิชาการอย่างจริงจังสามารถนำปรัชญาของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติตามโครงการต่าง ๆ ได้อย่างดีเยี่ยม และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2553: 143) สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560: 91) ที่กล่าวว่า การที่จะเสริมสร้างระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายและความมุ่งหวังของทุกภาค ส่วนผู้บริหารสถานศึกษา ถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการศึกษาในฐานะผู้นำของโรงเรียนโดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำมีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถทั้งด้านบริหารและวิชาการตามมาตรฐานสมรรถนะ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 91) ทั้งนี้การบริหารงานวิชาการที่มี

ประสิทธิภาพไม่แต่จะเป็นเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเท่านั้นแต่ยังเป็นเครื่องมือชี้วัดความสามารถในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาได้อีกด้วย

เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวดัชนีชี้วัดคุณภาพที่สำคัญของการศึกษาซึ่งสังคมไทยและกระทรวงศึกษาธิการกำลังให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ และพยายามพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่งสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคมว่าสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามที่สังคมคาดหวังและสามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและบรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้จึงมีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างกว้างขวางจากการศึกษา จึงกล่าวได้ว่า ผู้บริหารงานวิชาการเป็นหลัก และหัวใจที่สำคัญของโรงเรียน และเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความรู้ ความสามารถ สร้างสรรค์นวัตกรรมด้านการเรียนรู้ และขยายศักยภาพการเรียนรู้ของสมาชิก รวมทั้งมีจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดีการจัดการศึกษาโดยเฉพาะคุณภาพการบริหารงานวิชาการที่มีผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาสร้างกระบวนการและเป้าหมายการพัฒนาที่คงอยู่เพื่ออนาคตอย่างยั่งยืนได้นั้นทำให้แนวทางการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยงานบริหารงานวิชาการ ได้รับความสนใจ ด้วยผู้บริหารสถานศึกษาในโลกการเปลี่ยนแปลงจะอย่างไรให้การจัดการศึกษามีการพัฒนา และขับเคลื่อนเชื่อมโยงการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายเพื่อสามารถสร้างอิทธิพลต่อการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ ญัตติวาระ ประยูรธรรม (2552: 46) กล่าวว่า ลักษณะของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการวัดและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อการ ตรวจสอบการสอนของผู้สอน และผลการเรียนของผู้เรียนในการเรียนรู้ด้านต่างๆ คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ ว่ามีความรู้ ความสามารถ หรือมีผลสัมฤทธิ์ตรงตาม วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนหรือไม่ ซึ่งการวัดความสามารถของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมาย และลักษณะวิชาที่สอน คือวัดด้านเนื้อหาวัดด้านปฏิบัติเป็นความสามารถของผู้เรียนในการพัฒนาตนเอง โดยอาศัยการเรียนในวิชาต่าง ๆ การร่วมกิจกรรมตลอดจนการพัฒนาร่างกายและทักษะด้วย เพราะผู้บริหารและงานวิชาการสถานศึกษาต่างมีเป้าหมายว่า จะบริหารงานเพื่อนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยงานวิชาการให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งเป้าหมายแต่เหนือขึ้นไปกว่านั้น คือการต้องการให้การบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน และยังคงอยู่เมื่อเวลาผ่านไปทำอย่างไรให้การบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จเช่นเดิม

ปัจจุบันสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร สหวิทยาเขตเมืองพิจิตรมีโรงเรียนจำนวน 7 โรงเรียน แบ่งออกได้ดังนี้ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 1 โรงเรียน สถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 1 โรงเรียน สถานศึกษาขนาดกลางจำนวน 1 โรงเรียน และสถานศึกษาขนาด

เล็กจำนวน 4 โรงเรียน จากสภาพปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการสอบ O-NET ของผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 ได้คะแนนในรายวิชา ภาษาไทย 52.30 คณิตศาสตร์ 21.58 วิทยาศาสตร์ 30.79 ภาษาอังกฤษ 25.90 ซึ่งเปรียบกับในระดับสังกัด ในรายวิชา ภาษาไทย -1.61 คณิตศาสตร์ -3.08 วิทยาศาสตร์ -2.88 ภาษาอังกฤษ -5.85 และในระดับประเทศในรายวิชาภาษาไทย -0.65 คณิตศาสตร์ -2.81 วิทยาศาสตร์ -2.53 ภาษาอังกฤษ -6.15 สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 (2565) ได้สะท้อนถึงปัญหาและสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ทั้งนี้การจัดการศึกษาของโรงเรียนต้องยึดหลักตอบสนองความต้องการ และความสนใจของเด็กเป็นสำคัญที่สุด จึงทำให้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุดโดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาเรื่อง การประยุกต์การบริหารงานวิชาการ ตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และการบริหารงานวิชาการให้สามารถสร้างระบบการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการประยุกต์การบริหารงานวิชาการ ตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เรื่อง การประยุกต์การบริหารงานวิชาการ ตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร

3.1 ขอบเขตด้านประชากร

3.1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร จำนวน 7 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร 18 คน ครู 354 คน จำนวน 372 คน

3.1.2 ตัวอย่าง

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกใช้สูตร Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 0.05 แทนค่าสูตรในประชากร เมื่อขนาดประชากรผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเมืองพิจิตร คือ 372 คน จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 193 คน คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample random Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยตำแหน่ง เพศ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert)

ตอนที่ 3 การสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดเลือกแบบเจาะจง

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ(Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2535: 79)

ตอนที่ 3 การสัมภาษณ์โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และวิเคราะห์การสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

4. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประยุกต์การบริหารงานวิชาการตามแนวทางของกระทรวง ศึกษาธิการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเมืองพิจิตรทั้ง 5 ด้าน พบว่าภาพรวมมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษา และเป็นงานที่สำคัญมากที่สุดในโรงเรียน เป็นตัวชี้วัดให้เห็นถึงการมีมาตรฐาน และคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานวิชาการอย่างมีคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษา แสดงถึงประสิทธิภาพที่จะส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพที่พึงประสงค์ เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารวิชาการอยู่ที่การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ การบริหารงานวิชาการเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของโรงเรียน ความสำเร็จของโรงเรียนมักจะพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิต คือ ตัวนักเรียน ดังนั้นคุณภาพของผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจึงเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ นุชเรศ คำดีบุญ (2564) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานของสถานศึกษาสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ การวัดผลและประเมินผล การจัดการเรียนการสอนการวางแผนงานวิชาการ และการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 มีผลการประเมินความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ อยู่ ในระดับมาก โดยมีแนวทางการพัฒนาแต่ละด้าน ดังนี้การพัฒนาหลักสูตร คือ ควรบูรณาการเนื้อหา หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนเป็นมาตรฐานเดียวกัน การวางแผนงานวิชาการ คือ ควรจัดเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของโรงเรียน ให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดตารางเรียนของโรงเรียนลดภาระงานอื่นๆของครูที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียน

การสอน คือ ควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเสริมสร้างจัดบรรยากาศ ในโรงเรียนที่ช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน พัฒนาห้องสมุดให้เอื้อต่อการเรียนรู้แก่นักเรียน การวัดผลและประเมินผล คือ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริงนำผลการประเมิน มาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อใช้เป็นแนวทางในปีต่อไปและพัฒนานักเรียนให้ศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยด้านวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีให้เพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับ สารินทร์ เอี่ยมครอง (2560: 71) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ในการบริหารวิชาการ 7 ด้าน พบว่าโดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการนิเทศ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา ปรีดา บัวยก (2564) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน 2) พัฒนารูปแบบ การบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน และ 3) ประเมินความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน สังกัดเทศบาล นครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ การวัดและประเมินผล การนิเทศติดตาม และการจัดการเรียนการสอน 2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน มี 4 องค์ประกอบ 28 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร 6 ตัวบ่งชี้ การจัดการเรียนการสอน 7 ตัวบ่งชี้ การวัดและประเมินผล 8 ตัวบ่งชี้ และการนิเทศติดตาม 7 ตัวบ่งชี้ ด้วยวิธีการหมุนแกนองค์ประกอบ มีค่า KMO เท่ากับ 0.626 และค่า χ^2 เท่ากับ 1733.144 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ปาริชาติ สุนทร (2560) ได้ทำวิจัยการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม 30 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ตามขนาดของสถานศึกษา ที่ตั้ง และผลการทดสอบระดับชาติ 3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ทั้ง 7

ด้าน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และรองลงมาคือด้านการนิเทศภายใน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนเมื่อพิจารณาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร เป็นรายด้านมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

4.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานศึกษาสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรและชุมชนให้เห็นความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทราบถึงการใช้ และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แต่สิ่งที่ต้องปรับปรุงและควรพัฒนา คือ สถานศึกษากำหนดสาระการเรียนรู้ที่บูรณาการเรียนรู้ระดับชาติและระดับสถานศึกษาที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจถึงความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา จะทำให้เกิดการสร้างกระบวนการความร่วมมืออย่างเป็นระบบของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ร่วมกันวิเคราะห์วางแผน ออกแบบเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ สภาพปัญหาของผู้เรียน หรือชุมชน ดังเห็นได้จากการจัดให้มีห้องแผนการเรียนพิเศษ ทั้งด้านคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์ ด้านศิลปศาสตร์ ด้านทักษะอาชีพ-เทคโนโลยี และด้านกีฬา โดยบูรณาการการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการใช้หลักสูตร นิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อปรับปรุงให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพได้ประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดไว้ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ สอดคล้องกับทัศนะของ ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2563: 127) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร คือการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น หรือสร้างหลักสูตรใหม่ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้สอดคล้องกับงานวิจัย ของ กมลทิพย์ ชูประเสริฐ และคนอื่น ๆ (2562: 828) ที่ได้ศึกษาสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิดา แก้วโสนัด และคนอื่นๆ (2563: 130) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย นุชเรศ คำดีบุญ (2564) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา สภาพปัจจุบันของการบริหารงานของสถานศึกษาสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานีเขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4 เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ การวัดผลและประเมินผล การจัดการเรียนการสอน การวางแผนงานวิชาการ และการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4 มีผลการประเมินความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก โดยมีแนวทางการพัฒนาแต่ละด้าน ดังนี้การพัฒนาหลักสูตร คือ ควรบูรณาการเนื้อหา หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนเป็นมาตรฐานเดียวกัน การวางแผนงานวิชาการ คือ ควรจัดเวลาของกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของโรงเรียน ให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดตารางเรียนของโรงเรียนลดภาระงานอื่นๆของครูที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน คือ ควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเสริมสร้างจัดบรรยากาศในโรงเรียนที่ช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน พัฒนาห้องสมุดให้เอื้อต่อการเรียนรู้แก่นักเรียน การวัดผลและประเมินผล คือ ควรวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริงนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาเพื่อใช้เป็นแนวทางในปีต่อไป และพัฒนานักเรียนให้ศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยด้านวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีให้เพิ่มมากขึ้น

4.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่าโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานศึกษากำหนดผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังรายภาค และรายปีสถานศึกษาวางแผนนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการสอน และนำผลการนิเทศไปปรับปรุงงานในสถานศึกษา แต่สิ่งที่ต้องปรับปรุงและควรพัฒนา คือ สถานศึกษาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวปฏิรูปการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษายังส่งเสริมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้แก่บุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง และกระบวนการจัดการเรียนรู้มีสื่อที่สำคัญในการสอนเพื่อเป็นองค์ประกอบร่วมเพื่อให้นักเรียนได้มีความสนุกสนานและมีส่วนร่วมสอดคล้องกับ ขวัญข้าว ชุ่มเกษรกุลกิจ (2560: 141) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในการบริหารวิชาการ 7 ด้าน พบว่าโดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา การจัดการเรียน การสอนในสถานศึกษา การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผล

การเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยี ทางการศึกษา และการนิเทศการศึกษา สอดคล้องกับ วราลักษณ์ สนิท และคนอื่น ๆ (2563: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) ปัจจัยคัดสรรในภาพรวมและทุกปัจจัยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับดังนี้ สมรรถนะองค์กร (ค่าเฉลี่ย = 3.71) การส่งเสริมสนับสนุนด้านทรัพยากร (ค่าเฉลี่ย = 3.61) คุณภาพนโยบาย (ค่าเฉลี่ย = 3.59) และความร่วมมือของเครือข่ายสถานศึกษา (ค่าเฉลี่ย = 3.55) 2) ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยคัดสรรทุกปัจจัย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ และ 4) ปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ ต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ของผู้บริหารสถานศึกษามี 3 ปัจจัย เรียงตามลำดับ ได้แก่ สมรรถนะองค์กร ความร่วมมือของเครือข่ายสถานศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนด้าน ทรัพยากร โดยทั้ง 3 ปัจจัย ร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่ม เวลารู้ได้ร้อยละ 83 สอดคล้องกับ Sanjoy Kumar Roy (2023: วารสาร) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ YouTube ปัจจัยเหล่านี้มีความจำเป็นสำหรับนักเรียนในระดับต่างๆ เพื่อให้มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่โดดเด่นมากขึ้น งานวิจัยนี้ช่วยให้เกิดองค์ความรู้โดยการสร้างแนวคิดและการทดลอง ประเมินผลกระทบของ YouTube ในฐานะเครื่องมือช่วยในการศึกษาต่อผลการเรียน

4.3 ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน พบว่าโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดย เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานศึกษาของท่านจัดให้วัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการ เรียนตามสภาพจริง สถานศึกษาอนุมัติผลการเรียน และการเทียบโอนผลการเรียนตามที่คณะกรรมการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนกำหนด แต่สิ่งที่ต้องปรับปรุง และควรพัฒนาคือ สถานศึกษาจัดทำ เอกสาร หลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบ กระบวนการจัดการเรียนการสอนยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึงซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ สารินทร์ เอี่ยม ครอง (2560: 71) ได้ทำวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและเสนอแนว ทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ใน การบริหารวิชาการ 7 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการนิเทศ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาสอดคล้องกับ ขวัญข้าว ชุ่มเกษรกุลกิจ (2560: 141) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงาน

วิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ การบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และการนิเทศการศึกษา

4.3 ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานศึกษาจัดให้มีการดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย และเหมาะสมกับสถานศึกษา สถานศึกษาจัดให้มีการประเมินผลการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่สิ่งที่ต้องปรับปรุงและควรพัฒนาคือ สถานศึกษาจัดให้มีระบบการนิเทศงานวิชาการ การเรียนการสอนภายในสถานศึกษาเชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการ กำกับ ติดตาม ให้มีการนำผลการประเมินการนิเทศมาใช้อย่างจริงจังทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ศักดา กะแหมเตบ นพรัตน์ ชัยเรือง และประยงค์ ชูรักษ์ (2561: 159) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนางานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า 1.การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีระดับการบริหารงานมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีระดับการบริหารงานอยู่ในระดับมาก ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา มีระดับการบริหารงานอยู่ในระดับมาก ด้านสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษา มีระดับการบริหารงานอยู่ในระดับมาก ด้านการนิเทศการศึกษา มีระดับการบริหารงานอยู่ในระดับมาก 2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของ ขวัญข้าว ชุ่มเกษรกุลกิจ (2560: 141) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในการบริหารวิชาการ 7 ด้าน พบว่าโดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนา

กระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และการนิเทศการศึกษา และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สารินทร์ เอี่ยมครอง (2560: 71) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาในจังหวัด ชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ในการบริหารวิชาการ 7 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผล ประเมินผล ด้านการนิเทศ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา

4.5 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา พบว่าโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินงานตาม แผนการประกันคุณภาพการศึกษาโดยกำกับ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผน สถานศึกษากำหนดให้มีการตรวจสอบทบทวน และประเมินผลคุณภาพการศึกษาโดยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องแต่สิ่งที่จะต้องปรับปรุงและควรพัฒนา คือ สถานศึกษามีการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยพัฒนารูปแบบและเทคนิคการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาอาจไม่ได้ นำผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม ที่ได้จากการประเมินมาปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลงาน การวิจัยของสารินทร์ เอี่ยมครอง (2560: 71) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาใน จังหวัด ชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัญหาและเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ในการบริหารวิชาการ 7 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการนิเทศ ด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตรด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องหาวิธีการที่จะทำให้ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรของสถานศึกษา คอย

สนับสนุนการใช้หลักสูตรของคณะครูให้มีประสิทธิภาพในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริม สนับสนุน จัดหาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนแบบส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ Active Learning ที่เน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียน และบริบทของโรงเรียน จัดกิจกรรมสอนเสริมทั้งในและนอกชั่วโมงเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการเรียนของผู้เรียน ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี โดยระบุความสำเร็จตามเป้าหมาย ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อนำข้อมูลมาเป็นฐานในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีอำนาจ และหน้าที่อย่างชัดเจนส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินงานตามแผนการประกัน คุณภาพการศึกษาโดยกำกับติดตาม การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนกำหนด ให้มีการตรวจสอบ ทบทวน และ ประเมินผลคุณภาพการศึกษาโดยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรนำการประยุกต์การบริหารงานวิชาการตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเมืองพิจิตรที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ไปทดลองใช้ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับผล สัมฤทธิ์ดี ขึ้นหรือไม่

5.2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวการประยุกต์การบริหารงานวิชาการ ตามแนวทาง ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเมืองพิจิตร

5.2.3 ควรศึกษาแนวทางบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน จากโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูง เพื่อให้ได้แนวทางที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับบริบทมากยิ่งขึ้น

6. เอกสารอ้างอิง

กมลทิพย์ ชูประเสริฐ และคนอื่น ๆ (2562). *สมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3*. วารสารมหาวิทยาลัยราชธานี.

- ขวัญข้าว ชุ่มเกษรกุลกิจ. (2559). แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของ
ผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทร์ธานี สงวนนาม.(2553). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี:
บุ๊คพอยท์.
- ณัฐวรีย์ ประยูรวรรณ. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นุชเรศ คำดีบุญ (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยลัยมหาสารคาม. ปีที่ 5 ฉบับที่ 13 มกราคม-มีนาคม 2565.
- ปราโมทย์ จันทร์เรือง. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทักษะ การคิดและ
การสรรค์สร้างความรู้สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2. วารสารศึกษาศาสตร์. 21(1). พิมพ์ครั้งที่5.
กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2563). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: มินเซอริวิส ซัพพลาย.
- ปรีดา บัวยก (2564). รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน สังกัด
เทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารบัณฑิตวิจัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม –
มิถุนายน 2564).
- ปาริชาติ สุนทร. (2560). การบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4.วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการศึกษา
วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- วรลักษณ์ สนิท. รัตนา ดวงแก้ว และเก็จกนก เอื้อวงศ์. (2563). ปัจจัย คัดสรรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการ
บริหารงานวิชาการตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วารสารปัญญาภิวัฒน์. 12 (2).
- ศักดิ์ดา กะแหมเตบ. นพรัตน์ ชัยเรือง และประยงค์ ชูรักษ์ (2561). แนวทางการพัฒนางานวิชาการเพื่อ
ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 2. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

- สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. (2565). *สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิจิตรเขต 1. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2565 จาก <https://phichit1.go.th>.*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และที่เน้นการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- (2564). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ(ฉบับที่3) พ.ศ.2553*. [ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก <http://backoffice.onec.go.th/uploaded/Category/Laws/Act/Act2010/edactv353-23-08-2010.pdf>.
- (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟิก.
- สุทนต์ ศรีไสย์. (2551). *สถิติประยุกต์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิตรา บุญแจ้ง, วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์, และ กานดา สุกุลชนะศักดิ์ มัวร์. (2563). *ภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรีเขต 1*. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, นครราชสีมา
- สุธิดา แก้วโสนัด และคนอื่น ๆ (2563) . *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*.วารสารบัณฑิตศึกษา ปีที่ 17 ฉบับที่ 77 เมษายน - มิถุนายน 2563
- Sanjoy Kumar Roy (2023). *Youtube's Influential Factors for Academic Achievement: A Two-Stage Approach* , SSRN Electronic Journal จาก<https://www.researchgate.net>.

แนวทางการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
การดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

Performance-oriented Budget Management Approach to Increase
the Efficiency of the School's Budget Operations and Expand
Educational Opportunities under the Jurisdiction of Saraburi Primary
Educational Service Area Office 2

จตุพร จตุรพรหม¹ ดร.ไตรรัตน์ สิทธิกุล² รศ.ดร.กิตติมา เจริญหิรัญ³

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹

อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต^{2,3}

สาขาวิชาบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม^{2,3}

Jatuporn Jaturaprom¹ Dr.Trairat Sittithun² Assoc.Prof.Dr.Kittima Chareonhirun³

Master's degree students Department of Educational Administration

Siam Technology College¹

Advisor Master of Education Degree Program^{2,3}

Department of Educational Administration Siam Technology College^{2,3}

E-mail : montiramitpracha@gmail.com¹

Received : 15 August 2024

Revised : 29 August 2024

Accepted : 2 September 2024

บทคัดย่อ

การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting: PBB) เป็นระบบงบประมาณที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากรหรืองบประมาณที่ใช้ไปกับผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น โดยมีเงื่อนไขในการบริหารจัดการที่เน้นการร่วมคิดร่วมทำ และรับผิดชอบงานให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบาย เพื่อให้มีผลงานเป็นรูปธรรม จะเน้นให้สถานศึกษาได้มีการบริหารงานในเชิงระบบ เน้นให้ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องต่อการจัดการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย การวางแผนกลยุทธ์ และผลผลิตต่อการปฏิบัติงาน มีการประเมินผลของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ มีความสอดคล้องกับความพยายามในการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพ

การบริหารงานของสถานศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา แนวทางการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 103 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970) หลังจากนั้นได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ด้านงบประมาณไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 5 คน โดยนำหัวข้อการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน มาสัมภาษณ์ และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนงบประมาณ ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมา ด้านการบริหารสินทรัพย์ ($\bar{X} = 4.37$) และ ด้านการตรวจสอบภายใน ($\bar{X} = 4.22$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 2.1) ด้านการวางแผนงบประมาณ ควรมีข้อมูลที่ถูกต้องในการบริหารจัดการงบประมาณและนำผลการดำเนินการที่ผ่านมาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้แนวทาง นำมากำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์

เป้าประสงค์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ รวมถึงการจัดทำแผนงานโครงการ 2.2) ด้านการคำนวณต้นทุนของกิจกรรม ควรมีเกณฑ์มาตรฐานกลางมาวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต เพื่อให้ได้ข้อมูลต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตถูกต้อง แม่นยำ 2.3) ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ควรสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจนเกี่ยวกับระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างและการดำเนินการระบบจัดซื้อจัดจ้าง ต้องเป็นไปตามกฎ ระเบียบอย่างเคร่งครัด 2.4) การบริหารทางการเงินและการควบคุม งบประมาณ ต้องมีการวิเคราะห์ ความคุ้มค่าของโครงการ/กิจกรรม ควรแต่งตั้งคณะกรรมการเร่งรัดและติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ 2.5) การรายงานทางการเงิน และผลการดำเนินงาน ผู้บริหารควรตรวจสอบบัญชีเงินฝาก กับรายงานทางการเงิน ดูสถานะทางการเงิน ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการติดตามและประเมินผล 2.6) การบริหารสินทรัพย์ ควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบโดยตรง หากชำรุดหรือเสียหายให้ซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ควรเพิ่มการวิเคราะห์สินทรัพย์ให้ถูกต้อง 2.7) การตรวจสอบภายใน ควรเพิ่มศักยภาพความรู้ความเข้าใจ ทักษะของผู้ปฏิบัติงานและบทบาทหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน

คำสำคัญ : การบริหารงบประมาณ มุ่งเน้นผลงาน ประสิทธิภาพ

Abstract

Performance Based Budgeting (PBB) is a budget system that shows the connection between resources or budget spent and output or results that will occur. There are management conditions that emphasize joint thinking and doing. and take responsibility for the work to achieve the goals.

According to policy in order to have concrete results Emphasis will be placed on educational institutions having systematic administration. Emphasis is placed on allowing those involved in education to participate in analytical thinking, setting visions, missions, goals, and strategic planning. and productivity per work There is a systematic evaluation of educational institutions. can be checked It is consistent with efforts to decentralize educational institutions. To develop the quality of administration of educational institutions Therefore, the researcher is interested in studying Performance-oriented budget management approach to increase the efficiency of the school's budget operations and expand educational opportunities under the jurisdiction of the Saraburi Primary Educational Service Area Office, Area 2, with the objective of studying budget management with a focus on results. To increase the efficiency of the school's budget operations, expand educational opportunities, and study methods for

developing results-oriented budget management. To increase the efficiency of the school's budget operations and expand educational opportunities under the jurisdiction of Saraburi Primary Educational Service Area Office 2

This study is quantitative research. Examples are school directors and teachers who work on school budgets to expand educational opportunities under the Saraburi Primary Educational Service Area Office, Area 2, academic year 2022, a total of 103 people using the sample size determination table according to Krejcie and Morgan (1970), after which a random sample was drawn. By using a simple random sampling method (Simple Random Sampling), the tools used in the research include: Item check questionnaire and a 5-level rating scale. Questionnaire data were analyzed using a computer system. Using a ready-made social science program Statistics used in the research include percentage, mean, and standard deviation. and interview form the researcher conducted interviews with educational administrators of the Expanded Educational Opportunity School who have at least 5 years of experience in budgeting and have academic status not lower than that of a specialist. The topic of results-oriented budget management was brought to the interviews. and content analysis (Content Analysis) to find ways to develop budget management with a focus on results. To increase the efficiency of the school's budget operations and expand educational opportunities under the jurisdiction of Saraburi Primary Educational Service Area Office 2.

The results of the research found that 1) Budget management that focuses on school performance expands educational opportunities under the jurisdiction of the Saraburi Primary Educational Service Area Office, Area 2, overall, there was a high level of practice (\bar{X} = 4.31). When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was budget planning (\bar{X} =4.39), followed by administration. Assets (\bar{X} =4.37) and internal auditing (\bar{X} =4.22) had the lowest averages. The consistency index value is between 0.67-1.00 and the confidence value is 0.97. 2) Guidelines for developing performance-oriented budget management to increase the efficiency of the school's budget operations and expand educational opportunities under the jurisdiction of the Saraburi Primary Educational Service Area Office, Area 2 2.1) Budget planning There should be accurate information in budget management and past performance results should be used as data for analysis. to get

guidelines Used to set vision, strategy, objectives, and success indicators. Including the preparation of project plans 2.2) Calculating the cost of activities There should be a central standard to analyze the cost per unit of output. In order to get correct and accurate cost information per unit of output. 2.3) Procurement system organization Awareness should be created. Clear understanding for operators and related parties regarding procurement regulations and the operation of the procurement system. Must follow the rules Strict regulations 2.4) Financial management and budget control must include an analysis of the worthiness of projects/activities. A committee should be appointed to expedite and monitor budget spending. 2.5) Financial reporting. and operating results Executives should check bank accounts. with financial reports View financial status Technology should be brought in to help with monitoring and evaluation. 2.6) Asset management A person should be appointed to take direct responsibility. If damaged or broken, have it repaired so that it is in ready-to-use condition. Accurate asset analysis should be added. 2.7) Internal audit the potential for knowledge and understanding should be increased. The skills of the operator and their roles and responsibilities must be clearly defined.

Keywords: Budget Management, Performance-Oriented, Efficiency

1. บทนำ

การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting: PBB) ซึ่งเป็นระบบงบประมาณที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากรหรืองบประมาณที่ใช้ไปกับผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น โดยมีเงื่อนไขในการบริหารจัดการที่เน้นการร่วมคิดร่วมทำ และรับผิดชอบงานให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบาย เพื่อให้มีผลงานเป็นรูปธรรม คุ่มค่ากับงบประมาณ เน้นความโปร่งใส ตรวจสอบได้โดยปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและยุติธรรม เน้นให้สถานศึกษาได้มีการบริหารงานในเชิงระบบ เน้นให้ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องต่อการจัดการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย การวางแผนกลยุทธ์ และผลผลิตต่อการปฏิบัติงาน มีการประเมินผลของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ มีความสอดคล้องกับความพยายามในการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานของสถานศึกษา ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนต่าง ๆ จะต้องมีการกำหนดนโยบายและแผนการใช้จ่ายงบประมาณเกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาสูงสุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

3.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 103 คน

ตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูที่ปฏิบัติงานงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 86 คน โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610) หลังจากนั้นได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อหาสัดส่วนของแต่ละโรงเรียน

กลุ่มที่ 2

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ มีประสบการณ์ด้านงบประมาณไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก 5 ท่าน โดยใช้การคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในสถานศึกษา ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานบริหารงบประมาณ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการคำนวณต้นทุนของกิจกรรม ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการรายงานทางการเงิน และผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์ ด้านการตรวจสอบภายใน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 111)

ฉบับที่ 2 แนวทางการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 เป็นแบบสัมภาษณ์นำข้อมูลที่มาวิเคราะห์เนื้อหาและจัดลำดับความสำคัญ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง โดยใช้ความถี่ (Frequency)
- 2) สถิติที่ใช้ในการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่
 - 2.1) ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยการหาค่า IOC
 - 2.2) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)
- 3) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยการนำเสนอข้อมูลใน 2 ลักษณะ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งหน้าที่เป็นครูผู้รับผิดชอบงานงบประมาณ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 65.12 และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 34.88 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 56.98 และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 43.02

การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนงบประมาณ ($\bar{X}=4.39$) รองลงมา ด้านการบริหารสินทรัพย์ ($\bar{X}=4.37$) และ ด้านการตรวจสอบภายใน ($\bar{X}=4.22$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านการวางแผนงบประมาณ โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำกรอบงบประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง (MTEF) ($\bar{X}=4.49$) รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการเขียนแผนงาน/โครงการ ($\bar{X}=4.45$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการวางแผนงบประมาณ ($\bar{X}=4.23$)

ด้านการคำนวณต้นทุนของกิจกรรม โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการพัฒนาระบบบัญชีรับ-พึงจ่ายเหมาะสม ($\bar{X}=4.44$) รองลงมา มีการระบุผลผลิตที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ($\bar{X}=4.36$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกำหนดประสิทธิภาพประสิทธิผลของงาน/โครงการเพื่อคำนวณต้นทุนกิจกรรม ($\bar{X}=4.34$)

ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีกระบวนการพิจารณาความจำเป็นในการจัดซื้อจัดจ้างทุกรายการ ($\bar{X}=4.31$) รองลงมา มีการจัดทำแผนงานการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเหมาะสมและมีระบบการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามระเบียบที่ทางราชการกำหนดไว้ ($\bar{X}=4.28$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดเก็บเอกสารเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างอย่าง เป็นระบบ ($\bar{X}=4.13$)

ด้านการบริหารงานทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการแบ่งชั้นของการเข้าถึงข้อมูลทางบัญชีทางการเงินอย่างชัดเจน ($\bar{X}=4.41$) รองลงมา มีการแยกความรับผิดชอบในการอนุมัติสั่งจ่ายกับการเบิกจ่ายรายการทางการเงินที่ชัดเจน ($\bar{X}=4.36$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสร้างศักยภาพให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาจากชุมชนเพื่อการได้รับสนับสนุนด้านงบประมาณ ($\bar{X}=4.16$)

ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการตรวจสอบบัญชีโดยผู้สอบบัญชีที่ได้รับอนุญาตเป็นประจำทุกปี ($\bar{X}=4.47$) รองลงมา มีกำหนดเวลาในการรายงานทางการเงินที่สามารถ เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ($\bar{X}=4.44$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กระบวนการที่ยืนยันความสม่ำเสมอของรายงาน การเงินเป็นปัจจุบัน ($\bar{X}=4.09$)

ด้านการบริหารสินทรัพย์โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีระบบการบริหารสินทรัพย์ที่ชัดเจน ($\bar{X}=4.49$) รองลงมา ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารสินทรัพย์ ($\bar{X}=4.45$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดทำระเบียบการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพและการวางแผนล่วงหน้าในการจัดหาสินทรัพย์เพื่อทดแทนสินทรัพย์เดิม โดยคำนึงถึงกรอบประมาณการรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง (MTEF) ($\bar{X}=4.27$)

ด้านการตรวจสอบภายในโดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณะกรรมการตรวจสอบภายในมีความเป็นอิสระในการรายงานผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.29$) รองลงมา การตรวจสอบภายในดำเนินการอย่างเป็นระบบและตอบสนองหลักการของการบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}=4.28$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ระบบการตรวจสอบภายในที่ชัดเจน ($\bar{X}=4.07$)

ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เขต 2 โดยผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านการวางแผนงบประมาณ สรุปได้ว่า ควรมีข้อมูลที่ต้องการในการบริหารจัดการงบประมาณและนำผลการดำเนินการที่ผ่านมาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้แนวทาง นำมากำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ รวมถึงการจัดทำแผนงานโครงการ

ด้านการคำนวณต้นทุนของกิจกรรม สรุปได้ว่า ควรมีเกณฑ์มาตรฐานกลางมาวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต เพื่อให้ได้ข้อมูลต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตถูกต้อง แม่นยำ เชื่อถือได้และงบประมาณที่จัดสรรการดำเนินงานผลลัพธ์ต้องคุ้มค่า วัตถุประสงค์ มีประสิทธิภาพของโครงการ/กิจกรรม ที่ดำเนินการ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลของโครงการ/กิจกรรม

ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง สรุปได้ว่า ควรสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจนเกี่ยวกับระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างและการดำเนินการระบบจัดซื้อจัดจ้าง ต้องเป็นไปตามกฎ ระเบียบอย่างเคร่งครัด

การบริหารทางการเงินและการควบคุม งบประมาณ สรุปได้ว่า ต้องมีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการ/กิจกรรม แล้วนำผลการดำเนินงานที่ผ่านมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อวางแผนในปีถัดไป ควรแต่งตั้งคณะกรรมการเร่งรัดและติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อกำกับ ติดตาม การใช้จ่ายงบประมาณ เบิกจ่ายให้ทันตามเวลา เพิ่มศักยภาพของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบด้วยการอบรมเกี่ยวกับระเบียบต่าง ๆ

การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรตรวจสอบบัญชีเงินฝาก กับรายงานทางการเงิน ดูสถานะทางการเงิน ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการติดตามและประเมินผล เพื่อเป็นการติดตามตรวจสอบข้อมูลให้ละเอียด รอบคอบทุกกระบวนการในการใช้จ่ายงบประมาณและเพื่อความโปร่งใส ถูกต้อง

การบริหารสินทรัพย์ สรุปได้ว่า ควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบโดยตรง หากชำรุดหรือเสียหายให้ซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ควรเพิ่มการวิเคราะห์สินทรัพย์ให้ถูกต้อง ค่าเสื่อม มูลค่าปัจจุบันของอุปกรณ์ รวมไปถึงการใช้จ่ายงบประมาณให้คุ้มค่าภายใต้งบที่ได้รับจัดสรรที่มีอยู่อย่างจำกัด

การตรวจสอบภายใน สรุปได้ว่า ควรเพิ่มศักยภาพความรู้ความเข้าใจ ทักษะของผู้ปฏิบัติงานและบทบาทหน้าที่รับผิดชอบให้ชัดเจน

5. อภิปรายผล

5.1 ผลวิจัยพบว่า ผลการศึกษาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 คือ ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการบริหารสินทรัพย์ ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ส่วนด้านการตรวจสอบภายใน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานงบประมาณมองว่าการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เขต 2 สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม มีการคำนวณต้นทุนผลผลิตตามหมวดรายจ่าย จัดหาคู่มือแนวทางการบริหารจัดการซื้อจัดจ้างสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินงานกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ และการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้กับบุคลากรอย่างชัดเจน มีการรับรู้นโยบาย แนวทางปฏิบัติตลอดจนให้ความสำคัญต่อการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ที่มุ่งเน้นผลผลิตและผลลัพธ์ของงาน เป็นการเสริมระบบการบริหารโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีการกำหนดเป้าหมายงานต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม มีแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน มีดัชนีวัดผลสัมฤทธิ์ของงานและสามารถวัดและประเมินผลการทำงานได้ มีการวางแผนทางการเงินที่ชัดเจนมีการวิเคราะห์ความคุ้มค่า ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิตสุภา ลิขิตรุ่งโรจน์ (2563: 33) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ ด้านการบริหารสินทรัพย์ ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการตรวจสอบภายใน ด้านการวางแผนงบประมาณ และด้านการคำนวณต้นทุนการผลิต 2) ครูที่มีอายุ ระดับการศึกษาต่างกัน และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.2 ผลวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ผู้วิจัยนำมาสรุปและอภิปรายโดยมีความเห็นในแต่ละด้าน ดังนี้

5.2.1 ด้านการวางแผนงบประมาณ ควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนงบประมาณให้ชัดเจนโดยร่วมกันจัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้มีระบบการดำเนินงานที่ถูกต้อง ควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนพัฒนาในการใช้จ่ายงบประมาณที่ถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นปัจจุบัน มีการติดตาม ประเมินผลตามระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน มีการอบรมความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นร่วมกันเพื่อให้ไปในทิศทางเดียวกัน รายงานผลการปฏิบัติงานและ การใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อปรับปรุง กำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ในปีต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจากรุวรรณ มาแต่้ม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้กล่าวว่า แนวทางการบริหารแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ควรสร้างและพัฒนาเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนัก ให้เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ และกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน

5.2.2 ด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิต สถานศึกษาควรทำการวิเคราะห์ความเหมาะสมของ ค่าใช้จ่ายเพื่อการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการติดตามประเมินผล ประเมินทางเลือกที่ทำให้เกิดต้นทุนที่ต่ำกว่าแต่ได้ผลงานหรือผลลัพธ์เต็มได้จากรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ ปีที่ผ่านมา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิริญญิกา จันทรขึ้น (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ได้กล่าวว่า ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการคำนวณต้นทุนกิจกรรม เพื่อบุคลากรของโรงเรียนจะได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำและบริหารงบประมาณ

5.2.3 ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ควรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างเป็นขั้นตอนต้องรัดกุมโปร่งใส ตรวจสอบได้ จัดเก็บเอกสารเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานงบประมาณเห็นความสำคัญของการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดหา วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของศศิธร สุวรรณพูล (2566) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ได้กล่าวว่า แนวทางการบริหารแบบ มุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา ควรมีการกำหนดผู้รับผิดชอบมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างมีการลงทะเบียน คุมสินทรัพย์มีการจัดทำรายงานการเงินและตรวจสอบจากต้นสังกัด

5.2.4 การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ควรสร้างศักยภาพให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาจากชุมชน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในการลงบันทึกรายการทางบัญชีที่ชัดเจน ส่งเสริมจัดส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเงินและการบัญชีให้มีความรู้ในการดำเนินงาน ใช้โปรแกรมระบบบัญชีได้ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิริญญา จันทรชิ่ง (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ได้กล่าวว่า ควรประสานจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ เข้ามาเป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือแนะนำ เพื่อให้การบริหารงานทางการเงินและการควบคุมงบประมาณถูกต้องตามมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ

5.2.5 การรายงานทางการเงิน และผลการดำเนินงาน ควรให้มีระบบการรายงานทางการเงินที่ชัดเจน จัดทำข้อมูลฐานะทางการเงินให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน รายงานทุกครั้งที่มีการใช้จ่ายเงิน โดยเอกสารถูกต้องตามระเบียบ ผู้บริหารต้องมีการตรวจสอบ และควบคุมข้อมูลทางบัญชี เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบและรายงานตามแผนงบประมาณของโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยจิริญญา จันทรชิ่ง (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ได้กล่าวว่า ควรมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน

5.2.6 การบริหารสินทรัพย์ ควรจะมีระบบการบริหารสินทรัพย์ที่ชัดเจน ควรมีโปรแกรมระบบทะเบียนควบคุมทรัพย์สิน กำหนดผู้รับผิดชอบในการดูแลการใช้งาน การป้องกันและการจัดเก็บทรัพย์สินของโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบจากแผนงานในการบริหารสินทรัพย์ เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้มีอย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยจรรุวรรณ มาแต่้ม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ได้กล่าวว่า แนวทางการบริหารแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา ควรมีการพัฒนา ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ควรสร้างและพัฒนาเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและสร้างความตระหนัก ให้เห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ และกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน

5.2.7 การตรวจสอบภายใน ควรมีระบบตรวจสอบภายในที่ชัดเจน มีนโยบาย มาตรฐานการปฏิบัติงานในการจัดทำรายงานข้อสรุปของคณะกรรมการตรวจสอบภายใน เพื่อนำมาปรับปรุงและตรวจทาน สถานศึกษารับการตรวจสอบภายในจากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในและรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงพัฒนาการทำงานให้ถูกต้องชัดเจนที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิริญญา จันทรชิ่ง (2564) ได้ศึกษา

เรื่อง การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ควรแต่งตั้งผู้ตรวจสอบภายในโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้นำไปแก้ไขปรับปรุง พัฒนาความสำเร็จผลงานการทำงานของโรงเรียนให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

6. ข้อเสนอแนะ

การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

6.1.1 ด้านการวางแผนงบประมาณ สถานศึกษาควรจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ โดยพิจารณาทบทวนบทบาทภารกิจที่อยู่ในความรับผิดชอบ มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เพื่อใช้ในการกำหนด โครงสร้าง วัสดุภัณฑ์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ผลผลิต ผลลัพธ์ให้ตอบสนองยุทธศาสตร์การศึกษา และความต้องการของท้องถิ่น

6.1.2 ด้านการคำนวณต้นทุนของกิจกรรม สถานศึกษาควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลในการคำนวณต้นทุนผลผลิตที่ถูกต้อง มีการปรับเปลี่ยนระบบคำนวณต้นทุนผลผลิตจากระบบบัญชีเงินสดเป็นระบบบัญชีเกณฑ์คงค้าง และเป็นปัจจุบันเพื่อใช้จัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าของต้นทุนการผลิตกับงบประมาณที่ได้รับ

6.1.3 ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง สถานศึกษาควรมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างมีการจัดทำคู่มือและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน

6.1.4 ด้านการบริหารงานทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ สถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าให้เหมาะสมในการใช้จ่ายเงินและการวางแผนการใช้จ่ายเงิน กำกับการใช้จ่ายให้เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายที่วางไว้

6.1.5 ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน สถานศึกษาควรมีการแสดงผลงานทางการเงินตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดของทางสถานศึกษาและจากหน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษาต้องกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติในการบริหารสินทรัพย์ที่ชัดเจน สถานศึกษากำหนดขอบเขตความรับผิดชอบที่ชัดเจนในการควบคุมสินทรัพย์แบบรวมศูนย์ มีการตรวจสอบพัสดุประจำปี เพื่อซ่อมแซม บำรุง และจำหน่ายกรณีพัสดุชำรุดเสื่อมสภาพหรือกระจายอำนาจ

6.1.6 ด้านการบริหารสินทรัพย์ สถานศึกษาต้องกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติในการบริหารสินทรัพย์ที่ชัดเจน มีการวางแผนกำหนดความต้องการและบริหารสินทรัพย์อย่างเป็นระบบ

6.1.7 ด้านการตรวจสอบภายใน สถานศึกษาควรมีกระบวนการบริหารความเสี่ยงและมีการจัดทำแผนดำเนินการตรวจสอบภายในอย่างเป็นระบบและชัดเจน ควรแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบตรวจสอบภายในที่ครอบคลุมด้านการเงินและผลดำเนินงาน ควบคุมและติดตามการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร มีการตรวจสอบทางการเงิน การบัญชี การใช้จ่ายงบประมาณ ตลอดจนปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาในสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

6.2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

7. เอกสารอ้างอิง

- จิตสุภา ลิขิตรุ่งโรจน์. (2563). *ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นส์. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(2).
- จารุวรรณ มาเต็ม. (2561). *การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สำนักหอสมุด. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิรัญญา จันทร์ชื่น. (2564). *การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ของกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 3 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1*. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 12(1).
- ศศิธร สุวรรณพูล. (2566). *การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1*. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 17(1).

Volume 4 No 2 (May - August 2024)
ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2567)

Wishing Journal Review.
วารสารภาวนาสารปริทัศน์

~ AR 128 ~

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับวิจัย เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

1. สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

ที่อยู่สำนักงาน วัดถ้ำสิงโตทอง ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150
โทร 032-206290

2. ประเภทของบทความวารสาร ภาวนาสารปริทัศน์

2.1 บทความวิชาการ (Article) ได้แก่ บทความที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

2.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

3. การส่งบทความต้นฉบับ

การส่งบทความต้นฉบับ ต้องแนบไฟล์ (Word) ของบทความต้นฉบับ ผ่านระบบที่

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/WJR/about/submissions>

กรอกใบขอเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารภาวนาสารปริทัศน์ ส่งมาที่ส่งมาที่ e-Mail : wjr.wishing@gmail.com

หลังจากได้รับการผ่านกระบวนการอ่านบทความ เพียร์รีวิว (Peer Review) แล้ว ดำเนินการชำระค่าลงบทความจำนวน 2,000 บาท (สองพันบาทถ้วน) โดยชำระผ่านบัญชี ธนาคารกรุงเทพ สาขาจอมบึง เลขที่บัญชี 364-0-68246-8 ชื่อบัญชี พระครูภาวนาโชติคุณ (ภาวนาสารปริทัศน์) และส่งหลักฐานการโอนเงินมาที่ e-Mail : wjr.wishing@gmail.com

4. รูปแบบการจัดเตรียมต้นฉบับบทความ

4.1 การจัดพิมพ์บทความ

(1) ความยาวของบทความวิชาการไม่เกิน 15 หน้า และบทความวิจัยไม่เกิน 20 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว (นับรวมรูปภาพตารางอ้างอิงและภาคผนวก)

(2) รูปแบบอักษร ให้จัดพิมพ์ด้วยแบบอักษร TH Sarabun psk เท่านั้น

(3) ชื่อเรื่องบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 20 pt. (ตัวหนา) จัดพิมพ์กึ่งกลางของกระดาษ

~ สอง ~

- (4) ชื่อผู้เขียนทุกคนต้องระบุหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับที่อยู่ และอีเมลระบุเฉพาะผู้เขียนหลัก ขนาดตัวอักษร 16 pt. เว้นระยะหนึ่งบรรทัดจากชื่อเรื่อง
- (5) ชื่อบทความย่อ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดตรงกลางเว้นระยะบรรทัดหนึ่งบรรทัดจากอีเมล จัดพิมพ์กึ่งกลางของกระดาษ
- (6) บทคัดย่อ (Abstract) มีความยาวไม่เกินอย่างละ 200 คำ
- (7) เนื้อหาบทคัดย่อ ย่อหน้า 1.25 ซม. ให้พิมพ์ชิดขอบขวาซ้าย (กระจายแบบไทย) และคำสำคัญ จัดพิมพ์ต่อจากชื่อคำสำคัญขนาดตัวอักษรภาษาไทย 16 pt. ไม่เว้นระยะไม่บรรทัด
- (8) ในกรณีบทความภาษาไทยให้จัดพิมพ์ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ อีเมล บทคัดย่อ และคำสำคัญเป็นภาษาที่ใช้ในการเขียนบทความและต้องมีภาษาอังกฤษด้วย สำหรับบทความภาษาอังกฤษ มีแค่ภาษาเดียวคือภาษาอังกฤษ
- (9) ชื่อหัวข้อเรื่องใหญ่ ขนาดอักษร 18 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้ายไม่ใส่เลขลำดับที่ เว้นระยะบรรทัด 1 บรรทัด จากเนื้อหาก่อนหน้านี้
- (10) ชื่อหัวเรื่องรอง ขนาดตัวอักษร 16 pt. ย่อหน้า 1.25 ซม. ไม่เว้นระยะบรรทัด
- (11) เนื้อหาบทความย่อหน้า 1.25 ซม. ให้พิมพ์ชิดซ้ายขวา (กระจายแบบไทย) ขนาดตัวอักษร 16 pt. เนื้อหาบทความเดียวกับหัวข้อใหญ่ไม่เว้นระยะบรรทัด
- (12) ชื่อและเลขกำกับตาราง ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้บนตารางจัดให้ตรงกึ่งกลางของตาราง เช่น ตารางที่ 1 ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์ เว้นระยะบรรทัด 1 บรรทัด จากเนื้อหาก่อนตาราง และได้ตารางให้บอกแหล่งที่มา จัดชิดซ้าย ไม่เว้นระยะบรรทัด
- (13) การจัดพิมพ์ตารางตามรูปแบบ APA ไม่มีเส้นแนวตั้ง เส้นแนวนอน มีแค่หัวตาราง 2 เส้น คือ เหนือรายละเอียดตาราง 1 เส้น ใต้รายละเอียดตาราง 1 เส้น และเส้นปิดท้ายตาราง 1 เส้น ถ้าเป็นตารางต่อเนื่องหน้าถัดไปให้ใส่คำว่า (ต่อ) ที่หัวตาราง)
- (14) ชื่อและเลขกำกับภาพ แผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ใต้ภาพหรือแผนภูมิ จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เช่น ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย ใต้ภาพ แผนภาพให้ระบุแหล่งที่มาจัดไว้กึ่งกลางไม่เว้นระยะบรรทัด
- (15) ระยะขอบกระดาษ บน 2.54 ซม. ล่าง 2.54 ซม. ซ้าย 2.54 ซม. และขวา 2.54 ซม.
- (16) หมายเลขหน้าให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านบนขวาตั้งแต่ต้นจนจบบทความ
- (17) ชื่อรายการบรรณานุกรม ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย
- (18) เนื้อหาบรรณานุกรม ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตามรูปแบบ APA)
- (19) การตัดสินของกองบรรณาธิการถือเป็นที่สุด

5. ส่วนประกอบของการเขียนบทความ

- (1) ชื่อบทความภาษาไทยต้องมีภาษาอังกฤษด้วย แต่บทความภาษาอังกฤษมีแค่ภาษาอังกฤษอย่างเดียว
- (2) ชื่อผู้เขียนทุกคนต้องระบุหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับที่อยู่ทางไปรษณีย์และอีเมล ระบุเฉพาะผู้เขียนที่สามารถติดต่อได้ 1 คน (ชื่อผู้เขียนภาษาไทยต้องมีภาษาอังกฤษด้วย สำหรับบทความภาษาอังกฤษมีแค่ภาษาอังกฤษ)
- (3) บทคัดย่อ (Abstract) ในบทความวิชาการและบทความวิจัยมีความยาวไม่เกิน 200 คำ และคำสำคัญ (Keyword) 3-5 คำ (บทคัดย่อและคำสำคัญภาษาไทยต้องมีภาษาอังกฤษด้วย สำหรับบทความภาษาอังกฤษมีแค่ภาษาอังกฤษ)
- (4) เนื้อเรื่อง
 - ก. บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา สรุป และวิเคราะห์
 - ข. บทความวิจัย ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการวิจัย กรอบแนวคิด ผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (ถ้ามี) และข้อเสนอแนะ
- (5) การอ้างอิง
- (6) ถ้ามีรูปแผนภูมิ ตารางประกอบ หรืออื่น ๆ ต้องมีหมายเลขกำกับในบทความ อ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลให้ถูกต้อง ชัดเจน และไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น หากมีรูปภาพควรใช้รูปภาพสีหรือขาวดำที่มีความชัดเจน

6. รูปแบบการเอกสารอ้างอิง (References)

- (1) การอ้างอิงในเนื้อหาเพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น ให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยระบุชื่อผู้เขียน ปีพิมพ์ และเลขหน้าของเอกสาร ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังของข้อความที่ต้องการอ้างอิง เช่น นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ (2555: 4) หรือ (David Sanford, 1972: 17-18) หรือ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546: 217-218)
- (2) การอ้างอิงบทความ ให้รวบรวมเอกสารที่ใช้อ้างอิงไว้ท้ายบทความเรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้เขียน ให้เรียงรายการเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการเขียน อ้างอิงตามระบบ APA (American Psychological Association) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก.วารสาร

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร. ปีที่ (ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย

Author(s). (Year of publication). Title of Article. *Title of periodical or Journal Volume* (issue), first-last page.

ตัวอย่าง

สุพจน์ วังสินธุ์. (2543). *การบริหารโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา*. วารสารวิชาการ, 43(2), 9-15.
Koulouglioti. C. Cole., R. & Kitzman. H. (2009). *The role of children's routines of daily living, supervision, and maternal fatigue in preschool children's injury risk*. Research in Nursing & Health, (32), 517-529.

ข.หนังสือ

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ*. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2555). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
David Sanford. (1972). *Who Put the Con in Consumer?*. Now York: Liangcai and Liu.

ค.รายงานการประชุมหรือสัมมนาวิชาการ

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อเรื่อง*. *ชื่อเอกสารรวบรวมเรื่องรายงานการประชุม*. วัน เดือน ปี. สถานที่จัด.
เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). *เอกสารประกอบการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2557*, วันที่ 17 พฤษภาคม 2557 ณ ศูนย์อบรมสัมมนาศาสตราจารย์เกียรติคุณเกษรี ณรงค์เดช ชั้น 6 อาคารสภาวิชาชีพบัญชี

ง.วิทยานิพนธ์

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อวิทยานิพนธ์*. ชื่อปริญญา, สถาบันการศึกษา.

ตัวอย่าง

พระชัยสุภชาติ นริสสุโร (ไตรรัตน์). (2558). *การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคนอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ง. สื่อบริการออนไลน์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ...., จาก ชื่อเว็บไซต์

ตัวอย่าง

Arty Siriluck. (2564). พระเครื่อง วัดมุงงค. สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2564, จาก
<https://positioningmag.com/>.

จ. การสัมภาษณ์

รูปแบบ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์/เป็นผู้ให้สัมภาษณ์/ชื่อผู้สัมภาษณ์/เป็นผู้สัมภาษณ์/ที่มา (สถานที่สัมภาษณ์)/เมื่อ..
(วัน เดือน ปีที่ทำการสัมภาษณ์)

ตัวอย่าง

ผศ.ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ดร.ดลนพร วราโพธิ์ เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564.

7. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับ คำ
บรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

8. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความ
ที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับ
กองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณา ตีพิมพ์มีความ
รวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้อง
ตามข้อกำหนดของวารสาร

9. การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer
Review) จำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกอง
บรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของ
ผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

10. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสาร ภาวนาสารปริทัศน์เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางหรือเนื้อหาอื่นๆ ของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ หากไม่เป็นไปตามข้อกำหนดเบื้องต้น ทางวารสารจะถอดบทความของท่านออกโดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ทั้งสิ้น

11. การเผยแพร่บทความวารสาร ภาวนาสารปริทัศน์

เมื่อบทความได้ผ่านการประเมินแล้วจะนำบทความไปเผยแพร่ ที่

<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/WJR>

สอบถามข้อมูลได้ที่

E-mail : wjr.wishing@gmail.com

ผศ.ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ ผู้ช่วยบรรณาธิการวารสารภาวนาสารปริทัศน์

Line Id : niwes2000 โทร 086-901-9253

ดร.ตลนพร วราโพธิ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการวารสารภาวนาสารปริทัศน์

Line Id : tu.minny โทร 082-539-6297

Wishing Journal Review

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณาลงในวารสาร

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสาร

ข้าพเจ้า (ชื่อ/ฉายา/นามสกุล/นาย/นาง/นางสาว).....

นิสิตระดับ.....สาขาวิชา.....คณะ.....

มหาวิทยาลัย.....

อาจารย์ประจำสาขาวิชา/กลุ่มวิชา/ภาควิชา.....คณะ.....

มหาวิทยาลัย.....

ขอส่ง

บทความวิจัย

บทความวิชาการ

บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)

บทความปริทัศน์ (Review article)

ชื่อเรื่อง(ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อผู้เขียนหลัก (ภาษาไทย).....

ชื่อผู้เขียนหลัก (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อผู้เขียนร่วม (ภาษาไทย).....

ชื่อผู้เขียนร่วม (ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....

แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความวิชาการ/บทความวิจัยนี้ ข้าพเจ้าเป็นผู้ประพันธ์เอง มิได้คัดลอกหรือสำเนาผลงานของบุคคลอื่นมาใช้ในการเขียนบทความนี้ ในกรณีที่ทางวารสารตรวจพบการคัดลอกหรือสำเนาผลงานของบุคคลอื่น ข้าพเจ้ายินยอมให้ทางวารสารยกเลิกเผยแพร่และถอดถอนบทความของข้าพเจ้าโดยไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ

บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำส่งไปเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสาร

ลงนาม.....

(.....)

หมายเหตุ : ชำระค่าลงบทความจำนวน 2,000 บาท โดยชำระผ่านธนาคารกรุงเทพ สาขาจอมบึง

เลขที่บัญชี 364-0-68246-8 ชื่อบัญชี พระครูภาวนาโชติคุณ (ภาวนาสารปริทัศน์)

ส่งไฟล์บทความลงระบบที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/WJR/about/submissions>

และส่งแบบฟอร์มขอลงบทความฉบับนี้ พร้อมหลักฐานการโอนเงินไปที่ ไปที่ e-Mail : wjr.wishing@gmail.com.

Article Submission Form for Journal Consideration

Date: _____ Month: _____ Year: _____

To: Journal Editor

I, (Name/Nickname/Last Name/Mr./Mrs./Ms.) _____

Student at the level of Major Faculty
University

Lecturer in the Department/Division Faculty University
.....

I hereby submit:

Research Article Academic Article

Book Review Review Article

Title (in Thai): _____

Title (in English): _____

Primary Author (in Thai): _____

Primary Author (in English): _____

Co-Author(s) (in Thai): _____

Co-Author(s) (in English): _____

Contact Address: _____

House No. _____ Soi _____ Road _____

Sub-district/District _____ Province _____ Postal Code _____

Phone Number _____ Email _____

I hereby certify that this article:

Is solely my own work.

Is the work of myself and co-authors as specified in the article.

I certify that this academic/research article is my own work and has not been copied or plagiarized from anyone else's work. If the journal discovers any form of plagiarism, I agree to have my article withdrawn without dispute.

This article has not been previously published in any journal, and it will not be submitted for consideration in any other journal from the date I have submitted it to the journal editorial board.

(Signature) _____

(_____)

Note:

A submission fee of 2,000 THB should be paid via Bangkok Bank, Chom Bueng Branch, Account No. 364-0-68246-8, Account Name: Phra Khru Phawana Chotikoon (Phawana Journal).

Submit the article file through the system at <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/WJR/about/submissions>

Please also send this submission form along with the payment proof to the email: wjr.wishing@gmail.com.